



# FORSKNING OM LÄROMEDEL

2010 ÅRS UPPLAGA

SAMMANSTÄLLD AV  
PROFESSOR MONICA REICHENBERG

## Forskningsbibliografi

**Achugar, M. & Schleppegrell, M.J.** (2005). Beyond connectors: The construction of cause in history textbooks. In: *Linguistics and Education* 16 298-318.

**af Geijerstam, Å.** (2006). *Att skriva i naturorienterande ämnen i skolan* (Writing in Natural Sciences in School). Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Linguistica Upsaliensia 3.

**af Geijerstam, Å., Edling, A., Folkeryd, J. W. & Liberg, C.** (2002). En elev, en vecka och två texter – perspektiv på mötet mellan elev och textkultur. I: *Svenskläraren. Tidskrift för Svenskläraryrket*, årgång 46, nr 5. (s 14-17).

**Ahonen, S. & Castrén, M. J.** (1981). "A study in bias", *Sonderdruck aus internationale Schulbuchforschung*. "Zeitschrift des Georg-Eckert-Instituts". 3. Jahrgang 1981, Heft 3.

**Ajagán-Lester, L.** (2000). *"De Andra" Afrikaner i svenska pedagogiska texter (1768-1965)*. Stockholm: HLS förlag.

Författaren har undersökt hur afrikaner beskrivs i svenska geografiböcker. Han fann att bilden av afrikaner har glidit från att betona skillnader mellan "oss" och "dem" till att lyfta fram likheter.

**Almgren, H. et al.** (2010). *De första 50 åren. En jubileumsbok om Sveriges Läromedelsförfattares förbund*. Stockholm: SLFF.

I boken ingår bidrag från Hans Almgren, Ulf Bernitz, Ingela Dellby, Jöran Enqvist, Jenny Lundström, Sture Långström, Lena Odeldahl och Monica Reichenberg.

**Almlöv, C.** (1991). *Begriplighetshinder i en gymnasielärobok i svenska*. FUMS Rapport nr 158. Uppsala universitet.

Almlöv har intervjuat gymnasieelever om deras synpunkter på en lärobok i svenska. Eleverna fann boken svårförståelig. En starkt bidragande orsak till detta var, enligt Almlöv, texternas bristande inre struktur. De innehöll alltför många delmoment, för att dessa på ett naturligt och logiskt sätt skulle kunna samman fogas till en enhet.

**Altbach, P. & Gail, K.** (1988). *Textbooks in the third World. Policy, Content and Context*. New York: Garland Publishing.

Boken är ett resultat av ett internationellt samarbete. Tre längre bidrag fokuserar språket i läroböcker.

**American Textbook Council.** <http://www.historytextbooks.org/index.htm> nedladdat 17 augusti 2007.

**American Association for the Advancement of Science** (1999). Middle grades mathematics textbooks-A benchmarks-based evaluation. Washington, DC: The Author.

**Ammert, N.** (2008). *Det osamtidigas samtidighet: Historiemedvetande i svenska historieläroböcker under hundra år*. Historiska institutionen. Lunds universitet. Doktorsavhandling.

I avhandlingen undersöker Ammert hur historiemedvetande uttrycks i svenska historieläroböcker, på vilket sätt olika tidsdimensioner sammanlänkas, hur det förflutna knyts ihop med nutid, hur tankar om framtiden kopplas till nuet och det förflutna. Analysen bygger på att en mångfald av definitioner och tolkningar av begreppet historiemedvetande används, som berättelser, historiebruk, multikronologi, identitet, värden och progression. Ammert har bland annat studerat hur berättelser i historieböcker har förändrats under hundra år. Han fann att berättelserna i de svenska historieböckerna förhållandevis tydligt kan delas in i tre perioder. Den första från 1900 till 1960 präglas av kronologiska berättelser. Därefter inträdde en period mellan 1962 till 1994 där nuet blev det centrala perspektivet och det förflutna ofta fungerar som en kontrast. I böckerna från den här tiden möter man ibland en lite raljerande ton när dåtiden beskrivs, lite åt att "så här gjorde man för folk visste inte bättre". Från och med mitten av 90-talet blev det en återgång till de kronologiska berättelserna men med nuet som en viktig referens. Det nyvaknande intresset för historia återspeglas också i nyare läroböcker, i synnerhet i de för mellanstadiet där det finns starka uttryck för historiemedvetande och en tydlig vilja att knyta ihop elevens nu med dåtid.

**Ammert, N.** (2008). "Finns då (och) nu (och) sedan? Uttryck för historiemedvetande i läroböcker för grundskolan", I: K-G. Karlsson & U. Zander (red.), *Historien är nu. En introduktion till historiedidaktiken*, Lund: Studentlitteratur.

**Ammert, N.** (2008). *Det osamtidigas samtidighet: Historiemedvetande i svenska historieböcker under hundra år*, Lund och Uppsala: Sisyfos förlag.

**Ammert, N.** (2009). "En katastrofkanon: Katastrofernas århundrade i historieläroböckerna", *Didaktisk tidskrift*, Vol. 18, No. 5.

**Ammert, N.** (in press). *Att spegla världen - läromedelsstudier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Det förekommer en hel del forskning om läroböcker inom lärarutbildning och i olika ämnesdidaktiska miljöer. När det kommer till samlade verk som behandlar läroböcker och studiet av dem och som dessutom ger redskap för analys är utbudet mycket litet. Ovanstående bok tar sin utgångspunkt i olika ämnesdiscipliner såsom svenska, pedagogik, historia, statsvetenskap, engelska med mera och behandlar läromedel ur olika teoretiska perspektiv.

Här finns bidrag från såväl forskare som läromedelsförfattare: Hans Almgren, Niklas Ammert, Britt-Marie Berge, Agneta Bronäs, Ulla Ekvall, Boel Englund, Maria Estling Vannestål, Klas-Göran Karlsson, Malin Kågerman Hansén Lena Lind och Boel Söderberg, Ingvar Lundberg och Monica Reichenberg, Kenneth Nordgren, Staffan Selander, Ann-Christine Svensson, Margareta Wallin Wictorin och David Whitling.

Boken består av tre delar som belyser olika aspekter av läroboksanalys. Den första delen handlar om läroboken som fenomen i samhället, i historien och i undervisningen. Här finns en vid forskningsöversikt och en analys av hur pedagogiska texter designas. Författarna analyserar läroboken som både verkan och orsak till hur samhället gestaltar sig. I den andra delen presenterar, tillämpar och diskuterar författarna olika metoder och redskap för att analysera läroböckernas innehåll. Här ger författarna exempel på hur läroböcker kan analyseras med utgångspunkt i teorier om genus, multikulturalitet, språk, bild och det vidgade textbegreppet, interaktivitet och ämnesdidaktik. I bokens tredje del behandlas olika aspekter av lärobokens funktion i praktisk undervisning, vilket omfattar texters svårighetsgrad, relationen mellan lärobok och arbetssätt, elevers inflytande över undervisningen samt en erfaren läroboksförfattares tankar.

**Anderberg, T.** (1981). *Några aspekter på behandlingen av demokratifrågor i läromedel*. Läromedelsnämnden, Skolöverstyrelsen, Stockholm.

Anderberg har i denna pilotstudie undersökt hur demokratibegreppet och demokratiska värderingar presenteras i tre läromedelspaket i samhällskunskap för grundskolans högstadium.

**Andersen Bueie, A.** (2002). *Lærebogsvalg- en formalisert og systematisk prosess?* En undersøkelse av valg av lærebøker for norskfaget i den videregående skolen. Høgskolen i Vestfold, Rapport 11. <http://www-bib.hive.no/tekster/hveskrift/rapport/2002-11/rapport11.pdf>.

Författaren har dels undersökt vilka kriterier lärare i norska utgår från när de väljer läroböcker i norska för gymnasiet, dels vilka konsekvenser det fått att man inte längre har någon statlig läromedelsgranskning. Underlag har fått fram genom en landsomfattande kartläggning och uppföljande undersökning, där 400 lärare i norska samt elever deltog.

Det visade sig att det var få skolor som utarbetat några kriterier för läroboksval. De flesta val skedde genom att lärarna tillsammans jämförde olika böcker med varandra.

**Andersen Bueie, A.** (2003). *Er det sammenheng mellom bruk og valg? En undersøkelse av hvordan læreboken brukes i norskfaget i den videregående skolen – sett i sammenheng med hvordan lærebøker velges.* Tønsberg: Høgskolen i Vestfold, Rapport 11/2003 <http://www-bib.hive.no/tekster/hveskrift/rapport/2003-11/rapport11.pdf>.

Andersen Bueie har studerat om det finns något samband med val och användning av läromedel i den norska gymnasieskolan. Hon fann att de intervjuade lärarna, som undervisade i norska språket, angav att de i mycket begränsad omfattning använde läroboken i undervisningssituationer. Läroboken sågs som ett hjälpmedel som eleverna kunde använda före och efter lektionen. Lärarna hade lång erfarenhet av undervisning i ämnet och av den använda läroboken.

**Andersson, E.** (2005). *Den europeiska diskursen skildrad i läroböcker i samhällskunskap A Examensarbete 10 p. Lärarprogrammet.* Institutionen för pedagogik och didaktik. Göteborgs universitet.

Andersson har undersökt vilken bild av EU som tre läroböcker förmedlar, nämligen Cronlund, (2003). *Attityd Samhällskunskap A: Palmquist et al.* (2004). *Millennium Samhällskunskap A: och Skoglund, et al.* (2002). *Bok-och-webb Samhällskunskap A:*

Andersson fann att den bild läroböckerna förmedlar är en känsla av europeisk (nationell) överlägsenhet och att EU är en naturlig skapelse som alla européer är delaktiga i. Vidare bidrar läroböckerna till att konsolidera den mäktigaste klassens värderingar, tro, normer och kunskaper som de rätta, rådande och legitima. Det europeiska beskrivs positivt, och med en överlägsenhet gentemot "de andra".

**Anderson, I.** (1986). *Läsning och skrivning. En analys av texter för den allmänna läs-och skrivundervisningen 1842-1982.* Pedagogiska institutionen. Umeå universitet.

Författaren har undersökt texter som användes i läs och skrivundervisningen. De fann att läsundervisningen i den tidiga svenska folkskolan endast gick ut på att träna mekanisk avläsning. Den bedrevs med hjälp av bokstaveringsövningar där man utgick från s.k. stavningstabeller. Avsikten med dem var alltså att träna eleverna i att kunna läsa av rent mekaniskt. En sådan läsundervisning beaktade dock inte det förhållandet att en läsare för att kunna förstå en text, måste kunna bearbeta och reflektera över det han/hon avkodat.

**Andersson, M. E.** (1997). *Läroböcker har ett eget liv. En läroboksanalys om Vietnamkriget under tre läroplansperioder.* Rapport 173:13. Institutionen för metodik och ämne-teori vid Lunds universitet. Lärarhögskolan i Malmö.

Andersson har undersökt historieläroböcker (högstadiet) avseende deras behandling av Vietnamkriget.

Andersson fann att de kännetecknades av en faktacentrerad kunskapssyn. I dessa böcker hamnar förståelsen på undantag genom bristen på förklaringar och sammanbindande resonemang. Vidare fann hon att majoriteten av självstudiematerialet hade en textkontrollerande karaktär och att flera av texterna inte tillät någon inlevelse. Endast i en av böckerna, *Levande historia*, fanns en del orsaksförklaringar när det gällde att beskriva Vietnamkriget. Andersson har dock inte gjort någon kvantitativ studie av sina observationer.

**Andolf, G.** (1972). *Historien på gymnasiet. Undervisning och läroböcker 1820-1965*. Stockholm: Esselte Studium.

Andolf har undersökt läroböcker i historia från 1820 till 1965. Han fann att värdeomdömena i historieböckerna minskade under årens lopp.

**Andreassen, R.** (2008). *Eksplisitt leseforståelseundervisning i norske femteklasser. Et felteksperiment*. Doktorgradsavhandling ved UIS. Nr 60. Universitetet I Stavanger.

**Andrée, M.** (2007). *Den levda läroplanen. En studie av naturorienterande undervisningspraktiker i grundskolan*. Stockholm: HLS förlag. Avhandling.

Andrée har följt två klassers NO-undervisning (skolår 6 och 7) under ett läsår. Klasserna hade samma lärare. Data som samlats in är observationer, fältanteckningar, intervjuer och informella samtal med lärare och elever, ljudbandsupptagningar av lektioner och laborationer, läroböcker, lokala styrdokument, utdelat arbetsmaterial och elevtexter.

I resultatredovisningen beskrivs elevernas arbete i en kriteriebaserad undervisningspraktik och i samband med laborationer som undervisningspraktik. NO omfattar 43 kursmoment och 170 begrepp. Eleverna studerade med hjälp av kurskriterier, som de använde som rätta svar, och tränade på dem eller tog hjälp av boken, läraren och andra elever för att formulera svar som krävdes för att klara provet. Endast ett fåtal elever anade att det krävdes något mer än att hitta rätt svar på kriterier och lära sig dessa utantill.

**Andrén, H.** (2007). *Easy Readers = Easy Reading? A comparison of Upper Secondary EFL-Students' Reading Comprehension of Two Different Text Versions of an Extract from A time to Kill*. D-uppsats. Engelska institutionen och Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet.

**Angermund, M.** (2009). Digitala läromedel. *Specialpedagogisk tidskrift - att undervisa*, Nr 5. S. 10.

**Anmarkrud, Ø.** (2009). *Undervisning i lesestrategier og utvikling av lesemotivasjon på ungdomstrinnet: En klasseromsstudie av fire norsklæreres arbeid med forklarende tekst*. Avhandling for graden Phd. Det utdanningsvitenskaplige fakultet, Universitetet i Oslo.

**Apple, M. W. & Christian-Smith, L.** (1991). *The Politics of the Textbook*. New York/London: Routledge.

Apple sätter här in läroboken/förlagsverksamheten i ett politiskt, kulturellt och ekonomiskt perspektiv. I linje med Bourdieu skiljer Apple mellan finansiellt och symboliskt kapital. De läromedelsförlag som strävar efter att samla på sig finansiellt kapital tänker kortsiktigt. Förlag som däremot vill samla på sig symboliskt kapital har långsiktiga mål. Att gå med vinst är givetvis viktigt också för dem. Men de vågar i större utsträckning satsa på idéer som innebär ett risktagande. Apple understryker dock att skillnaden är teoretisk och en förenkling av rådande förhållanden. Produktion, försäljning etc. kan variera från förlag till förlag oavsett vilken huvudgrupp de kan placeras i.

**Arizpe, E. & Styles, M.** (2002). *Children Reading Pictures. Interpreting visual texts*. London and New York: Routledge Falmer.

Författarna har under två år undersökt hur barn reagerar på bilder i bilderböcker som används i grundskolans lägre åldrar. Resultaten visar att barnen var duktiga på att tolka bilder även de mest komplicerade, såsom olika perspektiv, sinnesstämningar, budskap etc.

**Arnbak, E.** (2001). Læserforudsætninger og lærebogens formidling av fagets elementer. I *Gymnasiepedagogik Nr 17, 2001*. Lærebog 2000. Konference arrangeret af Dansk Institut for gymnasiepedagogik. Syddansk universitet. S. 47-64.

**Arnbak, E.** (2010). *Läsning av faktatexter. Från läsprocess till lärprocess*. Stockholm: Natur och kultur.

**Askeland, N.** (1984). *Læreboka som samhandling. En analyse av liks, syntaks og tekstbinding i to lærebøker i kristendoms-kunnskap for ungdomsskolen. Hovudoppgåve i norsk*. Oslo: Oslo universitet.

**Askeland, N., Otnes, H., Skjelbred, D. & Aamotsbakken, B.** (2003). *Tekst i tale og skrift. Innføring i tekstarbeid*. Universitetsforlaget. Reviderad utgåva. 1. utgave 1996.

**Askeland, N.** (2005). Begrepsmetaforer og metaforiske uttrykk. I B. Aamotsbakken et al. *Vurdering av læremidler med fokus på flerkulturelt perspektiv*. Tønsberg: Høgskolen i Vestfold, 78-92.

**Askeland, N.** (2006). Metaforar i fagtekstar og lærebøker. Pedagogiske og kulturelle utfordringer. I E. Maagerø og J. Tønneson (red.), *Å lese i alle fag*. Oslo: Universitetsforlaget.

**Askeland, N.** (2006). Metaphors of listening in mother tongue textbooks in Norway. In E. Bruillard, al. (red.), *Caught in the web or lost in the textbook? Eight International Conference on Learning and Educational Media*.

**Askeland, N.** (2007). Korleis forklarar vi kommunikasjon? Komposisjon og meining i sju kommunikasjonsmodellar. I S. V. Knudsen, D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (Red.), *Tekst i vekst. Teoretiske, historiske, og analytiske perspektiver på pedagogiske tekster*. Oslo: Novus forlag. 137-153.

**Askeland, N.** (2008). *Lærebøker og forståing av kommunikasjon. Om forståing av begrepet kommunikasjon gjennom metaforar og metaforsignal i seks læreverv i norsk for ungdomstrinnet 1997-99*. Det humanistiske fakultet. Universitet i Oslo. Doktorsavhandling.

**Askeland, N.** (2008). "Metaphors about Norway as a Multicultural Society in Textbooks of the Social Sciences – How are they presented to learners, and what do they mean?" In Horsley, Mike and Jim McCall (eds.): *Peace, Democratization and Reconciliation in Textbooks and Educational Media*. Scientific volume from the Ninth International Conference on Textbooks and Educational Media, <http://www.iartem.no/documents/9thIARTEMConferenceVolume.pdf>

**Askeland, N.** (2009). "The dreamwork of language" Metaphors about religion in textbooks"., i: Mike Horsley and Jim McCall (eds.) (2009): *Peace, Democratization and Reconciliation in Textbook and Educational Media*. IARTEM and Vestfold University College 2009, s 238-248.

**Askeland, N., Maagerø, E., Skjelbred, D. & Aamotsbakken, B.** (2009). Den viktige skriveprøva Tekstvurdering ved opptak til et forfatterstudium i: Haugaløkken, O.K, Evensen, L.S., Hertzberg, F. & Otnes, H. (red.). *Tekstvurdering som didaktisk utfordring*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Askeland, N. & Aamotsbakken, B.** (2010). "Læraren som leselærer", I: *Norsk pedagogisk tidsskrift* 3. Oslo: Universitetsforlaget, s. 256-266.
- Askeland, N. & Aamotsbakken, B.** (2010). "Lesing, lekser og læring. Om minoritetsspråklige foreldres forhold til norsk skole", I: D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (red.) (2010): *Faglig lesing i skole og barnehage*, Oslo: Novus forlag, s. 43 - 60.
- Askeland, N. & Aamotsbakken, B.** (2010). "Hva skjedde med Ikaros og det hellige? Om lese- og skrivekulturer i lærebøker i RLE-faget", I: J. Smidt, I. Folkvord & A. J. Aasen (red.): *Rammer for skriving. Om skriveutvikling i skole og yrkesliv*, Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, s. 243-260.
- Askeland, N. & Aamotsbakken, B.** (2010). "Lesing av fagtekster i RLE og naturfag i et flerkulturelt miljø", i: Dagrun Skjelbred & Bente Aamotsbakken (red.): *Lesing av fagtekster som grunnleggende ferdighet*, Oslo: Novus forlag.
- Askeland, N. & Maagerø, E.** (2010). Blod, snørr og gørr. Om å skrive om kroppen og kroppens funksjoner for barn. I B. Aamotsbakken & D. Skjelbred, (red.), *Faglig lesing i skole og barnehage*. Oslo: Novus.
- Askerud, P.** (1997). *A Guide to Sustainable Book Provision*. Paris: UNESCO.
- Axelsson, M., Olofsson, M., Philipsson, A., Rosander, C. & Sellgren, M.** (2006). *Ämne och språk-  
språkliga dimensioner i ämnesundervisningen*. Stockholm: Kompetensfondens kansli.
- I rapporten vill författarna synliggöra samspelet mellan ämnesinnehållet i skolans texter och den språkliga utformning dessa har. Det finns också en granskning av en lättläst text hämtad ur *Spektrum biologi* (Liber 2006) som författarna jämfört med originalversionen.
- Bachmann, K.** (2003). *Lærebøkernes rolle i iverksettingen av Reform 97*. Delrapportinnenfor prosjektet Eavluering av L97. Hvordan formidles læreplanen?
- Bachmann, K.** (2004). *Læeboken i reformtider-et verktøy for endring?* I: Gunn Imsen (Red.), *Det ustyrilige klasserommet: om styrning, samarbeid og lærlæringsmiljø i grunnskolen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Backman, B. & Becker, K.** (1987). *1808-1809 års krig i finländska och svenska läromedel: en kvalitativ undersökning baserad på läromedel i historia*. Vasa 1997.
- Baldry, A. & Thibault, P.** (2006). *Multimodal transcription and text analysis*. London: Equinox.
- Bartlett, B.** (1997). The Value of a Visible Text Structure. I S.Selander (red): *Textbooks and educational media. Collected papers 1991-1995*. Stockholm: IARTEM.
- Baumann, J. F.** (1986). Effect of rewritten content textbook passages on middle grade students' comprehension of main ideas. Making the inconsiderate considerate. *Journal of reading behaviour*. Volume XVIII, No. 1.
- Beck, I. L. & McKeown, M. G.** (1991). Research directions: Social studies texts are hard to understand: Mediating some of the difficulties. I *Language Arts*, Vol. 68, 482-490.
- Beck, I.** (1997). *Questioning the Author: An Approach for enhancing Student Engagement with Text*.

Newark, Delaware: International Reading Association.

Många elever lägger ofta skulden på sig själva för att de inte förstår texter. Att en trolig anledning till deras bristfälliga förståelse skulle kunna vara att författaren har använt ett svårbegripligt språk har de nog inte tänkt på. QtA (Questioning the Author) vill bryta ner avståndet mellan läsare och författare. Den vill uppmärksamma eleverna på att författaren har ett stort ansvar när det gäller texters läsbarhet. Vidare syftar QtA till att träna eleverna att bli aktiva medskapande läsare genom att ställa egna frågor till texten och komma med förslag till omformuleringar. För att framgångsrikt kunna ställa frågor till texten måste läraren skola in eleverna i den aktiva läsarrollen. Det sker genom att eleverna, under lärarens ledning, läser en text som läraren valt ut och delat upp (segmenterat) i kortare avsnitt. Uppdelningen har skett dels där läraren har förutsett att eleverna skulle få problem med att förstå, dels där läraren vill uppmärksamma en central tanke i texten. Läsningen avbryts då av frågor och reflektioner som följs av diskussioner. Se vidare under Sandora.

**Beck, I.** (1987). *Bilden i LL-boken: 1. SÖ-rapp 87:2*. Stockholm: Skolöverstyrelsen.

**Beck, I. L., McKeown, M. G., Sinatra, G. M. & Loxterman, J. A.** (1991). Revising social studies text from a text-processing perspective: Evidence of improved comprehensibility. *Reading Research Quarterly*. VOL. XXVI. X: International Reading Association. Becks et al. (1991).

Beck et al har undersökt amerikanska läroböcker i historia för årskurs fem. De fann att ett utmärkande drag för de undersökta texterna var att de hade en låg koherens (min översättning av *coherence*). Den låga koherensen berodde i sin tur på att texterna var mycket informationstäta. För att råda bot på detta började Beck och hennes kollegor att bearbeta lärobokstexter. De bearbetade texterna fick en ökad grad av koherens. Med koherens avser Beck et al. (1991, 1995) drag som underlättar för läsaren att se orsaks- och verkanssamband. Vid bearbetningarna med koherens har Beck och hennes medarbetare utgått ifrån ett kognitivt textprocessperspektiv. Ett sådant perspektiv innebär att man hela tiden har läsaren i åtanke när man bearbetar texter. De bearbetade texterna ökade elevernas förståelse.

**Beck, I. L., McKeown, M. G. & Worthy, J.** (1995). Giving a text voice can improve students' understanding. *Reading Research Quarterly*. Vol. 30, No. 2. International Reading Association.

Beck et al. har undersökt huruvida lärobokstexter genomsyras av den lingvistiska variabeln voice (röst min översättning). Beck et al fann att i ingen av historieböcker de undersökte fanns det någon författare som talade till läsarna. Texterna var istället opersonliga och upprätthöll en distans till dem. Därmed blev det också svårare att få läsaren att engagera sig i texten. Beck et al. försåg därför texterna med voice . Det innebar att de lät författaren träda fram och tala direkt till läsaren. Texterna fick "activity", "orality" och "connectivity". Vid de undersökningar som Beck et al. (1995) gjorde visade det sig att eleverna fick bättre resultat – dvs. förståelsen ökade – på röstversionen än på originalversionen. Allra bäst resultat erhöll de dock på den version som försetts med såväl koherens som röst. Se vidare under Reichenberg.

**Behre, G.**, (1987). "Året 1968 och kultursynen i geografiläroböcker" i *Historielärarnas föreningsårsskrift (HLFÅ) 1986-1987*.

**Behre, G.** (1991). *Rasbiologi, myt och historia: om historieböckerna i Tredje Riket*. Göteborg: Göteborgs universitet. Rapport 6. Projektet Europa och läroboken.

**Behre, G.** (1993). *Similarities and differences in the countries surrounding the Baltic Sea as topics for history education: historical background and futures perspectives*. Göteborg: Göteborgs universitet. Rapport 13. Projektet Europa och läroboken.

**Behre, G & Lindqvist, O.** (1990). *Forskning kring historieböcker: några aspekter*. Göteborg: Göteborgs



universitet. Rapport 1. Projektet Europa och läroboken.

Författarna ger här en genomgång av forskningsläget.

**Benyamine, I.** (2008). Digitalt berättande och identitet. I (A-L Rostvall & S Selander). *Design för lärande*. (195-202). Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

**Berge, B-M. & Widding, G.** (2006). *En granskning av hur kön framställs i ett urval av läroböcker. Underlagsrapport till Skolverkets rapport "I enlighet med skolans värdegrund"*, Umeå: Umeå universitet.

Berge och Widding har granskat genusmönster i svenska läroböcker. Granskningen gjordes med genusteoretiska utgångspunkter: de två forskarna framför kritik mot böckerna på tre punkter. Den första är att så kallade *transpersoner* osynliggörs i läroböckerna. Den andra är att män är överrepresenterade och den tredje att det endast i vissa avsnitt förekommer "könsmedveten text".

**Berge, B-M & Widding, G.** (2006). "Kön", I Skolverket: I enlighet med skolans värdegrund? En granskning av hur etnisk tillhörighet, funktionshinder, kön, religion och sexuell läggning framställs i ett urval av läroböcker. *Rapport 285:2006*, Stockholm: Skolverket. (s 28-33).

**Berge, K. L.** (2005). *Ny forskning eller gamle synder. Tar vi forskningen på alvor?* <http://www-lu.hive.no/konferanser/laremiddelkonferansen05/documents/Berge21.4.05.ppt>. Nedladdat den 17 augusti 2007.

**Berggren, A-M.** (1992). *Kvinnoperspektiv på läromedlen i historia, religionskunskap och konst- och musikhistoria samt i ämnet social- och familjekunskap*, Stockholm: Skolverket.

**Bergman, L.** (2007). *Gymnasieskolans svenskämnen. En studie av undervisningen i fyra gymnasiesklasser*. Malmö högskola. Doktorsavhandling.

I avhandlingen tar Lotta Bergman bland annat upp vilka texter lärarna använder och hur de motiverar sina val.

**Bergström, R.** (2006). *Islamofobiska tendenser i läroböcker. En syftesrelaterad textanalys av två läroböcker i religionskunskap för gymnasieskolan*. Pedagogik med didaktisk inriktning C. C-uppsatser vid Pedagogiska institutionen. Örebro universitet.

**Bharucha, N. E.** (1992). Readability of Indian textbooks written in English: Pedagogical implications. *Indian Journal of Applied Linguistics*.18 (1), 29-43.

Bharucha har undersökt läsbarheten i indiska läroböcker från tre olika stadier: sista stadiet före high school, high school och första året på universitetet (i Bombay). Bharucha fann att läroböckerna hade en låg läsbarhet. Det visade sig dessutom att det var stora hopp mellan läsbarheten i de läroböcker som användes på de olika stadierna. I anslutning till läsbarhetsmätningarna testades också studenters läsförståelse av de undersökta texterna.

Resultaten var nedslående. Det visade sig att flera läroböcker i historia och ekonomi endast förstods av 50 procent av studenterna. Med några läroböcker var förhållandet ännu värre. De förstods endast av 25 procent av studenterna. Det som utmärkte stilen i läroböckerna var långa meningar, långa, ålderdomliga ord och en bristfällig textbindning. Det visade sig t ex i låg koherens och få explicit utsatta satskonnekter. Dessa uppenbara brister i läroböckerna har medfört att eleverna 'halkat efter', när de börjat i high school.

**Björklund, M.** (2008). *Conditions for EFL learning and professional development. Finland-Swedish learner and Teacher perspectives*. Åbo: Åbo akademi.

I de intervjuer med mellanstadielärare som undervisar i engelska i den svenskspråkiga skolan i Finland som Mikaela Björklund har gjort, visade det sig att de finska lärarna i stor utsträckning var beroende av läroböckerna. För många av dem definierade den innehållet, för en del också de metoder som kom till användning.

**Björklund Boistrup, L.** (2006). Analys av finlandssvenska läromedel i matematik. I S. Selander & V. Hertzberg (red.): *Skolans blick och textens röst - om svenskspråkiga läromedel för den finlandssvenska grundskolan i Finland*. 233-277.

Björklund Boistrup har analyserat fyra läromedel i matematik. Hon fann att de inte skiljer sig radikalt från hur läromedel i matematik brukar se ut. De uppmuntrar inte i särskilt hög grad till problembaserat lärande. En annan relativt svag aspekt är läroplanens temaområden. Endast ett par områden är representerade och då i liten utsträckning. Positivt är dock, menar författaren, att läromedlen har en god variation i uttrycksformer, som handling, bild, ord och symboler.

**Björklund Boistrup, L.** (2006). Analys av finlandssvenska läromedel i naturvetenskapliga ämnen. I S. Selander & V. Hertzberg (red.): *Skolans blick och textens röst - om svenskspråkiga läromedel för den finlandssvenska grundskolan i Finland*. S. 279-304.

Björklund Boistrup fann att den formativa bedömningen inte är uppmärksam i någon högre grad i något av de sex undersökta läromedlen. Gemensamt är också att lärandet inte är inriktat mot tydliga mål, formulerade för eleven. Alla läromedlen har någon form av vardagsanknytning, men de flesta saknar anknytning till elevens egen åldersgrupp. Däremot stöttar de ett undersökande arbetssätt och eleverna får också möjlighet att möta det naturvetenskapliga stoffet med olika uttrycksformer.

**Björklund Boistrup, L. & Selander, S.** (2009). Coordinating multimodal social semiotics and an institutional perspective in studying assessment actions in mathematics classrooms. In Proceedings of CERME 6, Sixth Conference of European Research in Mathematics Education, Lyon, France - Jan. 28 - Feb.1, 2009.

**Bjørndal, B.** (1982). *Et studium i laerebøkenes didaktikk*. Rapport / Prosjekt: Laerebøkene og skolens innhold, 1. Oslo: Pedagogisk forskningsinstitutt, Universitet i Oslo, 1982.

**Björneloo, I.** (2007). *Innebörder av hållbar utveckling. En studie av lärares utsagor om undervisning*. Göteborg studies in educational sciences, 250. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

**Björnmo, S., & Bramfors, S.** (2005). *Förståelse och inlevelse. En textanalytisk studie av två läroböcker i religionskunskap för gymnasiet*. Pedagogik med didaktisk inriktning C. C-uppsatser vid Pedagogiska institutionen, Örebro universitet.

**Björnsson, C. H.** (1968). *Läsbarhet*. Stockholm: Liber.

Björnsson har skapat en läsbarhetsformel, LIX, som används för att bedöma texters svårighetsgrad. LIX bygger på variablerna ordlängd och meningslängd. Målsättningen med LIX var att skapa lättlästa texter.

**Boden, P. K.** (1977). *Promoting international Understanding through School Textbooks: A Case Study*. Berlin: Georg-Eckert-Institute for International Textbook Research.

**Borström, I., Klint Petersen, D. & Elbro, C.** (1999). *Hvordankommer børn bedst i gang med at læse? En undersøgelse af læsebogens betydning for den første læseudvikling*. Center for Læseforskning Københavns Universitet i samarbejde med Undervisningsministeriet.

**Boström, K.** (1996). *5A och vida världen. En undersökning av en lärobok i klassrummet*. Examensarbete på språkkonsultlinjen. Stockholm: Institutionen för nordiska språk.

**Bourdillon, H. (Ed.)**. (1992). *History and Social Studies. Methodologies of Textbook Analysis*. Amsterdam: Swets & Zeitlinger.

**Brandenberg, V.** (2006). *Rechtliche und wirtschaftliche Aspekte des Verlegens von Schulbüchern: mit einer Fallstudie zum bayrischen Zulassungsverfahren*. Vol. 18, Alles Buch - Studien der Erlanger Buchwissenschaft: Buchwissenschaft / Universität Erlangen-Nürnberg, 2006.

Granskningen av läromedel i Bayern är omfattande och tar upp flera olika punkter. Här gäller exempelvis specifika krav på tryckets kvalitet, på språket samt att boken ska vara i enlighet med senaste forskningen och inte får innehålla några sakfel. Granskningen sker i flera steg och det slutgiltiga beslutet tas av tjänstemän på Bayerns kulturministerium. Brandenberg menar att 95 % av böckerna inte blir godkända vid en första ansökan, men efter omarbetning godkänns de flesta.

**Bratholm, B.** (2001). "Godkjenningsordningen for lærebøker 1889-2001, en historisk gjennomgang." i *Fokus på pedagogiske tekster: artikler fra prosjektet "Valg, vurdering og kvalitetsutvikling av lærebøker og andre læremidler"*, red Staffan Selander och Dagrun Skjelbred: Høgskolen i Vestfold, 2001.

Berit Bratholm har studerat den politiska debatten och besluten om läromedelsgranskningen i Norge, från dess införande 1889 till och med dess avskaffande år 2001. Hennes frågeställning rör främst vilka politiska argument som framförts i debatterna. Granskningen infördes för böcker i kristendoms-kunskap år 1889. Denna granskning ska förstås mot bakgrund av motsättningar mellan pietistiska och grundtvigianska värderingar i Norge vid den här tiden, menar Bratholm. 1908 utökades granskningen till att gälla alla folkskolans läroböcker. Bakgrunden till detta beslut var dels att utbudet av läroböcker ansågs vara för stort, dels att flera böcker "ikke oppfylte krav til faglig standard for lærebøker". Bratholm lyfter fram att granskningen var en viktig del i Arbeiderpartiets politik för en likvärdig skola för alla, medan de borgerliga partierna har varit mer tveksamma till granskningen under sina regeringsperioder. År 2001 rådde dock politisk enighet om avveckling. De argument som framfördes för en avveckling i Norge var att det skulle vara de enskilda skolornas och lärarnas ansvar att lägga upp undervisningen. Lärarna skulle uppmuntras att använda olika läromedel och att tillämpa en aktiv lärobokskritik. Vidare skulle förlag, författare och ämnesmiljöer sörja för kvalitetskontrollen.

**Breilid, H. & Nicolaisen, T.** (2003). *Den narrative dimensjon i KRL-fagets lærebøker*. Høgskolen i Vestfold. Rapport 10.

KRL står för kristendom, religion och livsvetenskap. I KRL-faget i grundskolan skall alla religioner och livsåskådningar presenteras med hjälp av berättelser. I studien analyseras dels urval, dels hur berättelserna används i läroböckerna.

**Breilid, H & Nicolaisen, T.** (2003). Etnisitet i KRL-fagets fortellingsstoff – en utfordring for laereverk og undervisning. I S. Selander & D. Skjelbred (red.), *.Fokus på pedagogiske tekster 7. Fire artikler om lærebøker i KRL*. Tønsberg: Høgskolen i Vestfold, Notat 2/2003.

**Bremner, N.** (2003). *Matteboken som redskap och aktör. En studie av hur derivata introduceras i svenska läroböcker 1967-2002*. Institutionen för undervisningsprocesser, kommunikation och lärande. Lärarhögskolan i Stockholm. Licentiatuppsats.

**Brink, L.** (1992). *Gymnasiets litterära kanon: Urval och värderingar i läromedel 1910-1945*. Uppsala: Skrifter utgivna av Avdelningen för litteratursociologi vid Litteraturvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.

Fokus i Brinks avhandling är de fyra mest använda läroböckerna i litteraturhistoria och de fyra mest använda litteraturantologierna i gymnasiet under åren 1910-1945. Avsikten har varit att få reda på huruvida det existerade en litterär "kanon" inom modersmålsämnet litteraturundervisning under den angivna perioden. Brinks resultat visar att fokus i såväl läroböckerna som antologierna låg på svenskspråkig litteratur. Den mest uppmärksammade författaren i samtliga böcker var Esaias Tegnér. Därefter kom Erik Gustaf Geijer. Även Johan Ludvig Runeberg, Viktor Rydberg, Johan-Henrik Kellgren och Carl Michael Bellman rönt stor uppmärksamhet.

**Brink, L.** (2005). "Bröderna Lejonhjärta. En receptionsstudie i år 3", "Välja bok. Läspreferenser hos en grupp barn under år 1-3 och i år 6" samt "Boksamtal under mellanåren", I L. Kåreland. (red.), *Modig och stark- eller ligga lågt. Skönlitteratur och genus i skola och förskola*. Skrifter utgivna av Svenska Barnboksintitutet nr 87. Stockholm: Natur och Kultur, s. 155-252.

**Brink, L.** (2006). "Om läsande och boksamtal under mellanåren". I L. Bjar (red.): *Det hänger på språket! Lärande och språkutveckling i grundskolan*. Lund: Studentlitteratur, s. 237-270.

**Brink, L.** (2006). "Kanon, karaktärsfostran, kulturarv? Om litteraturundervisningens textkärna" och "Konsensus om kanon? Kanonbild och ämnesuppfattning hos 75 litteraturlärare", I L. Brink & R. Nilsson (red.), *Kanon och tradition. Ämnesdidaktiska studier om fysik-, historie- och litteraturundervisning*. Lärarutbildningens skriftserie 2, Högskolan i Gävle, Gävle, s. 13-43 samt 149-180.

**Brink, L.** (2006). "Konsensus om kanon? Kanonbild och ämnesuppfattningar hos 75 litteraturlärare." L. Brink & R. Nilsson (red.) *Kanon och tradition. Ämnesdidaktiska studier om fysik-, historie- och litteraturundervisning*. Lärarutbildningens skriftserie 2. Gävle: Högskolan i Gävle.

**Britton, B. K. & Gülgöz, S.** (1991). Using Kintsch's Computational Model to Improve Instructional Text: Effects of Repairing Inference Calls on Recall and Cognitive Structures. *Journal of Educational Psychology*. Vol 83, Nr 3. S. 329-345.

I artikeln redovisas hur en text om USA:s luftkrig i Vietnam bearbetats med en ökad grad av koherens. Koherens innebar i detta sammanhang att man placerade känd information på temaplatsen, dvs. i början av meningen och ny information på remaplatsen, dvs. i slutet av meningen, införde fler och så långt som det var möjligt identiska referensbindningar, samt att man gjorde viktig implicit information explicit.

Bearbetningarna visade sig vara mycket effektiva. De studenter (undergraduates på college) som läst den bearbetade texten inte bara mindes texten bättre, utan svaren på inferensfrågorna blev också bättre för dem än för de studenter som läst originaltexten. Se vidare under Vidal-Abarca, E., Martínez, G. & Gilabert, R.

**Bronäs, A.** (2000). *Demokratins ansikte. En jämförande studie av tyska och svenska samhällskunskapsböcker för gymnasiet*. Stockholm: HLS Förlag.

I sin avhandling jämför Bronäs svenska och tyska samhällskunskapsböcker från 1950-1998. Hon fann att tyska läroböcker var mer öppna och reflekterande än de svenska. De tyska böckerna inbjöd dessutom till såväl seriösa diskussioner som skratt.

**Bronäs, A. & Selander, S.** (2002). "Samhällskunskap som skolämne." i *Skolämne i kris?* red Björn Falkevall och Staffan Selander. Stockholm: HLS Förlag.

**Bråten, I. & Strømsø, H.** (2007). Forståelse av multiple tekster. I I. Bråten. (red.): *Leseforståelse*. Oslo: Cappelen forlag. S. 168-195.

**Bruce, B, A Woodward. & Brinkley, M.** (1993). *Learning from Textbooks*. Hillsdale, New Jersey, USA: Erlbaum Associates.

I boken ingår sex artiklar som problematiserar begreppet textkvalitet. Vidare granskas de uppgifter och frågor samt illustrationer som förekommer i de undersökta läroböckerna.

**Bruillard, E., Aamotsbakken, B., Knudsen, V. S. & Horsley, M.** (2006). *Caught in the web or lost in the textbook?* Eighth International Conference on Learning and Educational Media. Caen: IUFM/IARTEM/Stef.

**Burner, T.** (2005). *A Study of the Teaching and Learning of English Grammar with special Reference to the Foundation Course in the Norwegian Senior High School*. Hovedfagthesis. Department of British and American Studies, University of Oslo. (112 s).

**Brunell, V.** (1986). Finlandssvensk läromedelskritik. I *Kasvatus* 4, 321-327. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

**Budiansky, S.** (2001). *The trouble with textbooks*. Erhållen 2009-02-15 vid <http://www.project2061.org/publications/articles/articles/asee.htm>.

**Båtnes, P. I.** (1995). En modell for lærebokstudiet. Lærebøkernes danningsidealer som normsetter for kunnskapsformidling. Virkelighetens forvaltere. *Norsk sakprosa*. Første bok. Red. Egil Børre Johnsen.

**Båtshake, H.** (2006). Lena lär lyda. Fostran och disciplinering i svensk skola 1947-1956. Doktorsavhandling. Lund: Pedagogiska institutionen.

**Bøe, J. B.** (1995). Faget om fortiden. En oversikt over det historiedidaktiske området, Oslo: Universitetsforlaget

**Carlson, M.** (2002). *Svenska för invandrare - brygga eller gräns? Syn på kunskap och lärande inom sfi-undervisningen*. Göteborg studies in sociology. Nr 13. Göteborg: Sociologiska institutionen.

I sin avhandling undersöker Carlson bland annat sfi-läromedel, med fokus på genus, etnicitet och svensk självbild. Carlsons slutsats är att läromedlen reproducerar rådande samhällsnormer. Bilderna som förmedlas i sfi-texterna föreställer "duktiga arbetare, goda klienter och goda elever" och inte minst goda "demokratiska" medborgare i en "svensk" anda.

**Carlson, M. & von Brömssen, K.** (Red.) (i press, 2011) *Kritisk läsning av pedagogiska texter - Genus, etnicitet och andra kategoriseringar*. Lund: Studentlitteratur.

I antologin är budskapet att arbete med pedagogiska texter speglar olika, ofta motsägelsefulla,

föreställningar om sociala kategoriseringar som artikuleras också utanför skolans värld. Författarna anser att skolans pedagogiska texter kan sägas vara en social kodifiering av vad som gäller både i och utanför skolan och konstruerar därigenom normer för sociala relationer och verksamheter. Läroböcker/ pedagogiska texter i en mer utvidgad mening bidrar därmed till att forma en uppfattning om vad som är en "rätt" livsstil och följaktligen normalt och eftersträvansvärt. I näranalyser framträder, enligt författarna, olika schablonbilder – som om de inte problematiseras och diskuteras i undervisningen riskerar att befästa och reproducera fördomar. Beroende på vilka perspektiv som anläggs och vilken läsning som görs kan olika värderingar, synsätt och föreställningar bli synliga. I antologin finns bidrag av Maj Asplund Carlsson och Johannes Lunneblad, Marie Carlsson, Susanne V. Knudsen, Kerstin Von Brömssen, Anita Norlund, Jörgen Mattlar, Lotta Olvegård, Anders Olsson och Luis Ajagán-Lester.

Maj Asplund Carlsson och Johannes Lunneblad skriver om barndekaren som genre, en relativt ny företeelse och anpassning av skolan till barns egna populärkulturella erfarenheter. Det empiriska materialet är hämtat från svenskämnet i år fem. De två forskarna undersöker vilka möjligheter till identifikation som erbjuds och hur dessa identiteter iscensätts. En omläsning inspirerad av queerteori används för att visa framskrivandet av maskulinitet och feminitet. Kerstin von Brömssen analyserar *Livskunskap som policy, genre och teori* ett nytt "skolämne" som förekommer alltmer på olika stadier. Det empiriska materialet utgörs av lokala arbetsplaner och två olika läromedel för ämnet livskunskap. Analysen visar hur ämnet livskunskap vuxit fram ur två utbildningspraktiker, dels s.k. ANT-undervisning (alkohol, narkotika och tobak), dels en psykologisk och terapeutisk undervisning med starka influenser från USA. Denna senare inriktning diskuteras som "undervisning som terapi" eller som en "terapiundervisningens disciplinering". Lotta Olvegård analyserar i kapitlet *Språkliga val i lärobokstexter i historia* hur bilden av deltagare och handling språkligt konstrueras i tre lärobokstexter för ämnet historia på gymnasiet. Olvegårds studie är inspirerad av kritisk diskursanalys, men bygger främst på Hallidays språkvetenskapliga teori, Systemisk Funktionell Lingvistik. Frågor ställs om objektivitet och subjektivitet, om historikerns roll som uttolkare av historia och händelser i det förgångna samt ur vilket/vems perspektiv bilden konstrueras av de historiska deltagarna och deras olika handlingar? Det innehåll som analyseras är här de afrikanska koloniernas frigörelse under senare delen av 1900-talet. Granskningen visar att antaganden om människor och konflikter utanför Europa präglas av ett etnocentriskt perspektiv som bidrar till en monokulturell historiebeteckning. Marie Carlsson visar i sitt bidrag "Vi" och "våra invandrare" – Normer och värderingar i några SFI-läromedel, svenska för invandrare hur dessa läromedelstexter över tid samspelar med rådande tidsanda vad gäller till exempel utbildningspolitik och arbetsmarknad. Samtidigt med konjunktursvängningar och förändringar i politiskt tal och policy visar läromedlen en stabilitet vad gäller synen på målgruppen som *de Andra* i behov av "fostran" och "upplysning" för att bli/vara "goda" medborgare i "svensk" anda. Luis Ajagan- Ester vill i *Om afrikaner och etniska gränsdragningar. Kolonial mentalitet i svenska skoltexter (1768-1959)* synliggöra ideologiska förskjutningar och intertextuella processer i de analyserade läromedelstexterna. Han använder sig av både Foucault och Bachtin i sin läsning. Dolda och öppna kommunikationskedjor producerade och reproducerade bilder av afrikaner som en befolkning i "mänsklighetens periferi". Sådana bilder producerades inom en kolonial diskurs, bland annat av författare till reseskildringar, som i sin tur påverkade läromedelsförfattare. Analysen visar ett motsägelsefullt förhållande, nämligen hur Sverige utan ett eget kolonialt välde, ändå bidrog till att skapa och återskapa en kolonial diskurs.

**Coffin, C.** (1996). *Exploring Literacy in School History*. Sydney: Metropolitan East Disadvantaged Schools Program, NSW Department of School Education

**Coffin, C.** (2004). Learning to Write History: the Role of Causality. In: *Written Communication* 2004: 21; 261

Internet Address: <http://wex.sagepub.com/cgi/content/abstract/21/3/261>

**Coffin, C.** (2005). Constructing and giving value to the past: an investigation into secondary school history I: Francis Christie (ed.) *Genre and Institutions: Social Processes in the Workplace and School*. London: Continuum International Publishing. P. 196-230.

**Cederlund, K.** (2005). *Bilden i textboken – om att analysera illustrerad text ur ett läsförståelseperspektiv*. C-uppsats – specialpedagogik. Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs Universitet.

Cederlund söker i sin uppsats finna kriterier för att bedöma bildanvändning i textböcker. Utifrån dessa kriterier har Cederlund sedan analyserat tre läromedel: *Full rulle med Trulle*, *Ottos dagbok* och *Förstagluttarna*.

**Chall, J. S. & Conrad, S. S.** (1991). *Should textbooks challenge students? The case for easier or harder books*. New York: Teachers College Press.

Chall och Conrad fann i sin undersökning att under cirka femtio år fanns det en strävan att göra texter i läroböcker lättförståeliga. Denna strävan övergick dock så småningom i motsatsen, "the harder, the better". Orsaken var att man hyste farhågor om att böckerna inte skulle vara tillräckligt utmanande för eleverna.

**Chambliss, J. M. & Calfee, R. C.** (1998). *Textbooks for Learning. Nurturing Children's Minds*. Malden: Blackwell Publishers.

**Chandler, D. G.** (1992). *A content analysis of mathematics textbooks for grades one through eight to determine the match to the Ohio ninth grade proficiency test*. Doctoral dissertation, the Ohio State University. (UMI:AAT 9307733).

**Chiang- Soong, B & Yager, R. E.** (1993). Readability Levels of the Science Textbooks Most Used in Secondary Schools. In *School Science and Mathematics. Vol 93. No 1*. P. 24-27.

Författarna har undersökt 12 läroböcker i naturorienterade ämnen och fann att dessa var klart otillfredsställande för de läsare de var avsedda för.

**Chikovani, N.** (2008). The Problem of a Common Past in Multiethnic Societies. The Case of Georgian History Textbooks. *Internationale Schulbuchforschung International Textbook Research*, 30, 797 – 810.

**Chimombo, M.** (1989). Readability of subject texts: Implications for ESL teaching in Africa. *English for Specific Purposes*. 8(3), 255-264.

Chimombo har uppmärksammat de svårigheter som andraspråksläsare i Malawi får när de skall läsa läroböcker i läsåmnen i secondary school. I en serie studier (29 texter), som omfattade läroböcker i obligatoriska ämnen i årskurserna 9 och 10, har Chimombo undersökt läsbarheten. Hon fann att avståndet är stort mellan det språk och innehåll som eleverna möter i läroböcker i exempelvis samhällsorienterade och naturvetenskapliga ämnen och det som de fått träna i undervisningen i engelska som andraspråk. I detta ämne har lästräningen mest gått ut på att studera folksagor. Inte förrän i årskurs 10 får eleverna börja träna på att läsa faktatexter. I sina undersökningar har Chimombo använt clozetest kombinerat med läsbarhetsformler. Chimombos studier visade att det fanns ett tydligt samband mellan elevernas otillräckliga kunskaper i engelska och deras förmåga att kunna tillgodogöra sig innehållet i engelska läroböcker.

**Choppin, A.** (1992). The Emmanuelle Textbook Project. *Journal of Curriculum Studies*. VOL. 24, NO. 4,

I Frankrike startade 1980 ett program för forskning om läroböcker som kallas Emmanuelle efter det franska ordet för lärobok, manuel. Ett av målen är att skapa en förteckning över läroböcker i alla ämnen och för alla former av utbildning som utgivits i Frankrike sedan franska revolutionen.

**Choppin, A.** (2005). "How to select and use textbooks? A training course." I: *'Has Past Passed?' Textbooks and Educational Media for the 21st Century*, (eds.), M. Horsley, S. V. Knudsen & S. Selander. Stockholm: HLS Förlag.

**Christophersen, J.** (2004). Empirisk samfunnsfag eller lærebokfag. I K. Klette (red.): *Fag og arbeidsmåter i endring? Tidbilder fra norsk grunnskole*. Oslo: Universitetsforlaget.

**Clammer, D. G.** (1986). *Textbook Research: An Internationalist Perspective*. Norwich: The School of Education, University of East Anglia.

**Clark, F. M. B.** (1997). *The effects of two second-year algebra textbooks on changes in secondary students' attitudes as measured by the Mathematics Attitude Inventory*. Doctoral dissertation, University of Mississippi. (UMI:AAT 9815858).

**Clarkson, P.** (1993). Gender ethnicity and textbooks. *Australian Mathematics Teacher*, 49 (2), 14-16.

**Cody, C.** (1990). "The Politics of Textbook Publishing, Adoption, and Use." I: D. L. Elliott & A. Woodward (eds.), *Textbooks and Schooling in the United States - Eighty-ninth Yearbook of the National Society for the Study of Education*, Chicago: University of Chicago Press.

**Coman, Paul** (1996). 'Reading about the Enemy: school textbook representation of Germany's role in the war with Britain during the period from April 1940 to May 1941', *British Journal of Sociology of Education*, 17: 3, 327-340.

**Contes, M. J.** (1997). *Indigenous and imported primary school textbooks in Belize: A comparative study*. Master dissertation, University of Ottawa. (UMI:AATMQ28410)

**Crawford, K. A.** (2000). 'Researching the Ideological and Political Role of the History Textbook-Issues and Methods' *International Journal of History Learning, Teaching and Research*, Volume 1, No 1, pp. 81-91.

**Crawford, K. A.** (2000). The Politics of Textual Inclusion and Exclusion. *Educational Studies*, Vol 26, No 1.

**Crossley, S.A., Louwse, M., & McNamara, D.S.** (2009). Identifying linguistic cues that distinguish text types: A comparison of first and second language speakers. *Language Research*, 42, 361-381.

**Crawford, K. A.** (2001). 'Constructing National Memory: UK school history textbook representations of the 1940-1941 'Blitz' .In *Internationale Schulbuchforschung*, Volume 23, No 3, pp. 6-19.

**Crawford, K. A.** (2002). Culture wars: Japanese history textbooks and the construction of official memory, *Textbook Colloquium-Paradigm*, Volume 2. No 5, pp 2-14.

**Crawford, K. A.** (2003). The manufacture of official knowledge: the Texas textbook adoption process. In *Internationale Schulbuchforschung*, No 26. Hannover: Hanhnsche Buchhandlung.



**Crawford, K. A.** (2003). The bombing of Hiroshima: a cross-cultural comparison of Japanese and USA history textbooks. *Asia Pacific Education Review*, Volume 4, No 1, pp 108-117.

**Crawford, K. A.** (2003). Culture wars: Serbian history textbooks and the construction of national identity. *International Journal of Historical Teaching, Learning and Research*, Volume 3, No 2.

**Crawford, K. A., & Matseu, S.** (2002). 'Presenting the Past, Shaping the Future: the discourse of historical interpretation in Japanese and American history textbooks', *Pacific-Asian Education*, Volume 15, No 1, 2003, 11-23.

**Crawford, K., & Jingjing, S.** (2007). The Nanjing Massacre: Official remembrance and history textbooks in the People's Republic of China. *IARTEM e-journal*, 1.no 1, pp. 1-24.

**Crawford, K., A. & Foster** (2008). War, Nation, Memory. International Perspectives on World War II in School History Textbooks. A volume in *Research in Curriculum and Instruction* Series Editor: O. L. Davis, Jr. The University of Texas at Austin.

**Chrystal, J-A., & Ekvall, U.** (1999). Planering och revidering i skolskrivande. I *Svenskans beskrivning* 23. S. 57-76.

**Daasvand, S.** (2001). *Some Aspects of Teaching and Learning Vocabulary in English as a Foreign Language*. Hovedfagstesis. Department of British and American Studies and Department of Teacher Education and School Development, University of Oslo. (141 s.)

**Dagens Nyheter** (2007, 22 maj). Skolans läroböcker fulla av osaklig vänsterpropaganda.

**Dahlgren, L. O.** (1985). Kunskap, lärande och texter i skolan. I: H. Börjeson, B-M Carlsson, L-O. Dahlgren, Å. W. Edfeldt, B. Ekdahl, G. Larsson, K. Thörn. & K-P. Wallesten (red.), *En ny lärobok varje dag*. Malmö: Liber.

**Dahllöf, U. & E. Wallin** (1969). Läromedlen i undervisningsprocessen. I U. Dahllöf & E. Wallin, (red.): *Läromedelsforskning och undervisningsplanering*. Nordiska utredningar, 1969:16. Stockholm: Nordiska kommittén för pedagogisk forskning.

**Dahlström, J., Stenmark, M. & Lahtinen, U.** (2003). *Idag för ni räkna framåt i era böcker! En studie av matematikprestationer och matematikböcker i åk 5 och åk 8*. Vasa: Åbo Akademi i Vasa.

Lahtinen har tillsammans med två speciallärare undersökt om de läromedel som använts i undervisningen i matematik har något samband med uppnådda resultat i ämnet. De fann att det förelåg skillnader i elevernas prestationer som hade samband med de läromedel eleverna använt.

**Dahlqvist, T.** (2006). Böcker döljer genuskonflikter. I Höglund, Reuterstrand & Wigerfelt (red.), *KRUT*, 4-5. (123-124)

**Danielsson, A.** (1988). *Tre antologier - tre verkligheter: En undersökning av gymnasiets litteraturförmedling 1945-1975*. Avdelningen för litteratursociologi vid Litteraturvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.

I sin avhandling jämför Danielsson tre litteraturantologier: Mjöbergers *Svensk litteratur*, Tarschys' och

Tideströms *Dikt och tanke* och Brodows m fl *Svenska för gymnasiet* som användes i undervisningen mellan åren 1945-1975. Hon har undersökt såväl litteratursyn som samhällssyn.

**Danielsson, K. & Ekvall, U.** (2008). Kemi som skriftspråkspraktik i svenska och finlandssvenska skolor. En projektpresentation. I: G. Byrman m.fl.(red): *Rapport från femte nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning i Växjö den 29-30 november*. Universitetet i Växjö. S. 43-54.

**Danielsson, K.** (2010). Läsa kemi – textanvändning och textsamtal i ett finlandssvenskt kemiklassrum. Under utgivning I: Eriksson (red.), *Kemi i två finlandssvenska klassrum: rapport från projektet Kemitexter som redskap för naturvetenskapligt lärande*.

**Danielson, S.** (1975). *Läroboksspråk. En undersökning av språket i vissa läroböcker för högstadium och gymnasium*. Umeå universitet. Acta Universitatis Umensis 4. Studies in the Humanities.

Danielsson har undersökt läroböcker i fysik, samhällskunskap och svenska för årskurs 7 och 9 på högstadiet samt gymnasieskolans årskurs 1 avseende ordförråd (främst frekvenser och typer av sammansättningar, substantivens abstraktionsgrad) och syntax (meningslängd, satstyper osv.). Danielsson gjorde bland annat den något överraskande upptäckten att texterna i samhällskunskap för gymnasieskolans tre- och fyraåriga linjer hade lägre satsantal och färre underordnade satser än högstadietexterna.

**Dean, E. and others** (1983). *History in black and white: an analysis of South African school history textbooks*. Paris: UNESCO.

**De Castell, S Luke, A. & Luke, C.** (1989). *Language, Authority and Criticism. Readings on the School Textbooks*. London: the Falmer Press.

Boken innehåller 22 artiklar som mycket ingående undersöker språk, stil och ideologi i läroböcker.

**Defence, A.** (1994). *The readability of the mathematics textbook: With special reference to the mature student*. Master dissertation, Concordia University. (UMI:AATMQ44873).

**De Luca, V. W.** (1991). The effect of text structure on comprehension of technological concepts. *Journal of Industrial Teacher Education*, 28(4), 64-71.

**Deppner, J.** (1989). Fachsprache der Chemie in der Schule. Empirische Untersuchung zum Textverständnis und Ansätze zur sprachlichen Forderung Türkischer und Deutscher Schulerinnen und Schuler. In: *Sammlung Groos*. 36. 1-249.

Deppner har undersökt hur turkiska andraspråksinlärare förstår läroböcker i kemi. Det framkom att dessa elever förstod läsförståelseuppgifterna sämre än sina tyska kamrater. Deppner menar att det beror på att texterna i kemiböckerna innehöll grammatiska konstruktioner som var främmande för de turkiska eleverna. Det föreligger, enligt Deppner, ett samband mellan lingvistisk kompetens och goda prestationer i kemi.

**Dietsch, J.** (2006), *Making Sense of Suffering: Holocaust and Holodomor in Ukrainian Historical Culture*, Lund: Department of History, Lund University

I sin avhandling beskriver Dietsch om hur förintelsen och svältkatastrofen Holodomor behandlas i ukrainska läroböcker. Statens styrning visar sig genom att läroböckerna inte behandlar historien om

förintelsen, men däremot svältkatastrofen. I Dietschs tolkning är detta ett ställningstagande i kampen om "opposing martyrdoms". Om ukrainsk historia koncentrerades på förintelsen, skulle ukrainarnas egen offerroll gå förlorad.

**Digissi, L. L. & Willet, J. B.** (1995). What high school biology teachers say about their textbook use. *Journal of Research in Science Teaching*, 32(2), 123-142.

Författarna har undersökt hur 149 amerikanska lärare använder läroboken i biologi. De fann att lärarna främst använde läroboken för att 1). Förbereda eleverna inför kommande lektion 2). Betona vissa delar av ämnet och 3). Ta upp det som inte hunnits med under lektionstid. Digissi och Willet fann också att användandet av läroboken var relaterat till vilken nivå respektive lärares klass låg på.

**Discroll, M. P., Moallem, M., Dick, W. & Kirby, E.** (1994). How does the textbook contribute to learning in a middle school science class? *Contemporary Educational Psychology*, 19, 79-100.

Författarna har observerat hur amerikanska elever i årskurs 8 använde läroboken i naturvetenskap. De fann att läroboken användes mest som uppslagsverk för att definiera begrepp och få svar på faktafrågor. Läroboken blev med andra ord en faktakälla.

**Drechsler, M.** (2007). *Models in chemistry education - A study of teaching and learning acids and bases in Swedish Secondary Schools*. Karlstad, University studies 2007:13.

**Edling, A.** (1998). Kritisk diskursanalys - ideologi, teori och praktik, *RUUL, Reports from Uppsala University Linguistics*, 33.

Författaren fokuserar i artikeln kritisk diskursanalys och gör en analys av två lärobokstexter i litteraturhistoria, en från högstadiet och en från gymnasiet. Analysen handlar i första hand om abstraktion i texterna.

**Edling, A.** (2002). A classroom in grade five and its practices involving texts. In J. Mikk, V, Meisalo, H. Kukemelk & M. Horsley (red): *Learning and Educational media. The Third IARTEM Volume*, Tartu, Estonia: Tartu University Press.

Artikeln handlar om klassrumsprocesser runt läsande av lärobokstexter. Här jämförs praktikerna runt en narrativ text läst i svenska och en diskursiv text läst i ett samhällsorienterande ämne.

**Edling, A.** (2006). *Abstraction and authority in textbooks. The textual paths towards specialized language*. Acta Universitatis Upsaliensis. Uppsala: Uppsala universitet.

I sin avhandling har Edling undersökt graden av abstraktion i lärobokstexter i samhälls- och naturorienterande ämnen.

Edling fann att graden av abstraktion ökade i texter för högre skolår. Edling undersökte också elevers läsning av lärobokstexter. Edling använder begreppet 'textrörlighet' för att beskriva läsarens förmåga att föra en dialog med texten, att röra sig inom, mellan och utanför textens innehåll. En högre grad av textrörlighet är tecken på en djupare förståelse av texten. Edlings resultat visar att texter med hög grad av abstraktion ger mindre textrörlighet hos eleverna.

**Edqvist, S.** (2009). Myter – och propaganda. Analys av läroböcker i historia. <http://www.aftonbladet.se/kultur/article4178569.ab> nedladdat den 13 mars 2009.

**Eik, L. T.** (2001). Det første møtet med lærebøka: Utfordrer læreboksverket Felix Fabula førsteklasingen til aktiv læring? I: S. Selander & D. Skjelbred (red.), *Fokus på pedagogiske tekster 2. Artikler om lærmidler i første klasse*. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold, 2001, s 5-35.

**Eikeland, H.** (2002). Et læreverks bidrag til historiebevissthet og narrativ kompetanse. Dette och flera av Eikelands arbeten finns på: <http://www-bib.hive.no/tekster/hveskrift/fulltekst.html>. Nedladdat 17 augusti 2007.

**Eikeland, H.** (2001). "Utvikling av narrativ kompetanse genom historiefaget i Aschougs laereverk for ungdomstrinet", I: S. Selander & D. Skjelbred, (red.), *Fokus på pedagogiske tekster 3: fem artikler om vurdering av lærebøker*, Tønsberg: Høgskolen i Vestfold 2001. [Elektronisk resurs].

**Eikeland, H.** (2004). *Histoireundervisning og interkulturell læring: en analyse av norske og tyske læreplaner, norske lærebøker og av erfaringer fra norsk skole*, Rapport 8, Tønsberg: Høgskolen i Vestfold 2004. [Elektronisk resurs].

**Eikeland, H.** (2004). *Norske lærebøker i historie som redskaper i en interkulturell lærings- og dannelsesprosess*, Rapport 9, Tønsberg: Høgskolen i Vestfold, 2004. [Elektronisk resurs].

**Eilard, A.** (2004). Genus och etnicitet i en "läsebok" i den svenska mångetniska skolan. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 9(4). 241-262.

I artikeln analyseras det diskursiva innehållet i *Förstagluttarna B*. Syftet är att visa hur man kan granska läromedeltexter för interkulturella undervisningskontexter. Med utgångspunkt i kritisk diskursanalys, postkolonial teori och ett genusperspektiv dekonstrueras texten för att belysa hur implicita ideal och värderingar tillsammans konstruerar genus och etnicitet. *Förstagluttarna* skildrar den mångkulturella och jämställda svenska skolvardagen. Huvudpersonerna, en pojke och en flicka, gestaltas i interaktion med barn av olika etnisk och social bakgrund. Eilard menar att budskapen i läseboken är motsägelsefulla. I princip tillåts pojkar att vara individuella och barnsliga medan flickor uppmanas anpassa sig till västerländskt kvinnliga ideal och "normalbeteende". Motstånd förekommer i bokens "pojkflicka" och den kvinnliga huvudpersonens försök att vara självständig. Men, då båda, enligt Eilard, blir symboliskt kuvade, sänds också signaler om vad som anses vara normalt "flickbeteende". Dessutom gör, konstaterar Eilard, ett par tydliga traditionella invandrarstereotypier, i kombination med ett implicit artikulerat svenskhetsideal, att det ytliga men sannolikt välmenande mångfaldsbudskapet blir tvetydigt.

**Eilard, A.** (2008). *Modern, svensk och jämställd. Om barn, familj och omvärld i grundskolans läseböcker 1962-2007*. Malmö Studies in Educational Sciences, Nr 38. Malmö Högskola.

Eilard har i sin doktorsavhandling studerat hur könsmönster, klass och etnisk mångfald kommer till uttryck i grundskolans läseböcker. Till grund för analysen ligger ett 60-tal läseböcker.

Eilard fann att alla läseböcker, utom 60-talets används än idag. På 60-talet var det den patriarkala familjen som gällde. Pappa har vit skjorta och slips och är familjeförsörjare. Mamma är hemmafru och barnen är väluppfostrade. Indianer, kineser och negrer framställs som exotiska och primitiva varelser enligt Eilard. Under 60-talet är också gränserna mellan könsansvarsområden, mellan barn och vuxna och mellan nationerna fortfarande tydliga.

Det politiskt korrekta blir väldigt tydligt i skarven till 70-talet. Nu är det mannen som lagar mat och kvinnan sitter i soffan och tar det lugnt. En mjukisman som förlöjligas något när han hjälper till, dyker upp i böckerna. En ny androgyn flicktyp börjar förekomma kortklippt och byxklädd.

Skildringarna under 70-talet blir mer socialrealistiska. Foton som beskriver fattiga barn i Tredje världen börjar förekomma i böckerna. De gamla koloniala stereotyperna övergår i en mer välfärdspatriotisk ton. Det är västerlandet som är utvecklat och gott och kan hjälpa de fattiga.

Fram till 1980-talet blir arbetarklassperspektivet alltmer en norm för skildringarna. Men också barnperspektivet växer sig successivt allt starkare. Barnen beskrivs som kompetenta och ansvarstagande. Detta blir ännu tydligare under 1990-och 2000-talet. Efter 1985 blir läseböckerna mer humoristiska. Från slutet av 80-talet fokuseras åter könsskillnaderna. Relationer och utseende lyfts fram. Det gamla kärnfamiljsidealet övergår i ett heterosexuellt tvåsamhetsideal som gäller för alla, både barn, vuxna och gamla. Nu finns också tre, fyra barn med utländsk bakgrund med i varje klass och de få ibland komma till tals.

Eilard uppfattar dagens böcker som mer mångfacetterade och fyllda av olika ideal än tidigare.

**Ekvall, U. (1991).** Läsmål och läsförståelse. En pilotstudie av lärobokstexter. I B. Hene & S. Wahlén (red) . *Barns läsutveckling och läsning. Rapport från Asla:s höstsymposium Stockholm, 15-16 november 1990.* S. 165-179.

Ekvall har undersökt texter i Oä (orienteringsämnen). Tyngdpunkten i hennes studier ligger på textens makronivå. Hon har undersökt hur texterna disponerats. Vidare har hon analyserat rubriker, textbindning och innehåll. Hon fann mindre tillfredsställande förhållanden avseende den ordningsföljd i vilket innehållet presenterades. Så kunde ett kapitel om naturen följas av ett om trafikregler och trafikvett. Längden på kapitlen varierade också från två till tjugo sidor. Ekvall fann även att rubrikerna var oklara, textbindningen bristfällig och dispositionen rörig. Hon konstaterar att nämnda brister har lett till att texten i hög grad kommit att bestå av lösryckta fakta.

**Ekvall, U. (1997).** *Formativt, figurativt, operativt i läroböcker för barn. Hur syn på kunskap och kunskapsstillägnande påverkat innehåll, språk och struktur i naturkunskapsböcker.* Del. 1. Utvecklingen under 1800-talet. Rapport nr 12 från Svensk sakprosa. Institutionen för nordiska språk, Lunds universitet. Lund.

Ekvall har analyserat tretton läroböcker i naturkunskap som användes under 1800-talet. Vid 1800-talets början hade ämnet låg status och lite utrymme i skolorna. Först 1878 fick ämnet en fast plats i skolan. Ekvalls slutsats är att man successivt kan märka en allt större samsyn i läroböckerna vad beträffar de bildningsideal, det figurativa, det formativa eller det operativa, som skulle genomsyra undervisningen. Utvecklingen under 1800-talet visar på en likriktning ifråga om vad eleverna skulle lära, hur lärandet skulle gå till och vad kunskaperna syftade till. Denna likriktning visar sig inte endast i urvalet av fakta utan också i hur texterna strukturerats, författarens roll i förhållande till läsaren, samt i hur texterna anpassats till eller utformats för att styra en viss brukssituation.

**Ekvall, U. (1997).** Vad är det fråga om? Om frågor och uppmaningar i gamla och nya naturorienterade läroböcker. I *Studier i svensk språkhistoria 4.* S. 63-76.

**Ekvall, U. (1997).** Questions and Imperatives in School Textbooks. I: Selander S (red) *Textbooks and educational media. Collected Papers 1991-1995. IARTEM - The International Associations for Research on Textbooks and Educational Media.* LHS - Mitthögskolan SPPB. S. 203-214.

**Ekvall, U. (2001).** *Formativt, figurativt, operativt i läroböcker för barn. Hur syn på kunskap och kunskapsstillägnande påverkat innehåll, språk och struktur i naturkunskapsböcker.* Del. 2. Utvecklingen under 1900-talet. Rapport nr 35 från Svensk sakprosa. Institutionen för nordiska språk, Lunds universitet. Lund.

**Ekvall, U.** (2001). Den styrda och styrande läroboken. I Melander, B. & Olsson, B (red) *Verklighetens texter. Sjutton fallstudier*. Studentlitteratur: Lund. S. 43-80.

**Ekvall, U. & Berg, A.** (under utgivning). Lärobok och kemipraktik. I: Inger Eriksson (red) *Kemi i två finlandssvenska klassrum. Rapport från projektet Kemitexter som redskap för naturvetenskapligt lärande*. Under utgivning i SKIP. Stockholms universitet.

**Eliasson, E. & Reichenberg Carlström, O.** (2007). *Demokratiideal i läroböcker*. Uppsats i samhällskunskap. Fördjupningskurs 2. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.

Författarna har undersökt vilka demokratiideal gymnasieläroböcker i samhällskunskap återspeglar. De böcker som undersökts är: *Reflex, Expose, Samhällskunskap A, Z-Classic, Z-Futura, Möt A-kursen, Forum, Attityd, Samhälle.nu, Millennium, Samhällskunskap för gymnasiet*. De fann att böckerna framför allt återspeglar deliberativ demokrati, medan de tre demokratiidealerna elitdemokrati, lagstyrd demokrati och deltagardemokrati förekommer mera sällan. Staten beskrivs som en viktig aktör och skildras nästan genomgående i positiva ordalag som en förutsättning för välfärden. Även det civila samhället beskrivs övervägande i positiva ordalag som ett viktigt inslag i demokratin. Dock kan en viss kritik spåras då det civila samhället agerar som ett avantgarde och utför illegala handlingar.

**Ellsworth, E. & Whatley, M. H.** (Eds.), *The Ideology of Images in Educational Media: Hidden Curriculums in the Classroom*. New York: Teachers College Press, Teachers College, Columbia University.

**Elstad, E. & Turmo, A.** (2009). "När naturfagoppgaver blir vanskelige for minoritetselever", i *Bedre Skole* 3/2009.

**Englund, B.** (2006). Vad har vi lärt oss om läromedel? En översikt över nyare forskning. Underlagsrapport till Skolverkets läromedelsprojekt *Läromedelsundersökningen-lärares val, användning och bedömning av läromedel i bild, engelska och samhällskunskap i årskurs 5 och 9*. (Rapport nr 284). Stockholm: Skolverket.

**Englund, B.** (1997). *Skolans tal om litteratur. Om gymnasieskolans litteraturstudium och dess plats i ett kulturellt återskapande*. Stockholm: HLS.

I fokus för Englunds avhandling står frågorna: varför viss litteratur haft en så framträdande roll i skolan samt förståelsen av litteraturstudiet och dess plats i en kulturell återskapande- och överföringsprocess. I sitt arbete jämför Englund skolans tal om litteratur i två olika nationella kontexter, Sverige och Frankrike. Hon gör två nedslag 1920 och 1980. Ett huvudresultat av analysen av den svenska utvecklingen är att det skett en markant förändring över tid. Omkring 1920 var den svenska skollitteraturen strikt kronologiskt ordnad och utpräglad nationell. Det var texter i bunden form och främst idealister och romantiker som dominerade. Omkring 1980 fanns det starka, engagerade texter, men de behövde inte nödvändigtvis vara skrivna av stora författare. Det var texter som berättade om människors utsatthet och om konflikter. Närheten till elevens egen värld var påtaglig.

**Englund, B.** (1997). Educational texts as offers of a shared meaning. Historical changes - and some problematic aspects of modern educational texts. I *Textbooks and educational media. Collected papers 1991-1995*. Ed. by Staffan Selander. IARTEM - LHS - Mitthögskolan – SPPB.

**Englund, B.** (1999). Lärobokskunskap, styrning och elevinflytande. I: *Pedagogisk forskning i Sverige*. Årg. 4. Nr 4.

Englund ger en översikt över främst empirisk forskning kring läromedel och läromedelsstyrning. Englund anger fem skäl till att läroboken styr undervisningen. De fem skälen är: Läroboken har en kunskapsgaranterande, auktoriserande roll. Läroboken har en gemensamhetsskapande, sammanhållande roll. Läroboken underlättar utvärderingen av eleverna och deras kunskaper. Läroboken underlättar i övrigt arbetet och livet för lärarna, men troligtvis också för eleverna. Läroboken har en disciplinerande roll.

**Englund, B.** (2006). *Vad har vi lärt oss om läromedel? En översikt över nyare forskning*. Skolverket, 2006 (31 s). Forskarbilaga till *Läromedlens roll i undervisningen. Grundskollärares val, användning och bedömning av läromedel i bild, engelska och samhällskunskap*. Skolverket, rapport 284. [www.skolverket.se/publikationer?id=1640](http://www.skolverket.se/publikationer?id=1640).

**Englund, B. & Romare, E.** (1994). Bilder av stenåldern, förmedling av fakta och känslor i tre läroböcker. I S. Selander & B. Englund (red): *Konsten att informera och övertyga. En antologi om pedagogik, text och retorik*. Stockholm: HLS Förlag.

**Englund, T.** (1982). *Samhällsorienteringens innehåll. Läromedel och undervisning. Determinanter för innehållet och deras tolkning*. Rapporten är en bearbetad version av ett anförande som Englund höll vid ett symposium inom projektet 'Läroplansteori' – Studier av pågående förändringar i grundskolan: Läroplansteoretiska analyser (SÖ pnr 2165) I juni 1981.

**Englund, T.** (1984). Om samhörighet och konflikt: en temagranskning av politiksynen i läromedel i samhällskunskap samt några didaktiska anteckningar om skolans medborgerliga och politiska fostran: temagranskning utförd av Tomas Englund på uppdrag av Skolöverstyrelsens läromedelsnämnd. Stockholm: Statens institut för läromedelsinformation, 1984:1.

**Englund, T.** (1986/2005). Curriculum as a Political Problem/ Läroplanens och skolkunskapens politiska dimension. Göteborg: Daidalos.

I Englunds avhandling har läroböckerna i samhällskunskap och historia en av "huvudrollerna".

**Englund, T.** (1986). *Samhällsorientering och medborgarfostran i svensk skola under 1900-talet*. Rapport/Projektet 2165 "läroplansteori". Uppsala: Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet.

**Engström, S., Selander, S. & Åkerfeldt, A.** (2006). Om elevers användning av digitala läromedel. *KRUT*, nr 123-124, Temanummer om läromedel, s. 40-54.

**Engström, S., Selander, S. & Åkerfeldt, A.** (2007). Om elevers användning av digitala läromedel, *KRUT*, nr 3 och 4.

**Engström, S., Svärdemo-Åberg E.** (2006). *Digitala läromedel och learning design sequence i svensk skola – brukarperspektiv – En forskningsöversikt*. LearnIT, Stockholm.

**Eriksson, Y.** (2009). *Bildens tysta budskap. Interaktion mellan bild och text*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

**Erokhina, M. & Shevyrev, A.** (2006). "Old Heritage and New Trends: School History Textbooks in Russia." I Nicholls, Jason (ed.), *School History Textbooks across Cultures: International Debates and Perspectives*. Oxford: Symposium Books, 83–92.

- Evans, D., Grässler, H. & Pouwels, J.** (Eds.). (1997). *Human Rights and Values Education in Europe: Research in Educational Law, Curricula and Textbooks* (Vol no 2). Freiburg im Breisgau: Fillibach.
- Ewald, A.** (2007). *Läskulturer. Lärare, elever och litteraturläsning i grundskolans mellanår*. Doktorsavhandling. Malmö högskola.
- Falk-Ytter, C.** (1995). *Arbeid med sakprosa- og fagplanene: en analyse av gjeldende fagplan og dagens lærebøker i norsk for 4.-6. klasse*. Hovedoppgave i nordisk. Oslo universitet.
- Falk-Ytter, C.** (1999). Læreboka – en lærer i samspill med den virkelige lærer. I E. B. Johnsen et al. (red): *Lærebokkunnskap. Innføring i sjanger og bruk*. (54-60) Oslo: Tano Aschehoug.
- I artikeln hävdas att läroboken till stor del fungerar som en lärare vid sidan av den verkliga läraren. Den har en implicit lärarröst. I många av dagens läroböcker i norska är denna lärarröst mycket tydlig.
- Fan, L.** (1999). Applications of arithmetic in US and Chinese textbooks: A comparative study. In G. Kaiser, E. Luna, & I. Huntley (red), *Studies in mathematics education series II: International comparisons in mathematics education* (pp.151-162). London: Falmer Press.
- Fan, L., & Zhu, Y.** (2000). Problem solving in Singaporean secondary mathematics textbooks. *The Mathematics Educator*, 5(1/2), 117-141.
- Fang, Z. & Schleppegrell M. J.** (2008). *Reading in secondary content areas: A Language-based pedagogy*. Michigan: The University of Michigan Press.
- Fast, C.** (2007). *Sju barn lär sig läsa och skriva. Familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.
- Fastrez, P.** (2001). Characteristic(s) of Hypermedia and How They Relate to Knowledge. *Education Media International*, 38, nr. 2/3, bls. 101-110.
- Fauskanger, J.** (2001). "Vi må jo ha bøker å skrive i." 1 klasses arbeidsbøker i matematikk- og gjeldende planer for grunnskolen. I: Staffan Selander & Dagrun Skjelbred (red.), *Fokus på pedagogiske tekster 2. Artikler om læremidler i førsteklasse*. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold, 2001, s 55-89.
- Fetsko, W.** (1992). 'Approaching Textbook Selection Systematically' in Herlihy, J.G. (ed.), *The Textbook Controversy – Issues, Aspects, Perspective* New Jersey, Norwood.
- Fischer, T. A.** (1997). *A content analysis of United states math textbooks, 1966-1996 from a special education perspective*. Doctoral dissertation, University of Wisconsin. (UMI:AAT 9810351).
- Flanders, J. R.** (1987). How much of the content in mathematics textbooks is new? *Arithmetic Teacher*, 35(1), 18-23.
- Flanders, J. R.** (1992). *Textbooks and the SIMS test: Comparisons of intended and implemented eight-grade mathematics*. Doctoral dissertation, University of Chicago. (UMI: AAT-31829).
- Flanders, J. R.** (1994). Student oppurtunities in Grade 8 mathematics: Textbook coverage of the SIMS test. In I. Westbury, C. A. Ethington, L.A. Sosniak, & D.P. Baker (eds.), *In search of more effective mathematics education: Examining data for the IEA Second International Mathematics Study* (pp 61-93).



Norword, N J: Ablex.

**Flanders, J. R.** (1994). Textbooks, teachers, and the SIMS test. *Journal for the Researching Mathematics Education*, 25(3), 260-278.

**Folkeryd, J. W.** (2006). *Writing with an Attitude*. Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Linguistica Upsaliensia 5.

**Folkeryd, J., af Geijerstam, Å. & Edling, A.** (2006). Textrörlighet – hur elever talar om egna och andras texter. I: L. Bjar (red.), *Det hänger på språket!* Lund: Studentlitteratur (s 169-188).

**Forgasz, H. J.** (1997). Choosing mathematics textbooks: Criteria for equity. In H. Hollinsworth & N. Scott (red.): *Mathematics – Creating the Future (132-136)*. Melbourne: Proceedings of the 16th Biennial Conference of the Australian Association of Mathematics Teachers.

**Forslund, T.** (2006). 50-talets skolradio hyllade kärnfamiljen. I: Höglund, Reuterstrand & Wigerfelt (red.) *KRUT*, 4-5.(123-124)

**Foster, S. & Morris, J.** (1994). *Arsenal of Righteousness? – ‘Treatment of the Atomic Bombing of Hiroshima in English and U.S. History Textbooks’*, in Curriculum, Volume 15, pp.163-173.

**Foster, S. J. & Crawford, K. A.** (2005). *What shall we tell the children? International Perspectives on School History Textbooks*. Greenwich, CT: Information Age Publishing.

**Florén, A.** (1980). *Objektivitet och historiesyn. En studie av hur Första världskrigets utbrott skildras i läroböcker i historia*. Uppsala: Institutionen för freds-och konfliktsforskning, universitetet i samarbete med Lärarhögskolan i Uppsala.

**Flottorp, V.** (2002). *Forlagens rolle i uvyiklingen av lærebøker. En casestudie av arbeidet med to matematikkverk for grunnskolen*. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold. Rapport 9.

Studien tar bland annat upp hur val av läroboksförfattare går till, graden av frihet dessa har när de skriver etc.

**Flottorp, V., & Poorgholam.** (2003). *Flerkulturelle perspektivet i matematikkbøker?* Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold. Rapport 17.

Författarna har gjort en mindre undersökning av hur väl elever med invandrarbakgrund i år sex förstod textuppgifterna i matematikböckerna. Det visade sig att eleverna inte hade så svårt att förstå ämnesspecifika ord såsom multiplikation etc. Däremot hade de problem med att förstå vardagsord såsom *utgifter, manskap, tipsvinst* etc.

**Franker, Q.** (2007). *Bildval i alfabetiseringsundervisning- en fråga om synsätt*. Rapporter om svenska som andraspråk, ROSA 9. Göteborgs universitet. Elektroniskt på [www.gu.se/ub GUP 113357](http://www.gu.se/ub/GUP_113357).

**Fredholm, L. & Göransson, A-L.** (Red.) (2006). *Ledning av räddningsinsatser i det komplexa samhället*. Karlstad: Räddningsverket.

**Furuland, L.** (1987). “Lyssna till den granens susning...” om en läsebok som folkuppfostrare. I: *Kungliga Vitterhets historie och antikvitetsakademiens årsbok*. S 111-125.

I artikeln beskriver Furuland läsebokens tillkomst och mottagande samt den kritik boken blivit utsatt för. Furuland menar att en renodlat ideologikritisk granskning blir ensidig och missvisande om den inte görs i ett historiskt perspektiv. Furuland ser därför inte bara läseboken som ett instrument för indoktrinering till underkastelse och förnöjsamhet utan också som ett brott med katekesläsningstraditionen, ett första exempel på profana texter, både skönlitterära och naturvetenskapliga för folket.

**Fængsrud, A.** (2002). Cd-rom-fortellingen for barn-finnes den imorgen? I . I: Staffan Selander & Dagrun Skjelbred (red) *Fokus på pedagogiske tekster 6*. Fire artikler om digitale læremidler. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold, 2002, s 43-74.

**Gabb, S.** (2005). Beyond Textbooks, Without Textbooks: Teaching from the Lives of Our Learners. *Field Notes*, Vol. 14, No. 3 (Winter/Spring 2005). SABES/World Education, Boston, MA.

**Gagné, P.** (1995). *Étude exploratoire des interactions entre la production et la compréhension d'un texte d'enseignement à travers le cas du texte La Nature de la science*. Département de technologie de l'enseignement, Faculté des Sciences de l'Éducation, Université Laval, Québec. [http://www.aeteluq.org/mirador/documents/THESE\\_PG.pdf](http://www.aeteluq.org/mirador/documents/THESE_PG.pdf). Nedladdat 17 augusti 2007.

**Gayer, G.** (1992). Att arbeta utan läromedel. *Spov. Studier av den pedagogiska väven*. (Tímarit á bókasafni KHÍ.) Bls. 17-21.

**Garcia, J., Harrison, N. R., & Torres, J.** (1990). The portrayal of females and minorities in selected elementary mathematics series. *School Science and Mathematics*, 90(1), 2-12.

**Garefalakis, I.** (1994). *Läroboken som traditionsbärare. Om hemspråksundervisning i grekiska - ett läroplansteoretiskt och didaktiskt perspektiv*. Stockholm: HLS Förlag.

I sin avhandling analyserar Garefalakis hemspråksämnet utveckling i den svenska skolan, med tonvikt på organisatoriskt och pedagogiskt inflytande, läroplanens inverkan och vad som förmedlas och hur det görs. Dessutom uppmärksammas läroboken, hemlandets läroplanskod, familjens uppfattning om undervisningen och lärarna som bärare av en traditionell lärarkompetens.

**Garner, R., Brown, R., Sander, S., & Menke, D. J.** (1992). "Seductive details" and learning from text. In S.H. Renninger & A. Krapp (eds.), *The role of interest in learning and development* (pp. 239-277). Hillsdale, NJ: Erlbaum Associates.

**Gee, J. P.** (2003). *What video games have to teach us about learning and literacy*. New York: Palgrave Macmillan.

**Gellert, A.** (1998). *Faglig uddannelselæsing. En undersøgelse af en elevgruppe på Pædagogisk Grunduddannelse*. København: København.

Gellert har undersökt studenters förståelse av facktexter som används på den pedagogiska grundutbildningen. Han fann att upp till hälften av variationen i läsförståelse kunde förklaras med skillnader i kunskaper i fackord.

**Gjerstad, M.** (2004). *Flerkulturell samfunnslære*. Rapport 1/ 04. Tønsberg, Høgskolen i Vestfold.

**Goga, N.** (1998). En lærebok er en lærebok er en lærebok. I *Norsklæreren*, nr 2, 21-24.

**Golden, A.** (2001). "Metaforene är luket ut av lærebøkene." Ulike oppfatninger av betegnelsen metafor. I L. Kulbrandstad & G. Sjølie (red.), *På Hamar med norsk. Rapport fra konferansen "Norsk på ungdomstrinnet"*, 18-19 januari, 2001. Høgskolen I Hedmark: Rapport nr 12-2001, III-127.

**Golden, A.** (2005). *Å gripe poenget. Forståelse av metaforiske uttrykk fra lærebøker i samfunnskunnskap hos minoritetslever i ungdomsskolen*. Acta Humaniora nr 227. UniPub, Universitetet i Oslo.

**Gonzales Gomez, R. M.** (1993). *A descriptive study of verbal problems in selected mathematics textbooks at the high school*. Doctoral dissertation, State University of New York. (UMI: AAT 9404811).

**Gradwell, J.** The Sources Are Many: Exploring History Teachers' Use of Multiple Texts <http://www.cshc.ubc.ca/papers/Gradwell-Jill-117.doc>. Nedladdat 17 augusti 2007. <http://www.cshc.ubc.ca/viewabstract.php?id=117>. A hypertext history of instructional design. <http://www.coe.uh.edu/courses/cuin6373/idhistory/index.ht>. Nedladdat 17 augusti 2007.

**Graesser, A. C., McNamara, D. S., & Louwerse, M. M.** (in press). Methods of automated text analysis. In M.L. Kamil, P.D. Pearson, E.B. Moje, & P. Afflerbach (Eds.), *Handbook of reading research: Volume IV*. Mahwah, NJ: Erlbaum.

**Grahn, K.** (2006). Idrottare och flickor. Genuskonstruktioner i idrottens läromedel. I G. Patriksson (red): *SVEBI:s årsbok* (2006).

Grahn har undersökt hur genus konstrueras i specialidrottsförbundens läromedel. Hon har analyserat vem som representerar idrottaren i texter och bilder samt hur kvinnliga och manliga idrottare sätts i relation till varandra. Analysen visar att pojkar och män får den mest framträdande platsen i många läromedel. Pojkar förekommer oftast på bilder och mer än flickor i texter som har ett könsneutralt innehåll. Pojkar är också många gånger den utgångspunkt som texten tar i beskrivningen av kroppen, träningslära, biologisk utveckling mm. I artikeln har detta exemplifierats med hjälp av Hirdmans formler för genuskonstruktion.

**Grahn, K.** (2008). *Flickor och pojkar i idrottens läromedel. Konstruktioner av genus i ungdomsträna-utbildningen*. Göteborg Studies in Educational Sciences. 264. Göteborgs universitet.

I sin avhandling behandlar Karin Grahn hur genus konstrueras i olika läromedel som används för att utbilda ungdomstränare i fotboll, friidrott, gymnastik, handboll, innebandy och simning.

**Granly, A.** (2007). *Multimodalitet, mening og modelleseren. En analyse av multimodale resusser i læreverket Streif*. Masteroppgave i nordisk språk og litteratur, Universitetet i Oslo.

**Granqvist, K.** (1992). *Samerna i svenska läromedel 1865-1971*. C-uppsats. Umeå universitet: Centrum för arktisk forskning.

Granqvist fann att samerna genomgående beskrivs som av en annan ras och placerades i gruppen mongoliska folk. Först i 1950-talets läroböcker kan en förändring skönjas.

**Graves, N. J.** (2001). *School Textbook Research: The Case of Geography. 1800-2000*. London: Bedford Way Papers.

**Grepstad, O.** (1997). Den litterære kvalitetens klare tale. I *Tåler læreboka kritikk? Rapport fran høstseminariet 1997*. Oslo: NFF.

**Grevholm, B., Nilsson, M. & Bratt, H.** (1988). Läroböcker i matematik. I *Skolböcker 3. Den (o)möjliga läroboken*. Rapport från Läromedelsöversynen. Ds 1988:24 (241-292). Utbildningsdepartementet. Stockholm: Allmänna förlaget.

**Groves, F. H.** (1995). Science vocabulary load of selected secondary science textbooks. *School Science and Mathematics*, 95(5). S. 231-235.

**Gruvberger, N; Severin, R & Svingby, G.** (1992). *Vad ska jag välja? Läromedlen i SO för mellanstadiet granskade*. (Publ. Nr 38) Jönköping: Högskolan i Jönköping, Centrum för barn- och ungdomsforskning.

Författarna har granskat läromedel i SO för mellanstadiet. De fann att mer än tio år efter Lgr80 trädde i kraft företrädde mer än hälften av de undersökta läromedlen en annan kunskapssyn än läroplanens.

**Gurol, I. & Ceyhaln, D.** (Eds.), (2004). *Human Rights in Textbooks*. Istanbul: Tarhih Vakfi Publications.

**Gunnarsson, B-L. & Karlsson, A-M.** (Red), (2007). Ett vidgat textbegrepp. *Tefa nr 46*. Uppsala: Institutionen för nordiska språk. Uppsala universitet.

**Gustavsson, C.** (1980). *Läromedlens funktion i undervisningen*. En rapport från utredningen om läromedelsmarknaden. Stockholm: Liber.

**Gustafsson, G.** (1982). *Läromedlens styrande funktion i undervisningen*. I U.P. Lundgren., G. Svingby & E. Wallin (red): *Läroplaner och läromedel*. En konferensrapport. Stockholm: Högskolan för lärarutbildning.

**Gustavsson-Goddijn, A.** (1997). *Analys av religionskunskapsböcker - en studie av fyra religionskunskapsböcker på gymnasiet.* / Analysis of books of religion- a study of four books of religion at the "gymnasium". / *Pedagogisk uppsats* (Växjö: Institutionen för pedagogik), Nr 7, 1997.

Gustavsson-Goddijn har undersökt fyra läroböcker i religionskunskap: *Växa med livet*, *Religion*, *Liv och Mening och Livets Kurs*. Samtliga böcker bedömdes som lättlästa med sidor fyllda av bilder, frågor, citat och diskussionsuppgifter. Det mest anmärkningsvärda med resultatet, är, enligt Gustavsson-Goddijn det lilla utrymme som judeutrotningen fått i alla läroböckerna.

**Gårdsäter, H.** (1999). *Skolboken*. Stockholm: Bonnier utbildning.

**Göransson, A-L.** (2003). Att skapa lärotext tillsammans med brandmän. I: *Språk och lärande*. Rapport från ASLA:s höstsymposium, Karlstad, 7-8 november 2002. ASLA:s skriftserie, Nr. 16, 2003. Även publicerad i *Perspectives on Language and Learning*. Linnarud, M. (Red.) Karlstad: Karlstad University Press, 2004.

**Göransson, A-L.** (2004). Att skapa lärobokstext tillsammans med brandmän. I Linnarud, M. (red.), *Perspectives on Language and Learning*. Karlstad: Karlstad University Press. S. 102-112.

I sin artikel tar Göransson upp dilemmat med att göra texter språkligt tillgängliga för vuxna som inte läser så mycket. Utifrån sin egen praktiska yrkeserfarenhet på Statens räddningsverk beskriver Göransson hur hon gått till väga för att förvandla textmanus hon erhållit från forskare och brandingenjörer till läroböcker som brandmän både vill och kan läsa med behållning. Genom att bearbeta texterna och tänka på den pedagogiska utformningen har hon försökt bygga broar mellan två skilda yrkeskulturer: en akademiskt teoretisk och en praktisk handlingsinriktad.

**Göransson, A-L.** (2005). Fire Wall - Words and action in vocational training. I: *What a Difference a Pedagogy Makes: Researching Lifelong Learning and Teaching*. Conference Proceedings, Volume 1. International Conference 24-26 June 2005. University of Stirling, Scotland, UK. The Centre for Research in Lifelong Learning, Glasgow Caledonian University/ University of Stirling.

**Göransson, A-L.** (2006). The textbook as bridge or fire wall between practitioners and theorists in vocational training. I: Bruillard Éric, Aamotsbakken Bente, Knudsen Susanne V. and Horsley Mike (eds) (2006). *Caught in the Web or Lost in the Textbook?* STEF, IARTEM, IUFM de Basse-Normandie, Paris: Jouve, October 2006, 482 p.

**Göransson, A-L.** (2007). Undervisning som text i kontext. I: *Ett vidgat textbegrepp*. FUMS-rapport (2007) TeFa 46, Uppsala: Uppsala universitet, Institutionen för nordiska språk.

**Göransson, A-L.** (2007). Firewall. Words and action in vocational training. I: Osborne, M., Houston, M. & Toman, N. (Eds.) (2007) *Researching the Pedagogy of Lifelong Learning*, London: Routledge.

**Göransson, A-L.** (2010). *Att riva en brandvägg. Ett yrkesdidaktiskt exempel som visar på vikten av mediering i mötet mellan teori och praktik*. Kommer i konferensvolymen från femte Rikskonferensen i ämnesdidaktik, 26-27 maj 2010, Linköpings universitet.

**Göransson, A-L. & Ledin, P.** (2009). Räddningsverket och kunskapssamhället. I: Nyström Höög, Catharina (red.), *Medborgare och myndigheter*. TeFa Nr 27, Uppsala: Uppsala universitet.

**Haakedal, E.** (2010). "Hva er en disippel? Multimodalitet i elevarbeidsbøker". I E. Seip Tønnessen (red.), *Sammensatte tekster*. Oslo: Universitetsforlaget.

**Haakedal, E.** (2010). "Norwegian religious education workbooks after World War II: Exploring teachers' workbook constructions by interpreting traces of textbooks and national curricula". *Scandinavian Journal of Educational Research* 54(1): 61-81.

**Haap, J.** (2002). Textbooks and Hamburger Cooks or Do You Want Fries with That Textbook? Faculty Shack. <http://www.facultyshack.org/article.php3?idnum=75> Nedladdat 17 augusti 2007.

**Hadenius, S., & Olsson, C-G.** (1970). *Historieböckerna i det nya gymnasiet*. En undersökning av tiden efter 1918 utförd på uppdrag av Statens läroboksnämnd. Göteborg.

Författarna har undersökt fem läroböcker i historia som gavs ut under tre år i slutet av 1960-talet. De fann att läroplanens styrande effekt varierade mellan de fem böckerna men att flera av dem till sin samhällsbild och framställning var förvånande konventionella. Författarna fann också att böckerna till allra största delen speglade Europas och Nordafrikas historia.

**Hallén, A.** (2009). Kan en sten vara ett läromedel? I *Specialpedagogisk tidskrift - att undervisa*, Nr 5. S.4-5.

**Hannu, M. & Hyönä J.** (1999). Utilization of illustrations during learning of science textbook passages among low-and high-ability children. *Contemporare Educational Psychology* 24. S. 95-123.

**Hansén, S-E.** (1985). *Läroböcker och identitet. Det finlandssvenska inslaget i våra läromedel*. Helsingfors: Svenska Finlands folkting.

Hansén belyser här problematiken med att använda läroböcker som är översatta från finska för

finlandssvenska elever. Översättningen från finskan gör språket splittrat, eftersom skriftspråket inom finskan och svenskan är så olika. Kulturen speglas inte heller, eftersom den svenska och finska kulturen i Finland trots allt är olika. Ett alternativ skulle kunna vara att anställa författare som skriver på finlandssvenska, men det skulle bli för dyrt. Ett annat alternativ skulle kunna vara att använda rikssvenska läroböcker. Det kan dock bli problematiskt, eftersom de inte är anpassade till den finska läroplanen. Ur språklig synvinkel blir dock det bästa alternativet rikssvenska läromedel anpassade till finlandssvenska förhållanden.

**Hansson, K.** (1990). *Utländska läroböcker: en rapport om tillgång till och behov av läroböcker från andra länder som grund för läroboksforskning*. Stockholm: Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek (SPPB).

**Harding, D. C.** (1995). *A comparative study of German and American school mathematics textbooks in their approach to problem solving*. Doctoral dissertation, State University of New York (UMI:AAT 9538085).

**Harrison, A. G.** (2001). How do teachers and textbook writers model scientific ideas for students? In *Research in science education* 31, 401-435.

**Hartsmar, N.** (2001). *Historiemedvetande: Elevers tidsförståelse i en skolkontext*, Malmö: Lärarhögskolan i Malmö, Institutionen för pedagogik.

**Harta, I.** (2000). *The nature of story problems in Indonesian elementary mathematics textbooks during the last forty years*. Doctoral dissertation, University of Iowa. (UMI:AAT 9996102).

**Hartmut, H.** (1988). *Das Schulbuch*. Bad Heilbrunn, Tyskland: Verlag Julius Klinkhardt.

Boken innehåller nio bidrag om hur man författar läroböcker. Avsikten är bland annat att ge författare och förlag goda modeller när de skriver.

**Haastrup, K.** (1995). "Receivers' perspective" i Skyum–Nielsen, Peder, (ed.), *Text and Quality: Studies of Educational Texts*, Copenhagen: Scandinavian University Press.

**Haavelsrud, M.** (1979). *Indoktrinering eller politisering? Form og innhold i ungdomsskolens undervisning i samfunnskunnskap*, Universitetsforlaget, Oslo, 1979.

**Haavelsrud, M.** (1981). "Indoctrination or Politicization Through Textbook Content?" *International Journal of Political Education*, No. 3, 1979 och bearbetat i Magnus Haavelsrud: *Education in developments*, Arena, Tromsø, 1996, ss. 166 - 184. Artikeln är översatt och publicerad på italienska i *Supplemento a Lo Scugnizzo*, Italian Peace Research Institute, Napoli, 1981.

**Haavelsrud, M.** (1991). *Samspill om kunnskap*, Tromsø. Arena.

**Hechler, E.** (1995). *The relationship of sixth-grade mathematics textbooks and the 1993 seventh-grade Michigan Educational Assessment Program Test*. Doctoral dissertation, Wayne State University. (UMI:AAT 9530549).

**Helgason, Þ.** (1998). Inntak sögukennslu. *Uppeldi og menntun. Tímarit Kennaraháskóla Íslands*. 7. árg, s. 37–67. Även som webbsida [http://saga.khi.is/thelga/inntak\\_sogukennslu.htm](http://saga.khi.is/thelga/inntak_sogukennslu.htm) Nedladdat 17 augusti 2007.

*Historieundervisningens innehåll*. Om kriterier och kontroverser om historiens innehåll i läroplaner och

läromedel, både allmänt och med exempel från USA, Finland, Tyskland och Island. Striderna gäller huvudsakligen den nationella identiteten, vad som tillhör den nationella berättelsen och vad som inte hör dit enligt politikerna och andra beslutsfattare, däribland läromedelsförfattarna.

**Helgason, Þ.** (2001). Hur viktiga är olika skolämnen och hur lyckas skolan med dem? *Skolbarometer*. Attityder till skolan år 2000. Nordisk ministerråd, TemaNord 2001:547, s. 53-59.

I artikeln ges kommentarer till resultaten av en nordisk enkätundersökning bland allmänheten och skolbarns föräldrar om skolfrågor. Kapitlet gäller skolämnen, både hur viktiga de anses vara och hur skola lyckas med att ge eleverna kunskaper i de olika ämnena.

**Helgason, Þ.** (2002). Sagan á skjánum. Sögulegar heimildamyndir fyrir sjónvarp. *Saga. Tímarit Sögufélags*. XL, s. 41-78.

*Historien på skärmen*. TV-dokumentärer som form för historisk förmedling, deras kännetecken och olika former. Exempel och kritik av ett antal isländska produktioner.

**Helgason, Þ.** (2005). Saga mín og heimsins. Sögukennduverkefni á persónulegum einsögunótum. *Netla, vef tímarit KHÍ*. <http://netla.khi.is/greinar/2005/020/index.htm> Nedladdat 17 augusti 2007.

*Min historia och världens*. Alternativ till läroboksundervisning: elevforskning och skrivande enligt mikrohistoriska och biografiska metoder och modeller.

**Helgason, Þ.** (2006). Er til rétt saga? Um kanón í sagnfræði og sögukenndu. *Finns det "rätt" historia?* Föredrag i Historikerföreningens serie "Vad är historia?".

Föredraget handlar om kanon i historia med exempel från Danmark, Holland och Island, om undervisning med och utan lärobok. Kommer att publiceras med andra föredrag i serien.

**Helgason, Þ.** (2007). *Självständigt tänkande och läromedel i historia - ett omaka par?* [www.yourhost.is/images/stories/Sagnfraedingar2007/thorsteinn%20helgason.pdf](http://www.yourhost.is/images/stories/Sagnfraedingar2007/thorsteinn%20helgason.pdf) (nerladdad mars 2008).

**Hellberg, S.** (2002). "Svenskämnetts röster". B. Falkewall & S Selander (red.). *"Skolämne i kris?"* Stockholm Library of Curriculum Studies 10. Stockholm: HLS Förlag.

**Hellström, L.** (1986). *Läromedlens funktioner - och dysfunktioner*. Malmö: Inst. för pedagogik, Lärarhögskolan i Malmö.

**Hellund, K. & Eriksson, M.** (2007). *Kunskapen om medierna. En läroboksstudie i samhällskunskap*. Uppsats i samhällskunskap. Fördjupningskurs 2. Statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs universitet.

I uppsatsen har Hellund och Eriksson utgått från Media Literacy perspektivet och undersökt vilka förutsättningar elever får att lära sig om medier och sambandet mellan medier och demokrati i läroböckerna. Hellund och Eriksson fann att det fanns ett tydligt fokus på press, radio och TV i läroböckerna, *Z-Futura*, *Aspekt*, *Zigma*, *Reflex* och *Exposé*. Eftersom Media Literacy bland annat betonar vikten av att medieundervisning utgår från ungdomars medievanor, menar Hellund och Eriksson att det är otillfredsställande att medier som är viktiga för ungdomar får ett mycket begränsat utrymme i läroböckerna. Den bristfälliga informationen, om alla mediers historia, villkor, innehåll och mottagare, leder till att det är svårt att förmedla den mediekritiska kunskap som är grunden i Media Literacy och

som är nödvändig för att eleverna skall bli aktiva samhällsmedborgare. Endast en av de undersökta läroböckerna gav eleverna konkreta verktyg för att kunna läsa kritiskt.

**Helmedach, A & Maier, R.** (2008). *Zweierlei 1968? Die Umbruchjahre 1968 und 1989 in deutschen und tschechischen Geschichtsschulbüchern*. Göttingen: V & R Unipress.

**Henderson, B. K.** (1996). *An evaluation of the use of UCSMP materials in a mathematics program*. Doctoral dissertation, Kansas State University. (UMI: AAT 9528416).

**Henriksen, T. L.** (2005). *Begynnerbøker i fransk fra 1896 til 1974. A. Trampe Bødtker og Sigurd Høst, Lærebok i fransk for begyndere og den arvtakere. Innhold, tekststrategier og iscenesettelser*. Dr. philos.-avhandling. Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo. (427 s.)

**Hensey, L.K.** (1996). *An examination of elementary mathematics textbooks problem-solving items during the nineties, and possible influences on the NCTM standards on such items*. Doctoral dissertation, University of Iowa. (UMI:AAT 9715143).

**Hermanson Adler, M.** (2009). *Historieundervisningens byggstenar. Grundläggande pedagogik och ämnesdidaktik*. Nya upplaga . Stockholm: Liber.

**Hermanson Adler, M.** (2009). *Framtidens historia. Ämnesdidaktiska utmaningar för en ny historieundervisning*. Stockholm: Liber.

**Hermansson Adler, M.** (2009). *Sex och samlevnad – Läroboksanalys*. Rapport II. Institutionen för pedagogik och didaktik. Göteborgs universitet, 2009.

**Heyerdahl-Larsen, C.** (2000). *Læreboken - tvangstrøje eller helsetrøje? En teoretisk og empirisk framstilling av lærebokens rolle i undervisningen*. Hovedoppgave i pedagogikk. Pedagogisk forskningsinstitutt, Universitetet i Oslo.

Heyerdahl-Larsen har observerat fem lärare i två klasser 1998. Hon har undersökt dels i vilken utsträckning läromedel används, dels hur de används. Hon fann skillnader mellan olika ämnen. I matematik och engelska användes läroboken mycket.

**Heyes, D., Wolfer, L. T., & Wolfe, M. F.** (1996). Schoolbook Simplification and its Relation to the Decline in SAT-Verbal Scores. *American Educational Research Journal*. Summer 1996, Vol. 33, No. 2.

**Heyneman, S. P., & Jamison, D. T.** (1980). Student learning in Uganda: Textbook availability and other factors. *Comparative Education Review*, 24(2), 206-220.

**Heyneman, S. P., Farrell, J. P., & Sepulveda-Stuardo, M. A.** (1981). Textbooks and Achievement in Developing Countries: What we Know. *Journal of Curriculum Studies* vol 13, NO. 3.

**Hinchman, K.** (1987). The textbook and three content-area teachers. *Reading Research and Instruction*, 26(4). 247-263.

**Hjälmeskog, K.** (1994). *Hemkunskap för flickor och pojkar: ämnets betydelse för skolans jämställdhetssträvanden*. Didaktisk forskning i Uppsala, 17. Uppsala: Centrum för didaktik. Univ.

**Hoff, D. J.** (2000). Science group bemoans quality of biology textbooks. *Education Week*, 19(42), 13.



**Holmberg, Å.** (1988). *Världen bortom västerlandet. Svensk syn på fjärran länder och folk från 1700-talet till första världskriget*. Göteborg: Kungliga vetenskaps- och vitterhetssamhället.

Författaren vill visa hur informationen om andra länder och folk påverkat människor och deras attityder. Holmberg använder begreppet horisontförändringar för att beskriva hur kommunikationsteknikens utveckling vidgat horisonterna för praktiskt taget alla folk.

**Holmén, J.** (2006). *Den politiska läroboken: Bilden av USA och Sovjetunionen I norska, svenska och finländska läroböcker under Kalla kriget*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Studie Historica Upsaliensia, 221.

Under Kalla kriget var Norge medlem i NATO, medan Sverige var neutralt, men förlitade sig på stöd västerifrån vid en krissituation. Den främsta prioriteten för Finlands utrikespolitik var att vinna och bevara Sovjetunionens förtroende. Holmén's syfte har varit att undersöka om Sveriges, Norges och Finlands olika utrikespolitiska vägval fick konsekvenser för hur Sovjetunionen och USA beskrivs i de tre ländernas läroböcker i historia, geografi och samhällskunskap under perioden 1930-2004. För att uppnå detta har teoribildningen kring småstaters strategier för att bibehålla sitt oberoende applicerats på produktionen av läroböcker.

Holmén's undersökning visar att det finns en koppling mellan småstaters utrikespolitik och skildringen av USA och Sovjetunionen i deras läroböcker. Svenska och norska läroböcker beskriver internationella konflikter ur ett legalistiskt perspektiv, och tar konsekvent parti för småstater som i likhet med Vietnam och Afghanistan utsätts för supermakternas aggression. Detta ligger i linje med småstaternas egenintresse av att upprätthålla en fungerande internationell rättsordning. I finländska läroböcker fick dock intresset av att försvara småstaternas rättigheter stå tillbaka för behovet av att uppvisa en välvillig attityd gentemot Sovjetunionen, som skildrades betydligt mindre kritiskt än i svenska och norska läroböcker. I neutralitetens namn skildrades med tiden även USA allt mer okritiskt. I samtliga tre länder fanns statliga myndigheter som granskade och godkände läroböcker. Utrikespolitikens huvudsakliga inflytande över läroböckerna förmedlades emellertid inte via granskningsmyndigheterna. Istället satte utrikespolitiken, menar Holmén, indirekt via samhällsklimatet ramar för vad som uppfattades som politiskt korrekt i de tre länderna, och läroboksförfattarna anpassade sig efter detta. Skillnader i samhällsklimat kan, fortsätter Holmén, förklara varför finlandssvenska läroböcker som regel var mer kritiska till Sovjetunionen än finskspråkiga, trots att de granskats och godkänts av samma myndigheter. Avslutningsvis konstaterar Holmén att läroböcker ofta har betraktats som konservativa och "trögföränderliga", men hans undersökning visar att böckernas politiskt känsliga delar mycket snabbt anpassar sig till förändringar i vad som i samhället upplevs som politiskt korrekt.

**Hodkinson, A.** (2007). Inclusive Education and the cultural representation of disability and Disabled people within the English Education System: a critical examination of the mediating influence of primary school textbooks. *IARTEM e-journal*, 1.no 1, pp. 1-19.

**Holsanova, J.** (2010). *Myter och sanningar om läsning*. Stockholm: Norstedts.

De texter vi möter i dag består ofta av många olika element: löptext, rubriker, bilder, bildtexter, listor, citat, diagram, grafer etc. Layouten är komplex och består av en kombination av språk, bilder och andra grafi ska medel. Det blir också allt vanligare att vi hämtar information från olika källor på nätet. Men vi vet fortfarande mycket lite om hur läsningen går till, och hur läsare navigerar i tryckta och digitala texter. Få empiriska studier har genomförts om läsning på nätet. Det finns nästan ingen forskning om hur läsaren kopplar ihop information från olika språkliga och bildliga källor och skapar mening. Det

som lärs ut om läsares interaktion med dagens komplexa texter är ofta bara antaganden. För att följa läsprocessen i detalj behövs det en avancerad mätteknik (ögonrörelsemätning) i kombination med intervjuer och enkäter. Denna tvärvetenskapliga metod har Jana Holsanova använt sig av i sin forskning, och här presenteras nu resultaten för första gången för en bredare läsekrets. Antaganden och åsikter om läsning konfronteras med resultaten från denna nya empiriska forskning. Här visas hur läsare faktiskt beter sig vid läsning av olika tryckta och digitala dokument, och vi får exempel på hur man kan underlätta för läsaren att hitta och förstå information och navigera i dokumenten. Boken innehåller konkreta rekommendationer för utformning av tryckta och digitala dokument som består av språk, bilder och andra grafiska medel.

**Horsley, M., Knudsen, S. & Selander, S.** (2005). *'Has past passed?' Textbooks and Educational Media for the 21st Century*. (Eds.) (2005). Stockholm Library of Curriculum Studies. Stockholm Institute of Education Press.

**Howson, G.** (1995). *Mathematics Textbooks: A Comparative Study of Grade 8 Texts. TIMSS Monograph nr. 3*. Vancouver: Pacific Educational Press.

**Hughes, L. L. M.** (1996). *Describing the alignment between instructional materials and assessment: A content comparison between elementary mathematics textbooks and proficiency assessment instruments*. Doctoral dissertation, East Texas State University. (UMI:AAT 9638436).

**Hultén, M.** (2008). *"Naturens kanon": formering och förändring av innehållet i folkskolans och grundskolans naturvetenskap 1842-2007*. Doktorsavhandling (145) Stockholms universitet: Pedagogiska institutionen. I sin doktorsavhandling har Magnus Hultén studerat läromedel, läroplaner, metodlitteratur och andra texter som tar upp innehållet i de naturvetenskapliga ämnena från 1842 års folkskola och fram till dagens grundskola. Han tror att förändringarna på 1960-talet byggde på någon form av realskoletradition som kom in i grundskolan och överlevde ett par decennier. Grundskolan 1980 ser Hultén som en ny viktig brytpunkt. Då händer mycket. Man släpper tekniken och välfärdsfunktionerna och inriktar sig mer på ett vardagligt laborerande förhållningssätt. Muggar, petflaskor, diskmedel - allt kan bli föremål för experiment. En röd tråd är att alla kan vara en liten vetenskapsman.

Idag har naturvetenskapen "sugit upp" ekologitrenden, blivit en kunskap om hur man vårdar naturen och skapar ett hållbart samhälle.

Medan man under 1960-talet tryckte på det kumulativa kunskapsbygget, ska vetenskapen idag vara kreativ och komma på nya idéer. Därför har Einstein och andra genier en framträdande roll i läroböckerna.

**Hultin, E.** (2006). *Samtalsgenrer i gymnasieskolans litteraturundervisning. En ämnes-didaktisk studie*. Örebro: Örebro universitet.

**Husband, W.** (1991). "Secondary School History Texts in the USSR – Revising the Soviet Past, 1985-1989". *The Russian Review*, 50, nr 3, 458–480.

**Hvenekilde, A.** (1983). Steiner for brød. "Lett-lest" o-fag for grunnskolen. I: *Norsklæreren*, 3, 26-37.

Hvenekilde har undersökt läroböcker i o-fagsserien (orienteringsämnen) för årskurserna 4 – 6. Hon har studerat dels originaltexter, dels omarbetade originaltexter, som var avsedda för bland annat andraspråksläsare och elever med lässvårigheter. Hvenekilde fann att de omarbetade texterna hade korta meningar och korta ord. Det resulterade i att de fick ett lägre LIX-värde än originalversionerna

**Hvistendahl, R.** (2004). Läremidler i norsk i den kulturelt komplekse skolen – utfordringer og muligheter. I D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (red.), *Fokus på pedagogiske tekster 7. Seks artikler om det flerkulturelle perspektivet i læremidler*. Notat 1/2004./ Tønsberg: Høgskolen i Vestfold, s 25-58.

Hvistendahl ger i denna och den nedanstående artikeln en översikt över den forskning som finns om det flerkulturella perspektivet i läromedel i norska och norska som andraspråk.

**Hvistendahl, R.** (2004). Oversikt over forskning på flerkulturelle perspektiver i lærebøker i norsk og norsk som andrespråk. I: D. Skjelbred, & B.Aamotsbakken (red.): *Fokus på pedagogiske tekster 7. Seks artikler om det flerkulturelle perspektivet i læremidler*. Notat 1/2004./ Tønsberg: Høgskolen i Vestfold, s 7-24.

**Hvistendahl, R.** (2006). ”Jeg må lære noe av dette.” Lesing som vei til kunnskap for elever fra språklige minoriteter. I: Elstad & Turmo (red.), *Læringsstrategier. Søkelys på lærernes praksis*. Universitetsforlaget: Oslo, s 93-110.

I artikeln skriver Hvistendahl om läsning som en väg till kunskap for elever från språklige minoriteter.

**Hvistendahl, R.** (2010). Oversatte tekster på ungdomstrinnet – fra læreplan til lærebok. I B. Aamotsbakken & D. Skjelbred (Red.), *Faglig lesing i skole og barnehage*. Oslo: Novus forlag.

**Hynd, C. R.** (1999). Teaching students to think critically using multiple texts in history. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. 42:6, 428-436.

**Hägerdal, H. & Rosén, U.** (2006). *Det kalla krigets tid i gymnasielitteraturen - en komparativ studie av fyra läromedel inom historieämnets A-kurs*. Institutionen för humaniora, Historia. Växjö universitet.

**Hägg, G.** (2001). Hur skall barnen kunna hitta till Norrköping? I: *Aftonbladet* den 15 januari 2001. <http://www.aftonbladet.se/vss/kultur/story/0,2789,24388,00.html> [on line] Nedladdat den 15 januari 2001.

**Hägg, G.** (2005). I en bra lärobok är allt sant.<http://www.aftonbladet.se/vss/kultur/story/0,2789,587816,00.html> I: *Aftonbladet* 12 januari 2005. Nedladdat den 18 januari 2005.

**Hägg, G.** (2007). Äntligen goda nyheter. <http://www.aftonbladet.se/kultur/article473831.ab>. Nedladdat 17 augusti 2007.

**Hägg, G.** (2008). För 22:a året i rad har Göran Hägg betygsatt läroböcker. I år är det läroböcker i svenska för gymnasiet som legat under hans lupp. 2008 <http://www.aftonbladet.se/kultur/article1631150.ab>  
<http://www.aftonbladet.se/kultur/article1640059.ab> nedladdad 13 juni 2008.

**Hällgren, A-L.** (2003). Samebildn i undervisningen. En kvalitativ analys av lärarintervjuer och historieläroböcker på gymnasiet. I B. Claesson (red.), *Samer och ursprungsbefolkningars rättigheter*. Värdegrunden 6. S.167-197.

Hällgren har undersökt hur samer, deras kultur och historia skildras i ett antal läroböcker i historia för år 4-6 i grundskolan och för gymnasiet. Hon har också intervjuat historielärare (tre gymnasielärare och en grundskollärare) för att få reda på i vilken utsträckning de tar upp samerna i sin undervisning. Hällgren fann att såväl läroböckerna som de intervjuade lärarna har ett ”vi-de” perspektiv.

**Härenstam, K.** (1984). *Ökad förståelse för islam? Ämnesdidaktisk granskning av läromedel i religionskunskap för högstadiet och gymnasiet*. Karlstad 1984.

**Härenstam, K.** (1993). *Historieböckers islam* (Ur: Spov 21. Studier i den pedagogiska väven (red. Staffan Selander). Stockholm 1993.

**Härenstam, K.** (1993). *Skolboksislam. Analys av bilden av islam i läroböcker i religionskunskap*. Göteborg Studies in Educational Sciences 93, Göteborgs universitet: Pedagogiska institutionen.

I sin avhandling har Härenstam undersökt hur islam presenteras i svenska skolböcker. Hans resultat visar att det oftast är i negativa omdömen. Det står inget felaktigt, men författarna har ofta fokuserat vid det som är annorlunda och negativt. Kristendomen ges också mycket mer utrymme än övriga religioner. I böckerna fram till 1962 beskrivs muslimen som fanatisk. I nästa period, 1962 till 1969, beskrivs muslimen som exotisk och under den sista perioden, från 1969 till 1980, är det den kvinnoförtryckande muslimen som dominerar. Det finns dock läroböcker som avviker från detta mönster. Att innehållet i böckerna förändrats beror enligt Härenstam på att läroplaner och världspolitik förändrats.

**Härenstam, K.** (2000). *How to choose Knowledge for Swedish Schools and Text-books in RE Example: Tibetan Buddhism*. Panorama. International Journal of Comparative Religious Education and Values. Vol 12 / No. 1/ Summer 2000. Ed. Kwiran, M., Schreiner, P.

**Härenstam, K.** (2006). *Forskarrapport: Religion (455kB) En granskning av hur religion/ trosuppfattning framställs i ett urval av läroböcker. Underlagsrapport till Skolverkets rapport "I enlighet med skolans värdegrund?"* Skolverket, Stockholm [www.skolverket.se](http://www.skolverket.se)

**Härenstam, K.** (2009). *How to choose knowledge for Swedish schools and textbooks in religion example: Tibetan Buddhism*. I B. Schullerqvist & M. Ullström (red.) *Ämnesdidaktiska brobyggen. Didaktiska perspektiv inom lärande och forskning*. S. 140-154.

**Höglund, C-M.** (2006). *Undervisning utan böcker*. I: Höglund, Reuterstrand & Wigerfelt (red.): *KRUT*, 4-5.(123-124).

**Höglund, C-M.** (2006). *Kritisk granskning ett måste*. I: Höglund, Reuterstrand & Wigerfelt (red): *KRUT*, 4-5 (123-124).

**Irvin, B. B.** (1993). *A content analysis of the writing assignments contained in the four basal mathematics textbook series adopted by the state of Texas*. Doctoral dissertation, University of North Texas. (UMI:AAT9326634).

**Iding, M.** (1997). *How analogies foster learning from science texts*. In *Instructional Science* 25: 233-253. Amsterdam: Kluwer Academic Publishers.

**Iversen Kulbrandstad, L.** (1998). *Lesing på et andrespråk*. En studie av fire invandrareungdommers lesing av laereboktekster på norsk. University of Oslo.

I sin avhandling undersöker Iversen Kulbrandstad läsfärdigheter hos fyra ungdomar med invandrarbakgrund som går i år 8. Tre av ungdomarna hade en pakistansk familjebakgrund och en kom från ett land i Västafrika. Eleverna hade vid tiden för undersökningen gått mellan fem och åtta år i norsk skola. De fick läsa fem texter i samhällskunskap. Samtliga fyra elever hade stora svårigheter att

förstå textinnehållet.

**Iversen Kulbrandstad, L.** (2001). Grunnskolefaget norsk og målet om innblikk i andre kulturar. I S. Selander & D. Skjelbred (red): *Fokus på pedagogiske tekster 3. Fem artikler om vurdering av lærebøker*. Tønsberg: Høgskolen i Vestfold.

I den senaste norska läroplanen understryks att "det norska" skall ses i ett större sammanhang. I norskämnet skall eleverna också få inblick i andra kulturer. Iversen Kulbrandstad har undersökt huruvida läroböcker i litteraturhistoria år 1-7 lever upp till detta. Analysen visar att så knappast är fallet. Sagor och berättelser från de största invandrargrupperna finns inte representerade.

**Jacobmeyer, W.** (1990). *International Textbook Research*. Göteborg: Göteborgs universitet. Rapport 2. Projektet Europa och läroboken.

I projektet Europa och läroboken samarbetade Göteborgs universitet med Georg Eckert-Institut i Braunschweig. Ett led i detta samarbete var när institutets biträdande direktör, dr Jacobmeyer, besökte Göteborgs universitet 1990. Rapporten bygger på det seminarium som Jacobmeyer höll vid detta tillfälle där han redogjorde för sin forskning vid institutet.

**Jacobson -Åhl, T.** (2006). *Algebra in upper secondary mathematics: a study of a selection of textbooks used in the years 1960-2000 in Sweden*. Luleå Tekniska Universitet. Licentiatavhandling.

**Jackson, S. & Gee, S.** (2005). 'Look Janet', 'No you look John': constructions of gender in early school reader illustrations across 50 years. *Gender and Education*, 2: 115-128.

Jackson och Gee har undersökt genuskonstruktioner i 100 slumpvist utvalda nyzeeländska läseböcker under en femtioårsperiod (1950-2000) utifrån en poststrukturalistisk feministisk ansats. Trots övergripande samhällsförändringar hade de undersökta läseböckerna inte förändrats särskilt mycket under denna tid. De beskrev genomgående ganska traditionella heteronormativa kärnfamiljs- och könsmönster hos kvinnor, män och pojkar. Endast flickorna uppvisade ett mer komplext mönster, något som visade sig i deras successiva anammande av det som traditionellt har räknats som manliga aktiviteter och kvinnliga kläder. Markörer som långt hår bevarade dock samtidigt deras femininitet.

**Jewey, C.** (2008). Didaktik som multimodal design. I (A-L Rostvall & S Selander). *Design för lärande*. (242-253). Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

**Jitendra, A. K., Parker, R. & Kameenui, E. J.** (1997). Aligning the basal curriculum and assessment in elementary mathematics: The exploratory development of curriculum-valid tests. *Diagnostique*, 22(2), 101-127.

**Johannesson, L.** (2001). "Om bilden som illustration och om bilden som historisk källa", *Mörkrum & transparens. Studier i europeisk bildkultur och i bildens historiska evidens*. Stockholm: Carlssons bokförlag.

**Johannesson, L. & Qvarsell, B.** (1995). Att läsa mellan raderna och se mellan fingrarna I .L. Johannesson - B. Qvarsell (red): *Den olydiga boken. Om lättlästbokens kommunikativa rum*. SIC, Studies in Communication 37 Linköping. S. 7-21.

Författarna har studerat text och bild ur ett läs- och skrivsvårighetsperspektiv. Här behandlas bland annat läsaren som medskapare av texten (läsning som en komplex akt där läsare, text och bild i samspel skapar förståelse), LL-utgivningens intentioner, bildanvändningen i LL-böcker, ordet eller bildens epik och bildens och bilderbokens historia.

**Johansen, O. R.** (2001). *Teaching Reading in English as a Foreign Language. A Study of L97 Textbooks in Lower Secondary School*. Hovedfagstesis. Department of British and American Studies and Department of Teacher Education and School Development, University of Oslo. (93 s.)

**Johansson, M.** (1988). Den omöjliga läroboken. I *Skolböcker 3. Den (o)möjliga läroboken*. Rapport från Läromedelsöversynen. DS 1988:24 (7-38). Utbildningsdepartementet. Stockholm: Allmänna förlaget.

**Johansson, M.** (2003). *Textbooks in mathematics education. A study of textbooks as the potentially implemented curriculum*. Luleå: Luleå tekniska universitet. Licentiatuppsats.

**Johansson, M.** (2006). *Teaching mathematics with textbooks: a classroom and curricular perspective*. (Diss.) Luleå: Luleå tekniska universitet.

Johansson har följt tre lärare i deras klasser - åttor och nior. Två av lärare hade över 30 års erfarenhet och en hade varit lärare i sju år. Alla lät de läroboken styra undervisningen lika mycket. Studien visar att lärarna inte bara använde boken mycket. De styrdes också av exemplen och böckernas upplägg. Undantaget var en av lärarna som också hade fysik och som tog exempel därifrån på matematiklektionerna. Johansson anser att lärarna ska ta kommandot över läroboken och inte ha för stor tilltro till den.

**Johansson, R.** (2001). *Kampen om historien: Ådalen 1931: sociala konflikter, historiemedvetande och historiebruk 1931-2000*. Stockholm: Hjalmarsson & Högberg, 2001.

**Johnsen, E. B.** (1989). *Den skjulte litteraturen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Johnsen menar att läroboken befinner sig i samma situation som barn- och ungdomslitteraturen var i för en generation sedan. Alla var då väl medvetna om att barn- och ungdomsböckerna hade en stor läsekrets. Ändå blev de inte uppmärksammade av tidningarna och vid universiteten ingick de inte i kurslitteraturen. Att det skedde en förändring beror enligt Børre Johnsen på att författarna gick samman.

**Johnsen, E. B.** (1993). *Textbooks in the Kaleidoscope. A Critical Survey of Literature and Research on Educational Texts*. Oslo: Scandinavian University Press.

En mycket ingående studie kring läroböcker. Johnsen har studerat skandinavisk, engelsk, fransk, tysk – västtysk som östtysk – och nordamerikansk läroboksforskning. Han problematiserar begreppet lärobok. Vidare ges en historisk översikt över läroboksforskningen. Johnsen belyser också hur rådande ideologier påverkat läroboksförfattare. Även hur läroböcker används i undervisningen, hur de har utvecklats under årens lopp, finansieringen av dem samt relationen läroplan – läroböcker är också föremål för behandling.

**Johnsen, E. B.** (1994). Amateurs crossing prairies of oblivion: textbook writers and textbook research. I: *Journal of curriculum studies*. VOL. 26, no. 3.

**Johnsen, E. B.** (1999). *Lærebokskunnskap: Inføring i sjanger og bruk*, Oslo: Tano Aschehoug.

**Johnsen, E. B., Lorentzen, S., Selander, S. & Skyum-Nielsen, P.** (1998). *Kunnskapens tekster. Jakten på den goda läroboken*. Stockholm: Universitetsforlaget.

Kunnskapens tekster är en introduktion i lärobokskunnskap. Den innehåller fyra huvudkapitel: "Text och

samhälle”, “Text och ämne”, “Text och stil” och “Text och inläring”. Författarna lägger särskilt vikt vid att hjälpa läsaren att värdera, välja och använda pedagogiska texter.

**Johnsen, E. B.** (1999). *Lærebokkunnskap. Innføring i sjanger og bruk*. Oslo: Tano Aschehoug.

En introduktionsbok i lärobokskunnskap. Här presenteras läromedelsforskning. Vidare analyseras läroböcker i matematik, norska, naturkunnskap, miljökunnskap etc.

**Johnsen, E. B. Johnsen & Berg Eriksen, T.** (1998). *Norsk litteraturhistorie. Sakprosa fra 1750 til 1995*.

**Johnson Harrie, A.** (2009). *Staten och läromedlen. En studie av den svenska statliga förhandsgranskningen av läromedel 1938-1991*. Doktorsavhandling. Linköpings universitet.

I sin avhandling har Anna Johnson Harrie tittat på den politiska debatten kring varför man införde statlig granskning en gång i tiden, och sedan varför den togs bort. Hon har också tittat specifikt på hur man genomförde granskningen av böcker i samhällskunnskap. Hennes resultat visar att det var ekonomiska argument som gjorde att granskningen en gång infördes. På den tiden betalade familjerna själva barnens böcker i skolan och man menade att granskningen dels skulle pressa priserna, dels skulle fungera som en kvalitetskontroll.

Det finns forskning som visar att det har varit svårt för politikerna att styra skolans innehåll, däremot har de kunnat styra skolans form. Ett indirekt sätt för dem att även få inflytande på skolans innehåll var genom att granska, och därigenom också ha möjlighet att påverka, läromedlens innehåll.

Genom åren har ett viktigt argument för granskningen varit att garantera kvaliteten på läromedlen. Vad som avsetts med kvalitet har dock varierat över tid och mellan olika aktörer. Att böckerna skulle ligga i linje med läroplanen var en aspekt som var vanlig i diskussionerna. Här har dock Jonson Harrie sett att de som granskade läromedlen i samhällskunnskap egentligen aldrig skrev så mycket om kopplingen till läroplanen. Man ägnade sig mer åt faktagranskning och med att kronrollera sakuppgifter, trots att det inte var det som var avsikten enligt lagstiftningen.

Johnson Harrie har också sett en tydlig tendens under 70-talet - när objektivitetsargumentet dominerade granskningen - det handlade då om att läroböckerna skulle vara balanserade, vilket syntes väldigt tydligt i hur författarna till exempel förväntades skildra Kina, Sovjet och USA. Det här var viktigt och kunde ge direkta följder i läromedlen. En bok, ”Moment: samhällskunnskap”, stoppades för att den ansågs för kritisk mot USA och förlaget tvingades mildra sin skrivning och trycka om boken.

Det som gjort Johnson Harrie mest förvånad är tystnaden kring avskaffandet av granskningsnämnden. När Statens Institut för Läromedelsinformation och SÖ skulle läggas ned föreslog man att det nya Skolverket skulle ta över de här uppgifterna. Men efter bara några månader kom en proposition med förslaget att granskningen skulle läggas ned. Beslutet att avveckla togs utan att det föregicks av någon som helst politisk debatt. Johnson Harrie har inte kunnat hitta några uttalade argument till varför man tog bort granskningsnämnden 1991.

**Jonsson, C.** (2006). *Läsningens och skrivandets bilder: en analys av villkor och möjligheter för barns läs- och skrivutveckling*. Umeå: Umeå universitet. Doktorsavhandling.

Carin Jonsson har analyserat elva svenska avhandlingar publicerade mellan 1996-2003. Jonsson har funnit att det i både teori och praktik finns skillnader mellan hur skriv- och läsområdena förklaras och hanteras, vilket påverkar synen på lärande och undervisning. Enligt Jonsson tycks läsforskare ha ett vagt intresse för bilder. Visserligen förekommer bilder som en ganska självklar del i läsmetodiska program, i läsläror och andra läromedel, i läsdiagnoser och i samband med barnets muntliga och skriftliga berättande. Men kunskaper om bilder och bild-textrelationer har låg prioritet. Bilderna

finns där samtidigt som de osynliggörs. En förklaring till ointresset för bilder är argumentet att den mångtydiga bilden kan leda barnet bort från effektiv läsning. Det hindrar inte att bilder används i såväl traditionella läsläror som diagnostiska sammanhang utifrån antagandet att den mångtydiga bilden både kan och ska tolkas entydigt. Carin Jonsson menar att det inte är bilden i sig som kan ställa till problem för läsningen, snarare hur och varför den används. I samband med att barn skriver används bilder antingen som ett lekfullt och illustrativt medium, eller som ett instrumentellt och pekande verktyg.

Enligt Jonsson avkodar barn oavsett om de håller på med bild eller text. De bollar spontant över planket mellan innehåll och form genom att använda sina kunskaper och erfarenheter. Att inte tillvarata den kompetensen är att gå över ån efter vatten när det gäller barnets skriftspråkstillägnande, menar Carin Jonsson.

**Johnson, R., & Vardian, E. B.** (1973). Reading, Readability and Social Studies. *Reading Teacher* (26)5, 483–488.

Johnson och Vardian har undersökt läsbarheten i 68 läroböcker i samhällsorienterande ämnen. Resultaten gav vid handen att endast ett fåtal böcker lämpade sig för den genomsnittlige läsaren.

**Jonson, T.** (2008). Det är inte lika roligt som förr att skriva en lärobok. I *Universitetsläraren* 17/08. S.4-5.

**Juhlin Svensson, A-C.** (1998). *Lärandets medel och miljö*. Stockholm Library of Curriculum Studies nr 3. Här presenteras en studie som belyser lärares och bibliotekariers uppfattningar om hur informationsteknik påverkar och eventuellt förändrar läromedelsanvändning, arbetsformer och informationsförsörjning. Resultaten visar att IT användes reguljärt i undervisningen. IT ansågs vara ett komplement till, och inte en ersättning för traditionella läromedel. Genom användning av IT fick eleverna totalt sett bättre läromedel enligt Juhlin.

**Juhlin Svensson, A-C.** (2000). *Nya redskap för lärande. Studier av lärares val och användning av läromedel i gymnasieskolan*. Stockholm: HLS Förlag.

I sin avhandling har Juhlin Svensson studerat lärobokens roll i förhållande till arbetsformer och nya medier. Hon har intervjuat 35 lärare, bibliotekarier och skolledare på sex gymnasieskolor. Det visade sig att de lärare som använde läroboken tillämpade mer bundna (traditionella) arbetssätt än de lärare som sällan eller aldrig använde läroböcker i undervisningen. Flexibla arbetsformer var speciellt framträdande när lärare hade en positiv värdering av informationsteknik. Resultaten indikerar att IT i skolan är en generationsfråga.

**Julkunen, M-L.** (1991). Text types and Teaching of Concepts in Finnish School Books. In M.L. Julkunen, S. Selander & M. Åhlberg (eds.), *Research on Texts at School*. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Julkunen har jämfört lågstadieläroböcker i olika ämnen. Hon fann att begreppstätheten var särskilt stor i geografi, biologi och omgivningslära. Böckerna hänvisade till den unge läsarens egen erfarenhetsvärld men uppvisade en osystematisk presentation av begrepp på högre abstraktionsnivå.

**Jönsson, K.** (2007). *Litteraturarbetets möjligheter. En studie av barns läsning i årskurs F-3*. Malmö högskola. Doktorsavhandling.

Jönsson är forskare i egen klass och har dokumenterat arbetet med ett inifrånperspektiv. Hon har följt eleverna i klassen under fyra år, från början av årskurs F till slutet av årskurs 3. Avhandlingen är en studie av klassens litteraturarbete. Studien fokuserar klassens gemensamma högläsning,



läsloggsskrivande, boksamtal och elevernas enskilda läsning. För att illustrera hur komplext läsarbete är presenteras särskilt fyra elevers väg in i läsningen under de fyra åren.

**Kalmus, V.** (2002). Values in the ABC-Books of the 20 th Century Estonia. In S. Selander & M. Tholey (Eds.). *New educational media and textbooks. The 2nd IARTEM Volume* (pp 99-111). Stockholm:HLS.

**Kalmus, V.** (2004). What do pupils and textbooks do with each other? Methodological problems on research on socialization through educational media. *Journal of Curriculum studies*, 2004, Vol. 36, pp.469-485.

**Kamali, M.** (2006). Skolböcker och kognitiv andrafiering. I L. Sawyer & M. Kamali (red.), *Utbildningens dilemma. Demokratiska ideal och andrafierande praxis.* (Rapport av Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering). SOU 2006:40.

Kamali har undersökt svenska gymnasieläroböcker i historia och religionskunskap publicerade mellan 1997 och 2004. Kamalis slutsats är att de, liksom den svenska läroplanen (Lp094), präglas av en eurocentrisk kristen världsbild som idealiserar den svenska/västerländska kulturen men ignorerar eller "andrafierar" andra kulturer.

**Kanci, T. & Gül Altınay, A.** (2007). Educating Little Soldiers and Little Ayses: Militarised and Gendered Citizenship Turkish Textbooks. I M. Carlsson, A. Rabo & Gk. Gök (Eds.), *Education in Multicultural Societies: Turkish and Swedish Perspectives* (pp 51-70). (I B Tauris. Tsactions Vol 18). London: Swedish Research Institute in Istanbul.

I sin artikel fokuserar Kanci och Altınay militariserade kvinnliga och manliga identitetskonstruktioner i turkiska skolböcker.

**Kardell, A., & Nilsson, Posio, Y.** (2005). *Läroböcker i hem-och konsumentkunskap ur ett genusperspektiv.* Examensarbete. 10 p. Institutionen för pedagogik och diaktik. Göteborgs universitet.

**Karlsen, L. & Maagerö, E.** (2009). "Figuren som multimodal utmaning i läsning av matematiktekster". I: Susanne V. Knudsen, Dagrun Skjelbred, & Bente Aamotsbakken (red.); *Lys på lesing. Lesing av fagtekster i skolen.* Oslo: Novus.

**Karlsson, K-G.** (1985). "Det stora fosterländska kriget i en sovjetisk fjärdeklass: stereotyp och myt", *Nordic Journal of Soviet and East European Studies*, 2, nr 3, 41-90.

**Karlsson, K-G.** (1987). *Historieundervisning i klassisk ram. En didaktisk studie av historieämnets målfrågor i den ryska och sovjetiska skolan 1900-1940.* Lund: Dialogos.

**Karlsson, K-G.** (1999). *Historia som vapen. Historiebruk och Sovjetunionens upplösning 1985-1995.* Stockholm: Natur och Kultur.

**Karlsson, K-G.** (2008). *Med folkmord i fokus. Förintelsens plats i den europeiska historiekulturen.* Skriftserie nr 6. Stockholm: Forum för levande historia.

**Karlsson, K-G.** (2008). "Historia och samhällsorientering – ett ansträngt förhållande", I: K-G. Karlsson & U. Zander (red.), *Historien är nu: En introduktion till historiedidaktiken*, Lund: Studentlitteratur.

**Karlsson, T.** (2004). *Exotiska renskötare och trolltrummans magi. Samer och samiska frågor i grundskolans*

läromedel för de samhällsorienterande ämnena. Institutionen för Barn-och ungdomspedagogik, specialpedagogisk vägledning. Umeå universitet.

Karlsson har granskat 63 läromedel i samhällsorienterande ämnen i syfte att få veta om de innehåller beskrivningar och bilder av den samiska kulturen och samer i läroböcker samt vilka värderingar som framställningarna ger uttryck för. Hela 30 av de undersökta böckerna tog inte upp samiska frågor över huvud taget. Av dem som tog upp det, hade endast 15 ett relevant innehåll.

**Karvonen, P.** (1995). *Oppikirjateksti toimintana*. Helsingfors: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Karvonen har undersökt texter ur biologiböcker. Hon fann att de förde fram en syn på lärande som innebar att eleverna förväntades lära sig definitioner. Vidare dominerade ett deduktivt förhållningssätt i böckerna. Exempel användes snarare för att förklara en färdig definition än som redskap för att abstrahera och dra slutsatser. Dessutom förekom en stor del av substantiven endast en gång vilket indikerar att även varje tema behandlades endast en gång. Det förde med sig att texterna liknade en katalog av påståenden vilket hade den effekten att de blev tunglästa. Något som ytterligare ledde till att texterna blev svårlästa var att läroboksförfattarna genomgående använde korta meningar. De flesta av de meningar Karvonen undersökte hade färre än tio ord.

**The Keele-report.** (2001). <http://www.books-raise-standards.co.uk/Research9.pdf> Nedladdat 22 september 2004.

I denna surveyundersökning 1997 vid Keele University i England blev 34 000 elever i åldern 12-18 år intervjuade. Hela 78 procent av dem ansåg att tillgången på läromedel underlättade studierna. I rapporten fastslås också, att såväl tidigare forskning som gjorts vid universitetet samt den som bedrivits vid andra lärosäten bekräftar, en rörande enighet bland elever, föräldrar, lärare etc. om att läromedel är en nödvändig förutsättning för effektiv undervisning och lärande. Vidare råder det enighet om att, oaktat IT öppnar nya möjligheter, behövs ändå tryckta texter. Läroboken behövs som ett komplement i klassrummet och när man har hemläxa. Läroböckerna underlättar också för föräldrarna att hjälpa sina barn.

**Kendall, J. S.** (1999). *A report on the matches between the South Dakota Standards in mathematics and selected Stanford Achievement Tests*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 447170).

**Keskinen, M., & Kohonen, S.** (2006). *Om sexism, jämställdhet och könsrollsstereotyper i två läroboksserier i B1-svenska i den finska grundskolan på 1980-och 2000-talen- en kontrastiv undersökning av läroboksserierna 'Nya vindar' och 'Klick'*. Avhandling pro gradu i nordiska språk och översättningsvetenskapen. Tammerfors universitet.

**Kim, H.** (1993). A comparative study between an American and a Republic of Korean textbook series' coverage of measurement and geometry content in first through eight grades. *School Science and Mathematics*, 93(3), 123-126.

**Kinder D.** (1992). An Evaluation of History Textbooks. In: *Journal of Special Education*. vol. 25 No 4. P. 472-491.

Kinder har undersökt tio amerikanska läroböcker i historia som användes i tionde årskursen. Hon har mätt faktorer som ordförråd, disposition av stoff och frågeteknik. Det visade sig att böckerna inte endast hade låg läsbarhet utan också ofta saknade sammanfattningar och instuderingsfrågor.

**Kitao, K.** (1994). Getting Students to Read Actively. In *Doshisha Studies in English*. No 63. P. 49-78.

Kitao har undersökt hur japanska collegestudenter förstår engelska läroböcker. Studenterna hade inte engelska som andraspråk, men de var tvungna att läsa en stor del av kurslitteraturen på engelska. Undersökningen visar att studenterna hade svårigheter att förstå de läroböcker som användes. Ett stort problem var att de gav varje ord lika tyngd. Vidare hade de stora svårigheter med att sammanfatta innehållet i faktatexter. Textbindningsmarkörer utgjorde också ett problem.

**Knain, E.** (2001). Naturvitenskap og virkelighet i lærebøker. I S. Selander & D. Skjelbred. (red.), *Fokus på pedagogiske tekster 3. Fem artikler om vurdering av lærebøker*. Tønsberg: Høgskolen i Vestfold.

Knain beskriver här hur lärare och elever i år 5 respektive fortsättningsskolan försöker skapa mening vid läsning av texter i naturvetenskapliga ämnen.

**Knudsen, S. V.** (2005). Dancing with and without Gender- Reflections on Gender, Textbooks and Textbook Research. In M. Horsley, S.V.Knudsen & S.Selander (eds), *Has Past Passed? Textbooks and Educational Media for the 21st Century* (pp70-89). (Stockholm Library of Curriculum Studies, Vol 15). Stockholm: LHS.

Knudsen ger i sin artikel exempel på olika metoder för analys av genus i läromedelstexter.

**Knudsen, S. V.** (2006). Intersectionality- A Theoretical Inspiration in the Analysis of Minority Cultures and Identities in Textbooks. In E. Bruillard, B. Aamotsbakken, S.V. Knudsen & M. Horsley (Eds.), *Caught in the Web or Lost in the Textbook?* (pp. 61-76). (Conference Volume from the Eight International Conference on Learning and Educational Media). Paris: Jouve.

I sin artikel använder Knudsen intersektionell analys för att undersöka bilden av samerna i ett antal norska läroböcker (högstadiet). Hennes slutsats är att en sådan analys är användbar för att dekonstruera normaliseringsprocesser. Den får oss att se komplexiteten och det sätt på vilket sociokulturella kategorier reduceras och inkluderas/exkluderas i läroböckerna.

**Knudsen, S. V.** (2007). Deconstructing the Nuclear Family in Norwegian Textbooks. In E. Matthes & C. Heinze (red.), *Die Familie im Schulbuch*. (pp 279-294). Bad Heilbrunn: Verlag Julius Klinhardt.

I sin artikel dekonstruerar Knudsen bilden av den norska kärnfamiljen i norska no/so-högstadietböcker. Kärnfamiljen är norm, men några böcker är, enligt Knudsen, angelägna att föra fram homosexualitet som en alternativ livsstil. Singelliv ges däremot knappast något utrymme.

**Knudsen, S. V.** (2007). Interseksjonalitet – teoretisk inspirasjon til analyse af minoritetskulturer og identiteter i lærebøger, eksemplificeret ved samerne i en norsk lærebog. I: S. V. Knudsen, D. Skjelbred & B. Aamotsbakken.(red.), *Tekst i vekst*, Oslo: Novus 2007, 49-66.

**Knudsen, S. V.** (2007). Free, young and gendered – Internet pornography and self-representation on websites. I: S. V. Knudsen, L. Löfgren-Mårtenson & S-A. Månsson (eds.), *Generation P? Youth, Gender and Pornography*, København: Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag/Danish School of Education Press 2007, 171-188.

**Knudsen, S. V.** (2007). Lærebogen i modvind – nogle teoretiske og metodologiske indspil til studiet i norsk lærebogshistorie. I: D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (red.), *Norsk lærebokhistorie – en kultur- og danningshistorie*, red. Oslo: Novus forlag 2008, 179-195.

- Knudsen, S.V.** (2008). De umulige muligheders begreb – læsning og læseren i og af ”pædagogiske tekster”. I: S. V. Knudsen & B. Aamotsbakken. (red.), *Tekst som flytter grenser. Om Staffan Selanders ’pedagogiske tekster’*. Oslo: Novus forlag 2008, 70-85.
- Knudsen, S.V.** (2009). Konstruktioner, samtaleformer og læserpositioner - læsning af norskfagets tekster i klasserummet. I: S. V. Knudsen, D. Skjelbred & B.Aamotsbakken.(red.), *Lys på lesing. Lesing av fagtekster i skolen*, red. Oslo: Novus forlag 2009, 49-70.
- Knudsen, S. V.** (2009). Doing Bodies – Visual self-representations on web sites for young people. I: S. Selander & B. Aamotsbakken (red.), *Nordic identities in transition – as reflected in pedagogic texts and cultural contexts*, Oslo: Novus Press 2009, 89-108.
- Knudsen, S. V.** (2009). Nedslag i nogle norske læsebøger til folkeskolen, 1860’erne – 1960’erne. I: D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (eds.), *Norsk lærebokhistorie II – en kultur- og danningshistorie*, Oslo: Novus forlag 2009, 102-121.
- Knudsen, S.V.** (2010). With Gender Awareness: Improving the reading of gender in educational texts and illustrations. I: *IARTEM e-Journal*, 2010, vol. 3, no 1, 1-24.
- Knudsen, S. V.** (2010). *Køn i skolen. Køn, pædagogik og pædagogiske tekster*. København: Frydenlund 2010.
- Knudsen, S. V., Skjelbred, D. & Aamotsbakken, B.** (2007). *Tekst i vekst: teoretiske, historiske og analytiske perspektiver på pedagogiske tekster*. Oslo: Novus forlag.
- Knudsen, S. V. & Aamotsbakken, B.** (2008). Pædagogiske tekster i endring. I: *Tekster i tiden. Utfordringer for utdanning og opplæring*, I: I. Tvetter Thoresen, N. Askeland & D.Skjelbred (red.), Århus: Høgskolen i Vestfold og Forlaget Snorre 2008, 24-34.
- Knudsen, S. V. & Aamotsbakken, B.** (2009). The Design of the Reader in Educational Settings. I: *Designs for learning* 2009/1, 22-34.
- Knudsen, S. V. & Aamotsbakken, B.** (2009). Walking and wandering in a theoretical scenery – The usefulness of reader-response theories in today’s work with educational texts. I: M. Horsley & J. McCall (eds.), *Peace, Democratization and Reconciliation in Textbook and Educational Media*, IARTEM and Høgskolen i Vestfold 2009, 67-80.
- Knudsen, S. V & Aamotsbakken, B.** (2009). Founding Fathers and the Mother Tongue. The construction of identities through two periods of Romanticism in Denmark and Norway. I: S. Selander and B. Aamotsbakken (red.), *Nordic identities in transition – as reflected in pedagogic texts and cultural contexts*, Oslo: Novus Press 2009, 283-328.
- Knudsen, S. V & Aamotsbakken, B.** (under trykning): ”Refleksjoner over pædagogiske tekster”, I: S. V. Knudsen & B. Aamotsbakken (red.): *Teoretiske tilganger til pedagogiske tekster*, Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Knudsen, S.V. & Mortensen-Buan, A-B.** (2010). Tilpasset opplæring og lesing – mangler og muligheter . I B. Aamotsbakken & D. Skjelbred, (red.), *Faglig lesing i skole og barnehage*. Oslo: Novus.
- Knutas, E.** (2008). *Mellan retotik och praktik. En ämnesdidaktisk och läroplansteoretisk studie av svenskämnen och fyra gymnasielärares svenskundervisning efter gymnasiereformen*. Doktorsavhandling

inom den Nationella forskarskolan i pedagogiskt arbete. Umeå universitet.

Knutas fann att de fyra gymnasielärarna fokuserar mer på elevgruppen än innehållet i undervisningen. Han fann också att litteraturhistoria håller på att, kanske inte försvinna helt och hållet, men i alla fall minska avsevärt på gymnasienivå. Få lärare tycks se det som en ämnesdidaktisk utmaning att få eleverna intresserade och i stället släpper man ämnet helt. En annan upptäckt var att lärarna ofta visade film. Filmer fick ofta ersätta litteratur. Knutas frågar sig om film verkligen kan ersätta en bok.

**Kon, J. H.** (1994). *The thud at the classroom door: Teachers' curriculum decision making in response to a new textbook*. Doctoral dissertation, Stanford University. (UMI:AAT 9414599).

**Korsell, I.** (2006 - 3/4). Vad menas med läromedel? I: *Kritisk utbildningstidskrift nr 123/124* (temanummer om läromedel), s 5-14, ISSN03475409.

**Korsell, I.** (2006). *Läromedelssituationen för elever med dyslexi - elevintervjuer på grundskolan och gymnasieskolan*. Rapport för Specialpedagogiska institutet på uppdrag av läromedelsrådet, Dnr 51-2007/283.

**Korsell, I.** (2005/2006). *Pedagogers läromedelsbehov för barn och studerande med funktionsnedsättning*. Fyra delrapporter för Specialpedagogiska institutet på uppdrag av läromedelsrådet, avseende förskolan, grundskolan, gymnasieskolan, grundsärskolan, gymnasiesärskolan, träningsskolan, grundläggande och gymnasial vuxenutbildning och sfi, Dnr 69-2005/2486.

**Korsell, I.** (2006). *Pedagogers läromedelsbehov för barn och studerande med funktionsnedsättning - en sammanfattning*. En sammanfattande rapport av fyra ovanstående, för Specialpedagogiska institutet på uppdrag av läromedelsrådet, Dnr 69-2005/2486.

**Korsell, I.** (2007). *Läromedel - det fria valet?* Om lärares användning av läromedel. Stockholm: Liber.

**Korsell, I.** (2007). Lärobokens roll måste klargöras. *Manus* decembernummer.

**Korsell, I.** (2007). Vad menas med läromedel? I (Höglund, Reuterstrand & Wigerfelt (red.): *KRUT*, 4-5. (123-124).

**Korsell, I.** (2009). Läromedelsanvändning – en didaktisk diamant. I *Pedagogiska Magasinet* (4).

**Korsell, I.** (2009). *Lärares literacyintentioner kopplat till användning av texter som läromedel – en metoddiskussion*. Konferensbidrag SMDI & NNMF Nordisk konferens i modersmålsdidaktik med tema: Att bygga broar – kulturella, språkliga och mediala möten. Malmö i november 2009.

**Korsell, I.** (2009). *Teachers' Literacy Intentions – use of Educational Texts in Elementary School Classrooms*. Bidrag presenterat vid konferensen: NERA/NFPF Literacy as worldmaking. Trondheim, mars 2009.

**Korsvold, A-K.** (1997). *Discourse Competence as Seen Through the English Textbook*. Hovedfagstesis. Department of British and American Studies, University of Oslo. (124 s.)

**Kress, G. & van Leeuwen, T.** (2006). *Reading Images. The Grammar of Visual Design*. Second Edition. London & New York: Routledge.

**Kress, G., Selander, S.** (in press). Designs for learning – individual and institutional formations of

meaning. I R. Säljö (red) *Information and Communication Technologies and the Transformation of Learning Practicies*. Elsevier: Pergamon.

**Kulbrandstad, L-A.** (2001). Samfunnsvirkelighet og læreboksvirkelighet- nye former for språkvariasjon i samfunnet og i lærebøkene. I S.Selander & D. Skjelbred (red): *Fokus på pedagogiske tekster 3. Fem artikler om vurdering av lærebøker*. Tønsberg: Høgskolen i Vestfold.

Kulbrandstad har undersøkt på vilket sätt och i vilken utsträckning läroböckerna tar upp nya språkvariationer i samhället.

**Kulbrandstad, L. I., Danbolt, A. M. V., Sommervold, T. & Syversen, E. M.** (2005). *Tekstsamtaler: Arbeid med lesing, skrivning og litteratur i ungdomstrinnets norskfag-slik læraere ser det*. Vallset: Oplandske bokforl.

**Kurtén-Finnäs, B.** (2000). Det laborativa arbetet i högstadiets kemiundervisning i Finland – en jämförelse mellan experimenten i läromedlen och kriterierna för bedömningen. I J. Sjöberg & S. E. Hansén. (red.): *Kasvatus tulevaisuuteen. Pedagogik för framtiden*. Vasa: Pedagogiska fakulteten.

**Kurzman.** (1974). The Reading Ability of College Freshmen Compared to the Readability of their Textbooks. In: *Reading Improvement. Vol 11. No 2. S. 13- 25.*

Kurzman har undersökt läroböcker i samhällsorienterande ämnen som användes på college. Han fann att det förelåg en stor skillnad mellan den språkliga nivå som förstaårsstudenterna på college befann sig på, och den nivå som förekom i de läroböcker i samhällsorienterande ämnen som användes. Studenternas svårigheter med att förstå ledde till att många av dem hoppade av sina utbildningar.

**Kussak, Å.** (1999). *Litterära skoltexter. En studie av läseböcker för grundskolans högstadium och motsvarande skolformer och stadier 1950-1975.* (Avdelningen för litteratursociologi vid Litteraturvetenskapliga institutionen i Uppsala Nr 41/ Stockholm Library of Curriculum Studies, Vol 4). Stockholm: HLS Förlag.

Kussak har gjort en studie av läseböcker. Han konstaterar att läroplanernas förändringar avspeglar sig i urvalet av texter, men att lärare har blivit friare i förhållandet till läromedel.

**Kwak, B-S.** (2006). "Comparison of Korean and Namibia School Curriculum with focus on Textbook Provision." In ? E. Bruillard, B.Aamotsbakken, S. V. Knudsen & M. Horsley (eds.), *Caught in the Web or Lost in the Textbook*. Paris: STEF, IARTEM, IUFM de Basse-Normandie.

**LFF/Läromedelsförfattarnas förening.** (1991). *Lärobok om läroböcker*. Stockholm: LFF.

Läromedelsförfattare, förlagsanställda och tjänstemän beskriver bland annat utvecklingsprocessen från idé till färdig lärobok. Vidare finns ett kapitel om vad man bör tänka på när man väljer läroböcker.

**Lam, C., C., Ma, Y. P. & Wong, N. Y.** (1999). *Teacher development, not accountability control, is the key to successful curriculum implementation: A case study of two primary schools in Northeast China*. Paper presented at the Annual Meeting at the American Educational Research Association, Montreal, Canada.

**Lambert, M. A.** (1996). Mathematics textbooks, materials, and manipulatives. *LD Forum*, 21(2), 33, 41-45.

**Landgren, B.** (2005). *Universitetsämne i brytningstider. Studier i svensk akademisk litteraturundervisning 1947-1995*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

- Lantz Andersson, A.** (2009). *Framing in educational practices: learning activity, digital technology and the logic of situated action*. (Göteborg Studies in Educational Sciences, 278). Göteborg, Sweden: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Larsson, H., & Rosén, M.** (2006). En granskning av hur sexuell läggning framställs i ett urval av läroböcker. Underlagsrapport till Skolverkets rapport *I enlighet med skolans värdegrund?* (Rapport nr 285). Stockholm: Skolverket.
- LaSpina, J. A.** (2003). Designing diversity: Globalization, textbooks and the story of nations. *Journal of Curriculum Studies*, Vol.35, No 6, pp.667-696.
- Laws, K.** (1988). *Textbooks: A Report on their Funding and Use in NSW Government Secondary Schools*. Sydney: School of Teaching and Curriculum Studies, University of Sydney.
- Laws, K. & Horsley, M.** (1990). *Textbook Availability and Use in NSW Non-government Secondary Schools*. Sydney: Center for Research on Textbooks.
- Laws, K. & Horsley, M.** (1992). Educational Equity? Textbooks in NSW. Government and Non-Government Schools. *Curriculum Perspectives*, Vol 13, No 3.
- Lawson, A., Bordignon, C. & Nagy, P.** (2002). Matching the Grade 8 TIMSS item pool to the Ontario curriculum. *Studies in Educational Evaluation*, 28(1), 87-102.
- Lee, P.Y. & Fan, L.** (2002). *The development of Singapore Mathematics curriculum: Understanding the changes in syllabus, textbook and approaches*. Paper presented at ICM2002 Satellite Conference on the Reform of Mathematics Curriculum and its Education in the 21 st Century, Chongqing, China.
- Lee, Mimi.** Promoting Historical Inquiry Using Secondary Sources: Exploring the Possibilities in New Genres of Historical Writing  
<http://www.cshc.ubc.ca/viewabstract.php?id=114> og <http://www.cshc.ubc.ca/papers/Lee-Mimi-114.pdf>  
 Nedladdat 17 augusti 2007.
- Lennerstad, H. & Pettersson, E.** (2001). Mera dialoger i läroböckerna! I B. Grevholm, I. A. Sigstam. & A. Vretblad (red.), *Kvinnor och matematik*. Uppsala universitet 16-18 april 1999. konferensrapport (119-130). Uppsala: Matematiska institutionen, Uppsala universitet.
- Leung, F. S. K., Lam, C. C., Mok, I. A. C., Wong, K. M. & Wong, N. Y.,** (1999). *Comparative study on the mathematics curricula of Major Asian and western countries*. Hong Kong: Hong Kong Government.
- Leuwen, T. & Selander, S.** (1994). Att återskapa ett historiskt arv. Bildretorik i historieböcker från Sverige och Australien. I S. Selander & B. Englund (red.). *Konsten att informera och övertyga. En antologi om pedagogik, text och retorik* (s 93-109). Stockholm: HLS.
- Levén, S.** (2003). Lärares attityder till läromedel. Rapport om enkätundersökning bland lärare om läroböcker och läromedel. December 2003 Q-steps i Sverige AB <http://www.fsl.se/pdf/FSL-enkatrapport.pdf>
- Levén har gjort en enkätundersökning i Föreningen Sveriges Läromedelsproducenters regi. I den framkommer att det är få lärare som väljer att arbeta helt utan läroböcker. Färre än två procent anger att de aldrig använder läroböcker, 16 procent att de sällan använder dem. Drygt 60 procent säger sig

använda läroböcker regelbundet, medan närmare 20 procent gör det ”så gott som varje lektion”.

**Li, J.** (1999). *Inside the teacher's guide: A comparison study of U.S. and Chinese elementary mathematics teacher's guides*. Chicago IL.

**Li, J. & Lim, B. S. H.** (1999). *How may textbooks contribute to students' achievement in learning school algebra? A cross-national comparison*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Montreal Canada.

**Lia, H. B.** (2001). *Some Aspects of the Teaching of Writing in English as a Foreign Language*. Hovedfagstesis. Department of British and American Studies and Department of Teacher Education and School Development, University of Oslo. (129 s.).

**Liberg, C.** (2001). Läromedelstexter ur ett andraspråksperspektiv - möjligheter och begränsningar - I K. Naucér. (red): *Symposium 2000. Ett andraspråksperspektiv på lärande*. Stockholm. Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk.

I artikeln diskuterar Liberg några internationella undersökningar kring läromedel och kopplar det till andraspråkselevs läsförståelse. Liberg diskuterar fyra kriterier som har visat sig ha inverkan på andraspråkselevs läsförståelse: meningsbyggnadens komplexitet, tydliga sammanhangsmarkörer, graden av engagemang (text röst), samt textens innehåll.

**Liberg, C.** (2006). Elever som textresurser i mötet med skriftspråkliga textvärldar. I L. Bjar (red.): *Det hänger på språket*. Lund: Studentlitteratur. S. 133-167.

**Liberg, C.** (2006). Skrivande på tvärs av ämnen. I: S. Matre (red.) *Utfordringar for skriveopplering og skriveforskning i dag*. Tapirs Akademisk Forlag. (s 77 - 85).

**Liberg, C.** (2008). Skrivande i olika ämnen – lärares textkompetens. (Writing across curriculum – Teachers' text competence) I: R. Trøite Lorentzen & J. Smidt (red.) *Å skrive i alle fag*. Oslo: Universitetsforlaget. (s. 51-61).

**Liberg, C.** (2010). Förord till svensk upplaga. I: R. Trøite Lorentzen & J. Smidt (red). *Det nödvändiga skrivandet – om att skriva i förskolan och skolans alla ämnen*. (översättning: Lars Brink) Stockholm: Liber.

**Liberg, C., Edling, A., Folkeryd, J. W. & af Geijerstam, Å.** (2002). Analys- och tolkningsramar för elevers möte med skolans textvärldar. I: L. Iversen Kulbrandstad og G. Sjølie (red.). *”På Hamar med norsk”*. Rapport fra konferansen “Norsk på ungdomstrinnet” januar 2001. Del I: Skrivning og lesing. Elverum: Høgskolen i Hedmark: Rapport nr. 11. 2001. (s. 21-32).

**Liberg, C., Folkeryd, J., W., af Geijerstam, Å. & Edling, A.** (2002). Students' encounter with different texts in school. I: Kerstin Naucér (red.) *Papers from the Third Conference on Reading and Writing. Working Papers no 50*, Lund University. Department of Linguistics. (s 46–61).

**Liberg, C., af Geijerstam, Å., Folkeryd, J. W. & Edling, A.** (2001). Läsande, skrivande och textkulturer i tre olika skolämnen. I: *Tekstkompetence. Rapport fra forskerkonference i nordisk netværk for tekst- og litteraturpædagogik. Kristiansand, sept 2000*. TemaNord 2001:576. nordisk Ministerråd, Köpenhamn. (s 98-107).

**Liberg, C., af Geijerstam, Å., & Folkeryd, J. W.** (2010). Scientific Literacy and Students' Movability in



Science Texts. In C. Linder, L. Östman, D.A. Roberts, & P.-O. Wickman (Eds.), *Exploring the landscapes of scientific literacy*. New York: Routledge.

**Liljegren, B.** (1999). Skolböckernas Karl XII. I: *Historielärarnas förenings årsskrift*. 1998/99, 29-50.

**Lindberg, E.** (1985). *Språket i läromedel*. Stockholm: Skolöverstyrelsen.

I boken finns rikhaltiga exempel från läroböcker som underlag för att diskutera begreppsbyggnad och nivåanpassning.

**Lindberg, I. & Johansson Kokkinakis, S.** (red). (2007). *OrdiL- en korpusbaserad kartläggning av ordförrådet i läromedel för grundskolans senare år*. Rosa-rapport 8. Institutet för svenska som andraspråk, Göteborgs universitet.

**Lindell, E.** (1999). *Gamla läsläror*. Boken täcker 1900-talet fram till ca 1930, omfattar ca 100 sidor och är tryckt i en mindre upplaga till medlemmarna i Stödföreningen för Malmö Skolmuseum.

**Lindell, E.** *Nyare läsläror*. Boken täcker resten av 1900-talet. Opublicerad.

**Lindell, E.** *Hundra års rättskrivning*. Under arbete. Täcker 1900-talet.

**Lindgren, U.** (1992). *Vad kan elever lära sig om läsförståelse via studiematerial? En granskning av läromedel för mellanstadiet*. C-uppsats i pedagogik. Pedagogiska institutionen vid Umeå universitet.

Författaren har undersökt vilka frågor som förekommer i självinstruerande läroböcker i Oä på mellanstadiet. Hon fann att frågorna inte främjar inferensläsning (=läsning mellan raderna). Andelen inferensfrågor i förhållande till det totala innehållet i såväl studieböcker som tystläsningsböcker visade sig vara försvinnande liten. Författarens slutsats är att eleverna bringas uppfattningen att läsförståelse är lika med kopiering när de använder dessa böcker. De lär sig knäcka systemet och bli duktiga ifyllare.

**Lindmark, D.** (2008). "Vi voro skyldiga världen ett exempel": Norden i den internationella historieboksrevisionen", I A. Sandén (red.), *Se människan: Demografi, rätt och hälsa* (Linköping: Linköpings universitet, 2008), s. 43-55.

**Lindmark, D.** (2010). "Fredsostran, fredsundervisning och historieboksrevision: Exempel på pedagogiskt fredsarbete i Sverige och Norden 1886-1939", I A. Larsson (red.), *Fostran i skola och utbildning: Historiska perspektiv*, (Uppsala: Föreningen för svensk undervisningshistoria, 2010). S. 23-59.

**Lindqvist, O.** (1994). *Från kejsardöme till tredje riket. Om historieböckerna under Weimarrepubliken*. Göteborg: Göteborgs universitet. Rapport 16. Projektet Europa och läroboken.

Lindqvist har granskat historieböcker under Weimarrepubliken. Han fann en stark nationalistisk tendens i många av dem. I böckerna fanns dessutom en bitterhet över nederlaget i Första världskriget som bidrog till att det i en del läroböcker gavs utrymme åt den sk "dolkstötslegenden". Någon antisemitism kunde inte spåras. Däremot fanns det omdömen om andra folk som kunde glida över till förvirrade och motsägelsefulla omdömen.

Lindqvist fann också många skolböcker som talade positivt om Weimarrepubliken och det demokratiska styrelsesättet.

**Lindstedt, U.** (2007). Läromedelsspecial: "Liber drar upp hela branschen" I *Svensk Bokhandel* 20: 22-29.

**Lindstrand, F.** (2006). *Att göra skillnad. Representation, identitet och lärande i ungdomars arbete och berättande med film.* HLS Förlag, Stockholm.

**Lindstrand, F.** (2008). Didaktisk design i ungdomars berättande med film. I A-L. Rostvall & S. Selander (red.), *Design för lärande.* (203-216). Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

**Lindstrand, F. & Åkerfeldt, A.** (2009). "En förändring av lärandets kontext – aspekter på lärande i getsaltningsarbete med digitala resurser." I J. Linderöth (red.), *Individ, teknik och lärande.* Stockholm: Carlssons.

**Lindström, L.** (2009). *Nordic visual arts education in transition. A research review.* Vetenskapsrådets rapportserie. 14:2008.

I denna forskningsöversikt presenteras nordisk didaktisk forskning på bildområdet.

**Lingvall, S.** (2008). *Den frånvarande sammen: en studie av åtta läromedel och deras framställning av samernas religion.* Högskolan i Gävle. C-uppsats.

Lingvall har undersökt åtta läromedel i religionskunskap för gymnasiet. Han fann att i fyra av dem nämndes samer inte alls. Den tidiga missionsverksamhetens betydelse för den samiska religionen nämns endast i en bok. En tendens är, menar Lingvall, att klumpa ihop den samiska religionen under kategorin naturfolksreligioner. Fortfarande är alltså landets enda ursprungsbefolkning, den samiska, i stort sett osynlig i svenska läromedel.

**Lithner, J.** (2008). A research framework for creative and imitative reasoning. *Educational Studies in Mathematics*, 67(3).

**Lithner, J.** (2000). Mathematical Reasoning in Calculus Textbook Exercises. *Research reports in mathematics education*, nr 2. Department of Mathematics. Umeå universitet.

**Lithner, J.** (2000). Students' Mathematical Reasoning in Textbook Exercise Solving. *Research reports in mathematics education*, nr 4. Department of Mathematics. Umeå universitet. A modified version is published in *Educational Studies in Mathematics* 52: 29-55, 2003.

**Ljungberg, C.** (1999). *Representation av islam och muslimer i svenska läromedel* (D-uppsats). Malmö: IMER.

**Loftsdóttir, K.** (2004). Hvernig er Afríka í Íslenskum námsbókum? (Representations of Africa in Icelandic Schoolbooks) 2004. *Margt Smátt...* (Hjálparstofnun Kirkjunnar). 16(2): 3.

I sin artikel presenterar Loftsdóttir resultat från en studie där hon undersökt hur Afrika presenteras i isländska skolböcker från sent 1800-tal till nutid.

**Loftsdóttir, K.** (2004). Umfjöllun námsbóka um fólk frá „framandi“ slóðum (Schoolbooks' discussions about People from faraway places) . 2004. *Skólavarðan*, Málagn Kennarasambands Íslands 4(1): 5-6.

**Loftsdóttir, K.** (2005). "Hið furðulega við Afríku": Félagslegt minni, nýlendusafnið og Afríka á Íslandi. 2005. *Rannsóknir í Félagsvísindum VI*. Úlfar Hauksson (ritstj.) Reykjavík, Háskólaútgáfan (bls. 355-365).

**Loftsdóttir, K.** (2005). Nýjar námsbækur, fjölmening og Afríka (New Schoolbooks, Multiculturalism

and Africa). 2005. *Skólavarðan*, Málgagn Kennarasamband Íslands, 5(7):24-26.

**Loftsdóttir, K.** (2007). Learning Differences: Nationalism, Identity and Africa in Icelandic Schoolbooks. *International Textbook Research*, The Journal of the George-Eckert Institute.

**Lorentzen, R. T. & Smidt, J.** (2010). *Å skrive i alle fag*. Oslo:Universitetsforlaget.

**Lorentzon, S.** (1993). *Patriotism and history teaching: a review of Norwegian history textbooks throughout the nineteenth and twentieth centuries*. Göteborg: Göteborgs universitet. Rapport 11. Projektet Europa och läroboken.

Denna rapport är en reviderad del av en föreläsning som Lorentzen höll vid sin doktorsdisputation 1986. Lorentzen har granskat 50 läroböcker i historia under perioden 1814-1905.

**Lorentzon, S.** (2003). *Ja, vi elsker...Skolebøkene i den norske nasjonsbyggingsprosessen, 1814-2000*. Høgskulen i Volda.

**Low-Beer, A.** (1974). Books and the Teaching of History in School. *History. The Journal of the Historical Association*, 59, no 197.

**Lozic, V.** (2008). Historieundervisning i kanons skugga? *Aktuellt om historia* 2008:1.

**Lozic, V.** (2009). "History in the shadow of the canon?" In Angelo Van Gorp & Marc Depaepe (Ed.): *Auf der Suche nach der wahren Art von Textbüchern*. Bad Heilbrunn: Verlag Julius Klinkhardt.

**Lozic, V.** (2010). *I historiekansons skugga: historieämne och identifikationsformering i 2000-talets mångkulturella samhälle*. Högskolan i Malmö. Doktorsavhandling.

I avhandlingen analyseras vilka effekter framväxten av det så kallade mångkulturella samhället har haft på historieämnet. Avhandlingens övergripande syfte är att skildra relationen mellan ungdomars etniska identifikationer och deras syn på historieämnet och därigenom bidra till en problematisering av historieämnet i ett så kallat mångkulturellt samhälle. Utan insikter om dessa frågor är det svårt att diskutera ämnets legitimitet i skolan samt de historiedidaktiska valen i 2000-talets så kallade mångkulturella samhälle.

Studien bygger på intervjuer med gymnasieelever, gymnasielärare och historieläroboksförfattare samt en analys av samhällskunskaps- och historieläroböcker. Som ett led i analysen besvaras följande frågor: - Hur beskriver elever, lärare och läroboksförfattare historieämnets syfte i skolan? - Hur skildras emigrationen från Sverige under andra hälften av 1800-talet och de första decennierna av 1900-talet samt efterkrigstidens immigration till Sverige i ett urval av samhällskunskaps- och historieläroböcker publicerade mellan 1962 och 2007? - Vilka diskursiva skillnader kan man observera i beskrivningarna av dessa två migrationer? - Hur tolkar eleverna sina (etniska) identifikationer och hur påverkar dessa deras syn på historieämnet? - Hur ser unga människor, lärare och läroboksförfattare på en eventuell implementering av vissa mångkulturalistiska undervisningsmodeller i svensk historieundervisning?

**Lozic, V.** (under publicering). "What about history-teaching in hybrid societies? - The profile, structure and context of history as a school subject" in Proceedings of the conference of the Children's identity and Citizenship in Europe (under publicering).

**Lozic, V.** (under publicering). "Den multikulturella vändningen - historieämnets profil, uppbyggnad och innehåll i ett multikulturellt samhälle"; artikel i antologi om emancipation (under publicering).

**Lozic, V.** (under publicering). "The story about them: Objectifying discourses in the narratives about Swedish immigration" (artikel i antologi, under publicering).

**Loxterman, J. A., Beck, I. L. & McKeown, M. G.** (1994). The effects of thinking aloud during reading on students' comprehension of more or less coherent texts. *Reading Research Quarterly*, 29(4), 353-368.

Här beskrivs hur elevers (sixth graders) förståelse av en lärobokstext i geografi ökade genom att de fick tänka högt medan de läste. Texterna var uppdelade i stycken som eleverna läste tyst. Efter varje textstycke frågade testledaren eleverna: "What came to mind?" (1994, s 356). När eleverna läst hela texten fick de också berätta vad de mindes av den och svara på frågor.

**Love, E. & Pimm, D.** (1996). 'This is so': a text on texts. I A.J. Bishop, K. Clements, C. Keitel, J. Kilpatrick & C. Laborde (red): *International Handbook of Mathematics Education* (371-409). Dordrecht/Boston/London: Kluwer Academic Publishers.

**Ludvigsson, D.** (2003). *The Historian-Filmmaker's Dilemma. Historical Documentaries in Sweden in the era of Häger and Villius*. Uppsala: Uppsala universitet.

Ludvigssons avhandling är en studie av dokumentärfilmsproduktion. Han ser sin huvudfråga, hur historia används i historiska dokumentärfilmer, som en aspekt av den större frågan, hur historia brukas i det moderna samhället. Ludvigsson har bland annat studerat Villius och Hägers historiska dokumentärer. Han fann att de, för att bli framgångsrika, var tvungna att balansera olika typer av hänsyn. Dessa hänsyn analyserar Ludvigsson i termer av cognitive considerations, moral considerations och aesthetic considerations. Han visar hur dessa aspekter i varierande grad har påverkat olika produktioner. Producentens sätt att hantera balansgången diskuteras i termer av förhandling (negotiation).

Ludvigsson fann att i Villius och Hägers produktion har de kognitiva aspekterna haft en större plats än vad tidigare forskning om genren uppfattat. Han understryker dock att de kognitiva, moraliska och estetiska faktorerna viktas olika beroende på producentens intressen, de normer och värderingar som råder i produktionskontexten, och mediets specifika krav.

**Ludy, J.** (2003). In Defense of Textbooks and Their "Imposed Patterns". <http://www.facultyshack.org/article.php3?idnum=124> . Nedladdat 17 augusti 2007.

**Lullau, T. M.** (1996). *Gender-related language in textbooks in English as a foreign language: a comparative study*. Hovedfagstesis. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

**Lund, R.** (2004). Lærebøker i engelsk. Hvordan ivaretæs det flerkulturelle perspektivet? I:D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (red.), *Fokus på pedagogiske tekster 7. Seks artikler om det flerkulturelle perspektivet i læremidler*. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold.

**Lundberg, I.** (2004). *Konsten att lära sig läsa faktatexter. Elevens möte med läroboken*. Stockholm: Natur och kultur.

I boken tar Lundberg upp vad skolan kan göra för att hjälpa elever att bli aktiva, konstruktiva läsare som kan ta till sig texter. Han uppmärksammar också hur lärare kan lära elever att bearbeta texter, tolka dem och förhålla sig kritiska till dem.

**Lundberg, I. & Reichenberg, M.** (2009). *Vad är lättläst?* Specialpedagogiska skolmyndigheten. Andra upplagan.

I *Vad är lättläst?* tar Ingvar Lundberg och Monica Reichenberg upp innebörden av begreppet lättläst utifrån forskning och beprövad erfarenhet. Målgruppen för boken är pedagoger och förlag. Författarna reder bland annat ut vad som gör en text begriplig, vilka som behöver lättlästa texter, vad läsförståelse egentligen är, skillnader mellan tal och skrift, vad läsbarhetsformler kan ge oss, hur man kan nivåbestämma texter samt hur man praktiskt kan arbeta med att göra texter mer begripliga.

**Lunden, K.** (1990). *Verdi-lause Lærebøker*. Oslo: Det Norske Samlaget.

Boken har blivit en klassiker i modern lärobokskritik. Lunden har jämfört språk och stil i äldre och nyare läroböcker i historia. Han fann en stor skillnad i kvalitet. Artikeln är starkt polemisk. Den sista delen innehåller dock en djuplodande analys av svårigheterna med att ge akademisk facklitteratur en pedagogisk prägel.

**Lundgren, T.** (2003). *Framtidens läromedel*. Stockholm: Hjälpmedelsinstitutet.

I studien presenteras erfarenheter från ett flertal olika projekt med inriktning på att utveckla och prova olika former av läs- och skrivstöd för personer med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi. Här finns också en kravspecifikation för läromedel.

**Lundin, M.** (2007). *Students' participation in the realization of school science activities*. Studies in science and technology education. (print) 8. Linköpings universitet.

**Lundin, S.** (2008). *Skolans matematik. En kritisk analys av den svenska skolmatematikens förhistoria, uppkomst och utveckling*. Acta Universitatis Upsaliensis. Studier i utbildnings- och kultursociologi 2. Uppsala: Uppsala universitet.

**Lundström, S.** (2007). *Textens väg: om förutsättningar för textval i gymnasieskolans svenskundervisning*. Diss. Umeå universitet: Umeå.

I sin avhandling undersöker Stefan Lundström i första hand hur litteratururval i gymnasieskolans svenskämne går till. Resultatet visar hur informella faktorer i skolan i hög grad påverkar ämnets innehåll och att det ofta verkar ske på ett sätt som är omedvetet för lärare.

Bristande förmåga att utvärdera och förstå sin egen undervisning verkar vara ett problem för de lärare som är relativt nyutbildade, vilket i första hand ska ses som ett problem för lärarutbildningen, inte för de enskilda individerna. Undersökningen visar därför på ett mer övergripande behov av ökade ämnesdidaktiska kompetenser som är specifika för lärare, till skillnad mot så kallade rena ämneskunskaper.

Slutsatserna i avhandlingen baseras på intervjuer med och observationer av lärare. Även läroplaner och debatten kring svenskämnet från 1970 till och med 2005 i tidskriften *Svenskläraren* har varit viktiga material. I läroplanerna syns hur kunskapssynen förändras från att i början av perioden ha samhället i centrum till att i slutet av perioden bli mer inriktad på individen. Det gör också att läroplanernas innehåll blir mer abstrakt och de blir svårare att tolka för lärare. Paradoxalt nog medför detta att debatten kring ämnets innehåll och ideologiska funktion avtar i *Svenskläraren* under perioden. I stället verkar allmänt vedertagna uppfattningar som inte alltid har ett tydligt stöd i styrdokumentet bli det som styr vilka texter som används i undervisningen. Detta förklarar också varför undersökningens lärare väljer texter till undervisningen som de egentligen inte förespråkar i sitt tal om svenskämnet. Osäkerhet om läroplanernas intentioner gör att tryggheten i att välja det allmänt accepterade blir viktigare än de egna ambitionerna med undervisningen.

**Lyngfelt, A.** (2005). Text och kommunikativ tradition. En genusinriktad analys av en läromedelstext i ämnet svenska. : B. Linnér & K. Lundin Åkesson (red.). *Tredje nationella konferensen i Svenska med didaktisk inriktning*. Växjö: SmDi.

**Lyngfelt, A.** (2006). "Använd språket grabben!" Analys av en läromedelstext för årskurs 4-9 i ämnet svenska. *Nordisk Pedagogik*, 2: 97-107.

**Långström, S.** (1997). Om läroböcker. I *Historiedidaktik i Norden 6*. 1997. Artikeln presenterades vid den Nordiska historiedidaktiska konferensen i Tammerfors. 1996.

**Långström, S.** (1997). *Författarröst & Lärobokstradition. En historiedidaktisk studie*. Umeå: Umeå universitet. I avhandlingen har Långström intervjuat författare till läroböcker. Följande frågor fokuseras: Vem har skrivit historieläroböcker? Är de forskare eller lärare? Var hör de hemma geografiskt och politiskt? Vad är det som påverkat dem i skrivandet? Har de skrivit in delar av sin egen livsvärld i sina läroböcker? Finns beskrivaren i beskrivningen? Kort sagt: Vad är det som bestämt dessa historieläroboksförfattares sätt att skriva.

**Långström, S.** (1998). Är förlagen ointresserade av forskningen och framtiden? I *Manus* 1998.

I syfte att få reda på huruvida förlagen bryr sig om forskning inom sitt verksamhetsområde har Långström telefonintervjuat fem av de största förlagens chefer (endast Bonniers saknas - de svarade inte ens på Långströms brev). Resultatet är nedslående. Förlagen verkar i stort sett förlita sig på beprövad erfarenhet och mer eller mindre förbigå nya forskningsrön med tystnad. I artikeln jämför Långström med andra verksamhetsområden där forskningen spelat och spelar en mycket viktig roll i försöken att modernisera sin produktion. Avslutningsvis för Långström fram olika förslag till förbättringar.

**Långström, S.** (1999). Om bruk och missbruk av historien. I *Historiedidaktik i Norden 7*. 1999. I artikeln, som presenterades vid den Nordiska historiedidaktiska konferensen i Trondheim 1999, diskuterar Långström läromedlens roll i en diktatur (Sydafrika under apartheidtiden) och i en nybliven demokrati (Namibia).

**Långström, S.** (1999). "Från apartheid till demokrati: Vad händer med läromedlen?" I *Manus* 1999:4.

I artikeln gör Långström en analys av läroböcker i historia som dels är utgivna under diktaturtiden, dels efter frigörelsen.

**Långström, S.** (2000). Från apartheid till demokrati. *Manus*. 2000:1.

Här ger Långström en genomgång av läroboksmarknaden i Namibia och en intervju med en läroboksförfattare i Namibia.

I denna artikel och i den ovanstående skildrar Långström läroböckernas historia i Namibia, ett u-land, samtidigt som de handlar om de problem som bristen på läromedel skapar. Artiklarna handlar också om den centrala roll som läromedlen har för en demokratisk utveckling och hur böcker också kan användas för att svetsa samman en ny stat med elva olika språk.

**Långström, S.** (2001). *Ungdomar tycker om historia och politik – en studie i pedagogiskt arbete*. Umeå: Umeå universitet.

Långström har låtit 1200 elever (ungefär hälften i årskurs 9 och hälften i årskurs 3 i gymnasiet) besvara

en enkät som syftade till att fånga upp elevens inställning till historia. Långström fann att intresset för historia fanns bland ungdomarna, om än i varierande grad. Den mest omtyckta inriktningen bland flickor var social historia och bland pojkar politisk historia. Det framkom också att eleverna ville läsa mer modern historia, men även medeltiden väckte deras intresse.

**Långström, S.** (2007). Forskningen expanderar. *Manus, 2007*: 2 s 10.

**Långström, S. & Wiklund, U.** (2005). *Praktisk lärarkunskap*. I boken ingår ett kapitel om läromedel och hur man kan använda dem i undervisningen. Lund: Studentlitteratur.

**Löwing, M.** (2004). *Matematikundervisningens konkreta gestaltning: en studie av kommunikationen lärare-elev och matematiklektionens didaktiska ramar*. (Göteborg studies in educational sciences, 208). Göteborg: Göteborg Acta Universitatis Gothoburgensis.

**Løvland, A.** (2007). "Sammensatte faktekster-en multimodal utfordring" I: Eva Maagerø, . & Elise Seip Tønnesen (red.), *Å lese i alle fag*. Oslo: Universitetsforlaget.

**Løvland, A.** (2007). *På mange måtar: Samansette tekstar i skolen*. Bergen: Fagbokforlaget.

**Løvland, A.** (2010). "Faglesing som risikosport". I E.Seip Tønnessen (red.), *Sammensatte tekster* . Oslo: Universitetsforlaget.

**Løvland, A.** (2010). Samansette elevar i *samansette tekster*. I E.Seip Tønnessen (red.), *Sammensatte tekster*. Oslo: Universitetsforlaget.

**Løvland, A.** (Under utgivning 2010). "Faglitterære teksthendingar i klasserommet". – i spenningsfeltet mellom Kunnskapsløftets kompetansemål og målet om "å lese i alle fag I B. Aamotsbakken & D. Skjelbred, (red.), *Faglig lesing i skole og barnehage*. Oslo: Novus.

**Ma, Y.** (1999). *A case study of the implemented mathematics curriculum in urban and rural primary schools in China*. Doctoral dissertation, Chinese University of Hong Kong (UMI:AAT 99455656).

**McNamara, D. S. & Dempsey, K.** (in press). Reader expectations of question formats and difficulty: Targeting the zone. In M.T. McCrudden, J.P. Magliano, & G. Schraw (Eds.), *Text relevance and learning from text*. Greenwich, CT: Information Age Publishing.

**Maagerø, E. & Skjelbred, D.** (2007). Skrivning som grunnleggende ferdighet i fagene. Hvilken hjelp gir lærebøkene? T.Løkensgard Hoel & S. Matre (red.), *Skrive for nåtid og framtid*. Oslo: Tapir Fagbokforlag.

**Maagerø, E. & Skjelbred, D.** (2008). "Les side 120 til 170 og svar på spørsmålene" I *Utdanning* nr. 9, s. 54-57.

**Maagerø, E. & Skjelbred, D.** (2009). *De mangfoldige realfagstekstene. Lesing og skriving i matematikk og naturfag*. Bergen: Fagbokforlaget.

**Maagerø, D. og Skjelbred, D.** (i press 2010). Lesing og lærebøker. Under utgivelse i et hefte fra Lesesenert i Stavanger.

**Maagerø, E. & Skjelbred, D.** (2010). "De store orda". Om sammensatte ord i lærebøker og andre fagtekster. I Skjelbred, D. & Aamotsbakken, B. (red.): *Faglig lesing i skole og barnehage*. Oslo: Novus

(under utgivelse).

**Magntorn, O.** (2007). *Reading Nature: developing ecological literacy through teaching*. Linköpings universitet. Doktorsavhandling.

Ola Magntorn har myntat ett nytt begrepp inom ekologi som han kallar att "läsa" naturen. Förenklat innebär det att eleverna ska kunna förklara vad de ser i ett ekosystem och länka samman olika organismer med de processer som sker där. Och det kan eleverna lära sig, säger han - men bara om de får möjlighet att komma ut i naturen.

**Mannil, R.** (1967). *Folkskolans läroböcker under hundra år 1866-1966. Skolhistoriskt arkiv IX*. Helsingfors: Svenska skolhistoriska föreningen i Finland.

**Marknäs, J.** (2003). "Arabstormen". *En kvantitativ och kvalitativ analys av bilden av islam och muslimer i svenska läroböcker*. Pedagogiskt didaktiskt examensarbete. Rapport nr: 2003: 641. Göteborgs universitet.

Författaren har undersökt om det skett någon förändring avseende den bild av islam och muslimer som givits i ett antal svenska religions- och historieböcker avsedda för högstadiet. Det visade sig att rent omfångsmässigt hade det skett en ökning i läroböckernas avsnitt om islam och muslimer, från de äldsta läroböckerna till de yngsta. Särskilt märktes ökningen i religionsböckerna, men även i historieböckerna hade det skett en ökning. Denna ökning kunde delvis förklaras utifrån riktlinjer i de olika läroplanerna. Vidare hade läroböckernas framställningar blivit mer objektiva. Värdeladdade ord och uttryck hade blivit färre. Bilden av islam och muslimer problematiserades mer, framför allt i de yngre religionsböckerna. Vidare fann författaren att det fanns skillnader mellan religions- och historieböckernas framställningar om t ex den islamiska Guds bilden, människosynen, bilden av Muhammed och islams expansion.

**Marsden, W. E.** (2001). *The school textbook. Geography, history and social studies*. London: Woburn.

**Martin, J. R.** (2001). Technicality and abstraction: language for the creation of specialized texts. I: A. Burns & C. Coffin (eds.) *Analysing English in a Global Context. A Reader*. London and New York: Routledge. S. 211-228.

**Martin, J. R.** (2002). Writing History: Construing time and value in discourse of the past. I: M.J. Schleppegrell & M.C. Columbi (eds.) *Developing Advanced Literacy in First and Second Languages. Meaning with Power*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum. S. 87-118. +

**Matsura, K.** (2002). "Address on the Occasion of the International Experts Meeting on Textbooks and Learning Materials." Paris: UNESCO.

**Mattlar, J.** (2008). *Skolbokspropaganda?: En ideologianalys av läroböcker i svenska som andraspråk (1995-2005)*. Uppsala: Uppsala universitet.

Jörgen Mattlar kritiserar i sin doktorsavhandling fem läroböcker i svenska som andraspråk för att de innehåller ideologiska budskap.

Läroböckerna är avsedda att användas på gymnasiet av unga eller vuxna elever som invandrat till Sverige samt i vissa fall även av personer som är födda och uppvuxna i Sverige.

Enligt Mattlar är det framför allt två läroböcker - *Dikt och verklighet* och *På G* - som utgår från en ensidig socialdemokratisk ideologi. Eleverna får till exempel i uppgift att öva sig i att uttala "socialdemokratiska ungdomsförbundet". Läroboken *På tapeten* är mer samhällskritisk och de övriga två har liberala och konservativa tendenser, enligt Mattlar.



Undersökningen visar även att förväntningarna på målgruppen är lågt ställda. Eleverna förutsätts sakna förkunskaper och i läroböckerna ges inte några förebilder från till exempel näringsliv eller inom väletablerade yrken.

”Ambitionen tycks vara att få målgruppen, som i det segregerade svenska samhället är socioekonomiskt underordnad, att anamma svenska värderingar om sekularisering, jämställdhet och barnuppfostran”, menar Jörgen Mattlar.

**Mayers, K. S.** (1995). The effects of using the Saxon Algebra I textbook on the achievement of ninth-grade algebra I students from 1989-1993. Doctoral dissertation, Delta State University. (UMI:AAT 9528416).

**McBride, M.** (1994). The theme of individualism in mathematics education: An examination of mathematics textbooks. *For the Learning of Mathematics*, 14(3), 36-42.

**McKeown, M. G., Beck, I. L., Sinatra, G. M. & Losterman, J. A.** (1992). The contribution of prior knowledge and coherent text to comprehension. *Reading Research Quarterly* Vol. 25. No. 1. I artikeln tas förkunskapernas betydelse upp för förståelse av texter i historia.

**McNamara, D. S., Kintsch, E., Butler Songer, N. & Kintsch, W.** (1996). Are good texts always better? Interactions of text coherence, background knowledge, and levels of understanding in learning from text. In *Cognition and Instruction*. 14(1), 1-43.

I artikeln undersöks hur en ökad grad av koherens i biologitexter dels påverkade förstaspråkslevers förståelse av vad de läst, dels påverkade deras förmåga att kategorisera begrepp. Den ökade koherensen visade sig i att de bearbetade texterna fick fler satskonnekter, tydligare referensbindningar och förklaringar av svåra ord. Eleverna som testades gick på Junior high school (i seventh och ninth grade). Författarna fann att elever som inte hade så goda bakgrundskunskaper gynnades av en text som givits ökad koherens. De elever som hade mycket goda bakgrundskunskaper gynnades däremot inte av den bearbetade texten när det gällde att besvara dessa frågetyper. Däremot gynnades dessa elever av att läsa texten med en låg grad av koherens. McNamaras och hennes medarbetares slutsats är att en text med ökad koherens inte ger högrepresterande elever en tillräcklig språklig utmaning. De blir därför aningen passiva vid läsningen. Får de däremot en text med låg koherens tvingas de bli mer aktiva i själva förståelseprocessen.

**Mehrstam, C.** (2003). Mellan text och text- nedre halvan av sidan 306 i Litteraturorientering för gymnasieskolan. I J Einarsson och G Malmgren (red): *Första nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning*. Växjö 8-9 januari 2003. s 141-159.

Mehrstam har studerat en halv sida i läroboken *Litteraturorientering* (1977). Mehrstam tar sin utgångspunkt i både receptionestetik och reader - response och visar på en komplex relation mellan krav, mål och villkor för läsningen. Lärobokstexten förväntar sig en läsare med vissa förkunskaper och värderingar, men de krav på läsningen som i förlängningen ställs av kurs- och läroplan gör att läsaren också måste vara en annan, eller något mer än den av texten förväntade. Till detta kommer lärobokens litterära exempel, dvs. textavsnitt av en annan natur och med andra krav och svårigheter än de som ställs av själva lärobokstexten.

**Mehrstam, C.** (2009). *Textteori för läsforskare*. Avhandling. Göteborgs universitet.

I sin avhandling frågar sig Mehrstam vad som händer när vi öppnar en bok? Möter vi samma text som alla andra, eller möter vi en text som är unik för individen och lästillfället? Mehrstam har gjort en djupdykning i denna grundfråga för litteraturvetenskapen. Resultatet öppnar, enligt

Mehrstam, möjligheter till nya perspektiv inom bl.a. läsforskning, litteraturhistoria, pedagogik och läroboksforskning.

Mehrstam letar efter ett perspektiv som gör att man kan beskriva den icke-universella, lokala och tillfälliga texten på ett teoretiskt underbyggt sätt. Försöken leder bort från traditionell reader-response till filosofi, socio-retorik och cybernetik.

Varje försök till ny teori prövas i analyser av några sidor om Vladimir Majakovskij och futurismen i en lärobok. Men snart handlar det inte bara om texten, utan också om våra egna identitets- och verklighetsuppfattningar och om vetenskapen som ett självreferentiellt system.

Mehrstam presenterar fem villkor för utformningen av så kallade immergensteorier, som utgör en ny form av textperspektiv och en lösning på avhandlingens problem.

Genom att observera hur text och läsare skapas av gränsdragningar under läsprocessen kan forskaren eller läraren tränga in i främmande textuppfattningar och se det som möjliggör och begränsar någon annans läsupplevelse. Detta resultat öppnar möjligheter på en rad olika forskningsfält, som exempelvis litteraturhistoria, pedagogik och läroboks- och läroplansforskning.

**Melander, B.** (1995). Läsebokssvenska, bruksprosa och begreppslighet. En översikt över svensk språkforskning kring läroböcker. I S. Strömquist (red). *Läroboksspråk*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

I artikeln ges en överblick över hur pedagogiska texter har studerats från svensk språkforskningens sida. Melander lyfter fram olika infallsvinklar och metoder som kommit till användning.

**Melander, B.** (1998). "Det är Husqvarna." Om språket i tre upplagor av läsebok för folkskolan. (Nr 17. Institutionen för nordiska språk). Lund: Lunds universitet.

Författaren har jämfört här tre upplagor av läseboken. Hans resultat visar att den första upplagan utmärktes av ett komplext språk med långa parataktiska meningar, tunga fundament, nominal stil, många långa ord och stor ordvariation. Texterna hade ingen klassrumsanknytning. Melander menar dock att de är "äkta och genuina texter med ett klart budskap och enhetligt perspektiv" (s. 66). De följer ofta enkla berättande/beskrivande dispositionsprinciper och har tydlig textbindning. Melander anser att det är en av anledningarna till att texterna trots allt torde ha kunnat läsas med förståelse. De två bearbetade upplagorna har ett betydligt enklare språk med kortare meningar, kortare fundament, färre långa ord och en mindre nominal stil. De är också mer anpassade till barnen som läsare. Det tar sig uttryck i att framställningen är livfullare, författaren talar till läsaren, även personerna i berättelsen får röst. Melander menar dock att de förlorat sin äkta prägel och blivit vad han kallar "pedagogiska pseudotexter" (s 66).

**Melin, L.** (1992). Läsbarhet och textbindning. I *Språkvård*. 1992, 1, 21.- 27.

I artikeln presenterar Melin en studie kring textbindning i läroböcker. Melin har undersökt referentbindning, konnektion och tematik i läroböcker. Han har testat högstadielklasser på fyra olika textversioner i historia, en originaltext och tre bearbetade texter. Bäst resultat fick den bearbetade text som försetts med både fler konnektorer och förbättrade referens- och temabindningar. Däremot fick den version som enbart försetts med fler konnektorer till och med sämre resultat än originalversionen. Melin har dock, som han själv påpekar, för stor spridning i sina resultat och har därför inte kunnat visa någon statistiskt säkerställd skillnad mellan de olika versionerna.

**Melin, L.** (1995). Grafisk pyttipanna. Om text och grafisk form i läroböcker. I S. Strömquist. (red.): *Läroboksspråk* (s 77 - 123). (Ord och stil. Språkvårdssamfundets skrifter 26). Stockholm: Hallgren & Fallgren.

Melin har undersökt sambandet mellan grafisk form och språkform. Melins slutsats är att eleverna

ställs inför ett svårgenomträngligt samt föga konsekvent grafiskt signalsystem när de läser läroböcker. Melin menar vidare att det är tveksamt huruvida de textarter och grafiska konventioner eleverna möter i läroböckerna förbereder dem särskilt väl för andra texter de möter i livet.

**Mellung, L.** (2003). *Läroböckers svåra språk*. En undersökning av läroboksspråk med utgångspunkt i ett biologiläromedel och ett teknologiläromedel för gymnasieelever på Naturvetarprogrammet. Fördjupningsarbete inom Program i pedagogik med didaktisk inriktning. Institutionen för pedagogik och didaktik. Göteborgs Universitet.

Syftet med undersökningen var att komma åt språkliga faktorer, som inverkar menligt på elevers förståelse. Mellung har undersökt ordförrådet i lärobokstexter i biologi och teknologi. Hon fann att språkliga element såsom lågfrekventa ord ur allmänspråket liksom ämnesspecifika ord ställer till bekymmer för eleverna. Mellungs slutsats blir att de ämnesspecifika orden därför måste förklaras och läras in för att eleverna skall kunna läsa lärobokstexterna med förståelse. Även språket i övrigt måste bearbetas, så att det talar till elever och väcker deras intresse för att lära. Innan vi nått dit måste alla lärare, menar Mellung, ha ett extra öga på språket i de läroböcker som hon eller han arbetar med och hjälpa till när det behövs.

**Menke, D. & Davey, B.** (1994). Teachers' views of textbooks and text reading instruction: Experience matters. *Journal of Reading* 37:6. Newark: International Reading Association. S. 464-470.

**Meyer, W. J., Bromley, P and Ramirez, O. F.** 'Human Rights in Social Science Textbooks : Cross-national Analyses', 1970-2008 *Sociology of Education* 2010 83: III.

**Michaelsen, E.** (1998). Fiksjon og fakta i historieformidlingen. En sammenliknende sjangeranalyse av roman og lærebok. I E. B. Johnsen. (red.), *Lærebokkunnskap. Innføring i sjanger og bruk*. Oslo: Tano Aschehoug.

Michaelsen har jämfört två läroböcker i historia för år 8 och två historiska ungdomsromaner. Hon har analyserat litterära grepp i texterna. Hon fann att lärobokstexterna inte förmådde förmedla "reell historisk innsikt" Michaelsen rekommenderar därför lärare att elever får skönlitterära texter, som behandlar historiska händelser, företeelser, samtidigt som de studerar motsvarande område i historia.

**Michaelsen, E.** (1999). Elever vurderer lærebøker. En sammenlikning av elevers og anmedleres vurderinger. I E. B. Johnsen (red.): *Lærebokkunnskap. Innføring i sjanger og bruk*. Oslo: Tano Aschehoug.

**Michaelsen, E.** (1999). Når lærebøker skal fortelle. I E. B. Johnsen (red.): *Lærebokkunnskap. Innføring i sjanger og bruk*. Oslo: Tano Aschehoug.

**Michaelsen, E.** (1999). Hvordan skal vi rekke alt? Om lærebokas forhold til læreplanen (L97). I E. B. Johnsen (red.): *Lærebokkunnskap. Innføring i sjanger og bruk*. Oslo: Tano Aschehoug.

**Mikk, J.** (1999). Main aspects of textbook quality. *Hett Stoff* 4/1999. Vasa: Svenskfinlands läromedelscenter.

**Mikk, J.** (1999). Individual Differences in the Criteria of Optimal Readability of Textbooks. I P. Kansanen, (red.), *Discussions on Some Educational Issues VIII. Research Report 204*. Helsinki: University of Helsinki.

Mikk refererar till estniska studier i läsförståelse som visar att många elever i år fem uppnått resultat som överstiger medelresultatet för elever i år 6. Vissa femmor hade rent av bättre resultat

än medelvärde för år 7. Mikks slutsats av denna och andra liknande studier är att en klass borde ha tillgång till läroböcker på olika nivåer.

**Mikk, J.** (2000). *Textbook: Research and Writing*. Frankfurt am Main: Peter Lang. Europäischer Verlag der Wissenschaften.

**Mikkilä-Erdmann, M.** (2001). Improving conceptual change concerning photosynthesis through text design. In *Learning and Instruction* 11. Oxford: EARLI.

Mikkilä Erdman har undersökt huruvida läroböcker kan främja elevers begreppsliga utveckling. Författaren lät 200 elever studera dels en traditionell text om fotosyntesen, dels en text som uttryckligen syftade till att förändra de vardagliga uppfattningarna. I den senare texten synliggjordes vanliga missuppfattningar som elever brukar ha om fotosyntesen. Strävan var att direkt peka på skillnader mellan elevens möjliga uppfattningar och vetenskapligt tänkande om fotosyntesen. Resultaten från Mikkilä-Erdmans undersökning visar att lärobokens texter kan hjälpa elever att förändra sina vardagliga uppfattningar. Studien visar också att en text kan utformas olika beroende på vilket slag av lärande som förväntas. Den traditionella texten gav goda resultat på frågor vars syfte var att eleverna skulle finna fakta i texten. Den begreppsutvecklande versionen gav däremot bättre resultat på uppgifter där eleverna skulle dra slutsatser utifrån texten. Mikkilä-Erdmans slutsats är att läroboksförfattare borde fästa uppmärksamhet vid vanliga missuppfattningar och efterlyser en handbok som innehåller just missuppfattningar inom olika ämnen. Denna handbok skulle sedan läromedelsförfattare kunna använda.

**Mitchell, F. M.** (1999). *All students can learn: Effects of curriculum alignment on the mathematics achievement of third-grade students*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Montreal Canada. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 440838).

**Molander, B.** (2003). Filosofiska analyser av pedagogiska texter - och bristen på sådana. *Kobran, nallen och majjen. Tradition och förnyelse i svensk skola och skolforskning*. Ritstj. Staffan Selander. Myndigheten för skolutveckling, Stockholm. Bls. 111-130.

**Molin, L.** (2006). *Rum, frirum och moral: en studie av skolgeografins innehållsval*, Institutionen för Lärarutbildning vid Uppsala, 2006.

Med läroplansreformen 1994 infördes en mål- och resultatstyrd skola där lärare ges såväl tolkningsutrymme som tolkningsföreträde genom det s.k. frirummet. Skolans politiska uppdrag är att utbilda och fostra demokratiska medborgare och skolämnenas främsta syfte är att bidra till realiseringen av läroplanens mål, som är överordnade kursplanernas. Det är en uppgift som innebär att skolans identitetsskapande uppdrag bör diskuteras samtidigt med dess roll som kunskapsförmedlare. Detta är vad avhandlingen *Rum, frirum och moral*, ytterst handlar om. Avsikten är att analysera och söka förstå geografilärares tolkning av frirummet, dvs. vilket ämnesstoff som lärare väljer för att koppla läroplanens mål, via kursplanerna, till den praktiska undervisningen i skolämnet geografi. Förståelsen av detta innehållsval utgör avhandlingens övergripande syfte.

Studien är ämnesdidaktisk, den kombinerar ämnesteorin med didaktisk teori, och hämtar sina analysverktyg från den läroplansteoretiska didaktikforskningen. Analysen utgörs av en empirisk kartläggning av geografilärares innehållsval utifrån ett antal (81) observationer av geografifektioner på gymnasienivå. Den är också en teoretisk reflektion baserad på resultaten av en läroplanshistorisk analys och en textanalys av läroböcker i geografi.

Resultatet diskuteras och redovisas i form av selektiva traditioner och didaktiska typologier för

skolämnet geografi. Analysen visar att lärares val av ämnesstoff kan förstås utifrån starka traditioner inom ämnet. Det innebär att den moraliska dimensionen saknas i geografiundervisningen då det traditionella ämnesinnehållet karakteriseras av en essentialistisk utbildningsfilosofi. Möjligheten att diskutera frågor som berör solidaritet, social rättvisa, jämlikhet, etnicitet och utvecklingen av ett hållbart samhälle går därmed till stor del förlorad.

**Montagnes, I.** (2001). "Thematic Studies: Textbooks and Learning Materials 1990-1999." Paper presented at the World Education Forum, Dakar, Senegal. Paris: UNESCO.

**Montgomery, K.** (2005). Banal Race-thinking: Ties of Blood, Canadian History Textbooks and Ethnic Nationalism. *Paedagogica Historica*, 41(3), 313-336.

**Morgan, C.** (1996). The language of mathematics: Towards a critical analysis of mathematics texts. *For the Learning of Mathematics*, 16 (3), 2-10.

**Morris, K. M.** (2002). *The effects of mathematics curriculum materials and instruction on the achievement and conceptual understanding of sixth-grade students: Comparing traditional and standard-based programs*. Doctoral dissertation, George Mason University. (UMI:AAT 3045278).

**Mortensen, Buan, A-B.** (2007). "Lesestrategier og metoder: arbeid med fagtekster i klasserommet. I: I E. Maagerø & E.Seip Tønnessen (red), *Å lese i alle fag*. Universitetsforlaget.

**Mossberg Schullerqvist, I.** (2008). *Läsa texten eller "verkligheten". Tolkningsgemenskaper på en litteraturdidaktisk bro*. Doktorsavhandling i didaktik. Stockholms universitet.

I sin avhandling har Mossberg Schullerqvist intervjuat åtta lärare. Grundskolans litteraturundervisning står i förgrunden, särskilt de åtta lärarnas val av tolkningsgemenskaper för litteraturämnet i svenskämnet i årskurserna 7-9. I lärarnas berättelser om sin undervisning framkommer det att de arbetar med värderingsdimensioner, som kritiker inom ramen för skolans litteraturundervisning. De berättar om vilka verk som ska läsas och hur de litterära uppgifterna kan förstås via uppgifter och samtal. De menar att värderingsdiskussioner pågår i tankearbetet inför urval av verk och att de även arbetar med detta i klassrummet. Flera av lärarna menar att kritikerinspirerade diskussioner om de lästa böckerna pågår mellan eleverna i korridorer efter skolans slut.

**Mårdsjö K.** (1992). *Människa, text, teknik. Tekniska handböcker som kommunikationsmedel*. Avhandling. Linköpings universitet. Tema Teknik och social förändring vid Linköpings universitet.

**Mårdsjö, K.** (1996). *Hemkonservering- en studie i värderingar, språkbruk och bildutformning i husliga handböcker från svenskt 1930-, 40- och 50-tal*.

**Mårdsjö, K.** (1998). *Maten, metoderna och livet. Svenska husliga handböcker 1750-1900*. (Nr 21. Institutionen för nordiska språk). Lund: Lunds universitet.

**NLS/Nasjonalt laeremiddelsenter & SIH/Statens Institut for Handikappfrågor I skolan.** (1999). Oslo/Härnösand, Sverige.

Sex författare har undersökt texter, illustrationer och designen med utgångspunkt från kriterier som bör uppfyllas av dem som skriver läroböcker.

**Narodowski, M & Manolakis, L.** (2002). "Defending the 'Argentine Way of Life'. The State and School

Textbooks in Argentina (1884-1984)." *Paedagogica Historica* 38 2002.

**Nelander, S., & Goding, I.** (2004). *Läsa böcker. Hur läsande av böcker har förändrats bland olika grupper av anställda.* Ett faktamaterial om välfärdsutvecklingen. Nummer 61. Löne- och välfärdsenheten, LO.

**Nelson, J.** (2006). Hur används läroboken av lärare och elever? I B. Bungum, A. Wallin & B. Andersson (red.), *NorDina. Nordic Studies in Science Education*, 4. S. 16-27.

I artikeln beskrivs hur läroboken i naturvetenskap används av lärare och elever. Uppgifterna är hämtade ur internationell forskning och gäller motsvarande grundskolans senare del och gymnasiet. Det framkommer att läroboken är viktig för lärarna både för planering och undervisning. Eleverna och studenterna däremot upplever den som mindre viktig. Varken lärare eller elever verkar använda läroboken enligt modern pedagogisk/didaktisk teori. Användandet av läroboken, liksom dess innehåll, saknar det sociokulturella perspektivet på lärande samt metakognitiva inslag.

**Nelson, M. R.** (1998). *Children and Social Studies.* Harcourt Brace College Publishers, Fort Worth. (Kafinn Textbooks and social studies, bls. 179-203.)

**Ng, L. E.** (2002). *Representation of problem solving in Singaporean primary mathematics textbooks with respect to types, Pólya's model, and heuristics.* Unpublished master dissertation. National Institute of Education, Nanyang Technological University, Singapore.

**Nicely, R. F., Jr.** (1985). Higher-order thinking skills in mathematic textbooks. *Educational Leadership*, 42(7), 26-30.

**Nicely, R. F., Jr., Fiber, H. R. & Bobango, J. C.** (1986). The cognitive content of elementary school mathematics textbooks. *Arithmetic Teacher*, 34(2), 60.

**Nielsen, A M.** (1997). *A comparison of types of texts or genres in textbooks from two different eras of teaching English in Norwegian schools in the 1960's-1970's and in the 1980's-1990's.* Hovedfagsthesis. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. (102 s.)

**Nogova, M. & Huttova, J.** (2006). "Process of Development and Testing of Textbook Evaluation Criteria in Slovakia." in *Caught in the Web or Lost in the Textbook?* red Eric Bruillard, Bente Aamotsbakken, Susanne V Knudsen and Mike Horsley. Paris: STEF, IARTEM, IUFM de Basse-Normandie, 2006.

**Noonan, J.** (1990). Readability problems presented by mathematics texts. *Early Child Development and Care*, 54, 57-81.

**Nordstoga, S.** (2001). Elevens litteraturhistorie anno 1997. Litteraturhistoriografien i tre böcker for ungdomsstadiet. I S. Selander & D. Skjelbred (red). *Fokus på pedagogiska texter* 3. Høgskolen Vestfold.

Här undersöks om läroboken 'Fra saga till CD', som kom ut i samband med den nya norska läroplanen 1997, presenterar en ny litteraturhistoria eller fortfarande har tyngdpunkt på de inhemska författare som verkade för ett fritt Norge vid förra seklets början.

**Nordstoga, S.** (2001). *Litteraturhistoria på ungdomssteg. Gammal tradisjon i ny innpakking? En analyse av tre nye norskverk.* Tønsberg: Høgskolen Vestfold. Rapport nr 4, 2001.

**Nordgren, K.** (2006). *Vems är historien? Historia som medvetande, kultur och handling i det mångkulturella*

Sverige. Doktorsavhandling inom den nationella forskarskolan i pedagogiskt arbete. Nr 3. Umeå: Fakultetsnämnden för lärarutbildning, Umeå universitet: Karlstad: Estetisk-filosofiska fakulteten, Pedagogiskt arbete, 2006.

I avhandlingen finns en genomgång av läroböcker i ämnet historia. Nordgren fann att europeisk historia upptar nästan hela innehållet i läroböckerna. Detta i en tid, säger Nordgren, då det i nästan varje klassrum finns elever från utomeuropeiska länder.

**Norén, K., & Häggquist, M-L.** (2006). *Ord och termer i naturvetenskapliga läromedel. En begreppsanalys av ett urval termer, definitioner och beskrivningar inom energiområdet i gymnasieläroböcker, ordböcker och termordlistor.* IPD-rapporter. NA-spektrum. Göteborgs Universitet. Institutionen för pedagogik och didaktik.

**Norlund, A.** (2007). "When anyone can publish anything" How to evaluate sources according to textbooks for different educational choices. <http://www.readingmatrix.com/articles/norlund/article.pdf> Nedladdad 17 augusti 2007.

Anita Norlund har undersökt hur några aspekter av kritisk läsning behandlas i läroböcker som är avsedda att användas i gymnasieskolans svenskämne. Studien visar hur två olika identiteter uppmuntras i böckerna beroende på om de är avsedda för elever på yrkesförberedande eller studieförberedande program. Konsekvenserna av detta i förhållande till nationella provets krav diskuteras också.

**Norlund, A.** (2009). *Kritisk sakprosaläsning i gymnasieskolan. Didaktiska perspektiv på läroböcker, lärare och nationella prov.* Doktorsavhandling Göteborgs universitet.

**NOU (Norges offentliga utredningar)** 1978:26. *Læremidler i skole og opplæring.* Utredning fra et utvalg under kirke-og undervisningsdepartementet.

Utredningen är fortfarande den grundligaste beskrivningen av läromedlens roll i skola och samhälle i Norge.

**Nybakken, A. J.** (1999). *Historieskriving og fortelling.* En presentation og en vurdering av den litteraturhistoriske framstillingen i nye lærebøker for ungdomstrinnet med særlig vekt på bruken av fortellendegrep i framstillingen. Universitetet i Oslo. Institutt for nordistikk og litteraturvitskap.

Tre läroböcker i litteraturhistoria har undersökts i avsikt att få veta i vilken mån de innehåller narrativa drag. Resultaten visade att det fanns betydande variationer i böckerna.

**Nyberg, C. & Gustavsson, A.** (2006). En granskning av hur funktionshinder framställs i ett urval av läroböcker. Underlagsrapport till Skolverkstes rapport *I enlighet med skolans värdegrund?* (Rapport nr 285). Stockholm: Skolverket.

**Nyström, C.** (2001). *Hur hänger det ihop? En bok om textbindning.* Uppsala: Hallgren & Fallgren.

**Nyström, I.** (1998). *Språktips för läromedelsförfattare.* Helsingfors: Schildts.

Nyström understryker vikten av att informationen i läroböckerna ges i rätt ordning och att informationen är inbördes sammanhängande.

**Nyström, I.** (1999). Språket i läroböcker - ett torftigt språk? *Manus. Läromedelsförfattarnas förening*, 3, 3-5.

**O'Connor, R. A.** (1991). *An evaluation of the readability of text and reinforcement of new vocabulary words in four mathematics series*. Doctoral dissertation, University of Tennessee. (UMI:AAT 9133761).

**OECD-rapporet.** (2009). *Beyond Textbooks – Digital Learning Resources as Systemic Innovation in The Nordic Countries*. I rapporten granskar OECD förutsättningarna för digitala läromedel i de nordiska länderna. Begreppet DLR, Digital Learning Resources, används. Forskningen är inte entydig men i rapporten konstateras att DLR har positiva effekter för elevernas lärande givet förutsättningar såsom hårdvara och engagerade lärare. Vad gäller andelen elever som anger att de ofta använder datorer i skolan är procentsiffrorna för Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige och OECD-genomsnittet, 65, 51, 53, 47 respektive 55. Sverige ligger således sist av de nordiska länderna och under OECD-genomsnittet. En drivkraft för att utveckla DLR är statliga initiativ och bidrag. Den svenska staten har varit minst aktiv av de nordiska. I Norge däremot bedömde ordföranden för norska motsvarigheten till FSL 2008 att 15-20 procent av den norska läromedelsmarknaden inom fyra till fem år skulle vara DLR. Det finns också en trend mot "teacher-generated digital learning materials" (tänk Kunskapsskolan). Rapporten har skrivits huvudsakligen av svenske Jan Hylén.

**Olin Scheller, C.** (2003). Gymnasieelevers textvärldar." I J. Einarsson & G. Malmgren (red) *Första nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning, Växjö 8-9 januari 2003*. Malmö 2003.

**Olin Scheller, C.** (2004). "Ett vidgat textbegrepp i praktiken." I S. Thorson (red): *Andra nationella konferensen i svenska med didaktisk inriktning. Göteborg den 8-9 januari 2004*. Göteborg 2004.

**Olin Scheller, C.** (2005). "Såpor, Strindberg och Sagan om Ringen - Några perspektiv på gymnasieelevers litterära repertoarer." I S. Ask (red): *Svenskläraryöreningens årskrift 2005*. Stockholm 2005.

**Olin Scheller, C.** (2006). "Ett vidgat textbegrepp". I Granath et al (red.): *Perspektiv på lärande i språk och litteratur*. Centrum för Språk och Litteraturdidaktik, CSL, Karlstad 2006.

**Olin Scheller, C.** (2006). *Mellan Dante och Big Brother. En studie om gymnasieelevers textvärldar*. Karlstad University studies, 2006:67. Karlstad: Estetisk-filosofiska fakulteten, Litteraturvetenskap, Karlstads Universitet.

Christina Olin Scheller har i sin avhandling undersökt gymnasieelevers läsande utifrån de texter de läser på fritiden kontra de texter som lärarna använder i svenskundervisningen. Undersökningen visar att lärarna, trots sina höga ambitioner, inte har möjlighet att utföra uppdraget. Det är sällan de använder sig av andra texter än de rent litterära. De förstår inte heller elevernas förväntningar, förkunskaper och lässtrategier.

Det här gör det svårt för lärare att studera texter tillsammans med eleverna utifrån en gemensam utgångspunkt. Det gör också att eleverna i gymnasieskolan inte får tillräckligt stöd i att utveckla kunskaper i att läsa, tolka och kritiskt förhålla sig till texter av olika slag. Ett mål med svenskundervisningen borde vara just det, menar Christina Olin-Scheller.

**Ollén, B.** (1992). *Heidenstam som barnboksförfattare. Om svenskarna och deras hövdingar*. (Skrifter utgivna av Svenska barnboksintitutet, Nr 46). Hedemora: Gidlunds bokförlag.

I sin avhandling beskriver Ollén Heidenstams öden och äventyr under de tre år som han skrev läseboken i historia. Ollén belyser i sin avhandling det alltid lika aktuella problemet: Hur skall den



historiska kunskapen och humanisternas vetenskapliga resultat förmedlas till barn, skolungdomar och vuxna.

**Ollén, B.** (1996). Nya Läseboken växer fram. I B. Ollén (red.) *Från Sörgården till Lop-Nor. Klassiska läseböcker i ny belysning*. (s 11-42, 241-242). Stockholm: Karlsson.

**Olsson, A.** (2009). *Konstruktionen av gymnasieskolans turistämne*. Lunds universitet.

I sin doktorsavhandling har Anders Olsson undersökt hur turism framställs i läroböcker. Syftet med avhandlingen var att problematisera innehållet i gymnasieskolans turistämne. Han fann bland annat att frågor rörande hållbar utveckling och demokrati får en undanskymd plats i texterna.

Han visar att turism är långt mer komplext än vad det framstår som vid en läsning av läroböcker för gymnasieskolans turistämne.

**Olsson, L.** (1986). *Kulturkunskap i förändring. Kultursynen i svenska geografiböcker 1870- 1985*. Liber: Malmö.

Författaren har i sin avhandling undersökt kultursynen i svenska geografiböcker. Olssons resultat visar att läroböckerna är etnocentriska. Olssons slutsats är att det nog inte går att komma ifrån denna etnocentrism. Däremot kan omedvetenheten i den etnocentriska attityden motverkas.

**Olsson, L.** (1986). *Finlandsbilden i svenska läromedel*. Rapport från SIL 1987:4.

Olsson har granskat läromedel i svenska och SO-ämnen för mellan-och högstadiet. Olssons slutsats är att Finlandsbilden är ganska rättvisande, men historieskrivningen saknar kontinuitet.

**Olson, D. R.** (1989). On the Language and Authority of Textbooks. I S. de Castell, M. Luke, A. & C. Luke. (red.): *Language, Authority and Criticism*. London: The Falmer Press.

**Olsson, T.** (1988). *Folkökning, fattigdom, religion. Objektivitetsproblem och högstadiets läromedel 1960-1985 med särskild inriktning på Indien- och U-landsbilden*. Doktorsavhandling. Löberöd: Plus Ultra.

**Olvegård, L.** (2006). *Vad händer i skolans historieböcker? En undersökning om innehåll och språkliga strukturer i lärobokstexter i historia*. D-uppsats i Svenska som andraspråk Göteborgs universitet.

**O'Reilly, T. & McNamara, D. S.** (2007). Reversing the reverse cohesion effect: Good texts can be better for strategic, high-knowledge readers. *Discourse Processes* 43, 121-152.

**Oteiza, T.** (2003). How Contemporary History is Presented in Chilean Middle School Textbooks. *Discourse & Society*, Vol. 14, No. 5, 639-660. SAGE Publications. Nedladdat 17 augusti 2007.

**Otnes, H.** (1999). Hvor interaktive er de interaktive tekstene? I S. Selander & D. Skjelbred (Red.), Fokus på pedagogiske tekster, Artikler fra prosjektet "Valg og vurdering av lærebøger og andre læremidler. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold, Notat 5, 2001.

**Otnes, H.** (2010). *Å være digital i alle fag*. Oslo:Universitetsforlaget.

**Ozuru, Y., Best, R., Bell, C., Witherspoon, A. & McNamara, D. S.** (2007). Influence of question format and text availability on assessment of expository text comprehension. *Cognition & Instruction*, 25, 399-438.

**Ozuru, Y., Dempsey, K. & McNamara, D.** (2009). Prior knowledge, reading skill, and text cohesion in the comparison of science texts. *Learning and Instruction*, 19, 228-242.

**Palmberg, M.** (1987). *Afrika i skolböckerna. Gamla fördomar och nya*. Stockholm, 1987.

Författaren har undersökt Afrikabilden i läroböcker för högstadiet i engelska och samhällsorienterande ämnen. Böckerna som undersöktes var från 1980-talet. Palmberg menar att läroböckerna har blivit bättre. Tidigare fanns det öppet rasistiska uttryck och tydliga fördomar. Fortfarande skildras dock Afrika ur ett västerländskt perspektiv.

**Palmberg, M.** (2000). *Afrikabild för partnerskap? Afrikabild i de svenska skolböckerna*. Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet.

**Palm, T.** (2002). *The Realism of Mathematical school Tasks. Features and consequences*. (Diss.). Umeå: Department of Mathematics, Umeå University.

**Panchyshyn, R. & Enright, B.** (1981). *An investigation of word frequency in mathematical word problems in basal mathematics textbooks, grade one through eight*. Paper presented at the Meeting of the Mid-south Educational Research Association, Lexington. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 212487).

**Park, K.** (1999). The impact of the textbook on girl's perception of mathematics. *Mathematics in School*, 28(4), 2-4.

**Paxton, R. J.** (1999). A deafening silence: History textbooks and the students who read them. *Review of Educational Research*. Washington: Fall 1999. Vol.69, Iss. 3; pg. 315, 25 pgs.  
<http://proquest.umi.com/pqdweb?index=2&did=48242404&SrchMode=3&sid=1&Fmt=4&VInst=P ROD&VType=PQD&RQT=309&VName=PQD&TS=1125533453&clientId=58032&aid=1> Nedladdat 17 augusti 2007.

**Peacock, A. & Cleghorn, A.** (2004). *Missing the meaning. The development and use of print and non-print text materials in diverse school settings*. New York: Palgrave, Macmillan.

**Pedersen, E. M.** (1995). The Qualities of Modern Math Books: A Comparative Analysis. I. P. Skyum-Nielsen (red): *Text and Quality*. Copenhagen: Scandinavian University Press.

**Pekkala, L.** (1999). *Lesser nations: The Nordic Countries in English history textbooks*. Rovaniemi: University of Lapland.

**Penny, G. W., III.** (1991). *Secondary mathematics instructional materials: Usage, effectiveness, and need*. Doctoral dissertation, George Washington University. (UMI:AAT 9223620).

**Pepin, B., Haggarty, L. & Keynes, M.** (2000). Mathematics textbooks and their use in English, French and German classrooms: A way to understand teaching and learning culture. *Zentralblatt für Didaktik der Mathematik*, 33(5), 158-175.

**Petersson, I-L.** (1999). *Statens läsebok*. Lund: Lund University Press, 1999.

**Peterson, J. M.** (1995). New texts, old teachers. *American School Board Journal*, 182(1), 39-40.

**Petterson, R.** (1991). *Bilder i läromedel*. Göteborg: Graphic Systems AB.

Pettersson visar här att även bilder kan bedömas enligt en läsbarhetsformel, BLIX. Formeln är avsedd för informations- och kunskapsbilder (bild som är avsedd att förmedla information). Den tar hänsyn till bildens funktionella egenskaper och är ett uttryck för hur svårt eller lätt det är att läsa en bild. En bild som det inte går att begripa kan, enligt Pettersson, inte heller förmedla någon faktisk information eller kunskap. Den funktionella, kommunikativa effekten blir då mycket låg. Ju lättare en bild kan läsas desto bättre blir den funktionella kommunikativa effekten. Dessutom ger Pettersson förslag på områden där det behövs vidare forskning och ger råd till lärare om användning av bilder i läromedel. Pettersson använder begreppet, infologi, läran om presentation och avläsning av verbosuell information som omfattar studier av hur en representation bör utformas för att optimal kommunikation mellan sändare och mottagare skall kunna uppstå.

**Piccolo, J. A.** (1987). Expository text structure: Teaching and learning strategies. *The Reading Teacher*. Pp. 838-847.

Piccolo, som själv är lärare, presenterar här en undervisningsmodell som använts för att få elever att bli bättre på att förstå faktatexter. Modellen tar sin utgångspunkt i själva textstrukturen.

**Pingel, F.** (1999). *Unesco Guidebook on Textbook Research and Textbook Revision*. Paris: UNESCO.

**Pingel, F.** (2000). *The European home: representations of 20th century Europe in history textbooks*. Strasbourg: Europarådet.

**Poulsen, M.** (1998). "Marked og meninger – om historiebøgernes gennemslagskraft" i Poulsen, M, Weinreich, T. & Hemmersam, K-J.: *Historien fortalt*. Roskilde Universitetsforlag.

**Pretorius, E.** (1995). Reading between the lines: causal connectivity, inferences and implicitness in texts. I: *South African Journal of Linguistics, Supplement 26*, 3-24.

Pretorius har undersökt förekomsten av implicita kausala länkar i sydafrikanska lärobokstexter. Hela 54 texter, 27 för förstaspråkläsare och 27 för andraspråkläsare (18 historia, 18 skönlitteratur och 18 naturvetenskap) har analyserats. Andraspråkläsarna i Sydafrika har en speciell situation. Fram till ungefär 10-årsåldern är undervisningsspråket deras förstaspråk, men sedan blir det engelska. Det hänger samman med att de då börjar i sk Standard 3. När eleverna börjar i Standard 3 får de också svårare texter i skolan. Tidigare har de mest läst berättelser, vars primära syfte har varit att träna deras grundläggande läsfärdigheter och att skapa läslust hos eleverna. I Standard 3 skall de plötsligt läsa faktatexter.

Pretorius' resultat, som är statistiskt signifikanta, är något överraskande. De visar att de specialskrivna lärobokstexterna för andraspråkläsare i historia, naturvetenskap och skönlitteratur hade en högre grad av implicita kausala länkar än motsvarande texter för förstaspråkläsare. Det innebär att de blir svårare att läsa eftersom läsaren tvingas inferera i större utsträckning. Eftersom infererandet bygger på förkunskaper såväl kulturspecifika sådana som rent lingvistiska, kan det ställa till svårigheter för andraspråkläsarna eftersom många inte har tillräckliga bakgrundskunskaper.

**Prytz, J.** (2007). *A study of geometry textbooks and literature on geometry instruction for elementary and lower secondary levels in Sweden, 1905-1962, with a special focus on professional debates*. Uppsala dissertations in mathematics, 46. Uppsala university.

Prytz har i sin avhandling undersökt skolgeometrin i Sverige och visar bland annat att det inte alls var bättre förr. Långt in på 1930-talet använde man fortfarande Euklides Elementa, skriven 300 år före

Kristus, som lärobok i geometri.

Den geometri som lärdes ut i *Elementa* får dagens studenter möta först på universitetsnivå påpekar Prytz. Redan vid 13 års ålder kom eleverna i kontakt med formell bevisföring. Men dåtidens läroverkselever var för den skull inte smartare, resultaten från den tidens nationella prov visar att det inte alls gick bra för eleverna. Ofta var det färre än 30 procent som klarade geometriuppgifterna på examensproven i årskurs 9. Ibland var det till och med så få som fem procent som lyckades med geometriuppgifterna enligt Prytz.

**Purnell, K. N. & Solman, R. T.** (1991). The influence of technical illustrations on students' comprehension in geography. *Reading Research Quarterly* Vol 26/3, pp 277-299.

Purnell och Solman har undersökt vilken effekt användningen av tekniska illustrationer som komplement till texter har på elevers lärande i geografi. Deras resultat visar att illustrationer hade en klar positiv effekt på elevers lärande. Denna effekt var dock beroende av i vilken utsträckning illustrationerna och texten samverkade.

**Rackley, L. J. E.** (1994). *Differences between teachers who use a mathematics textbook more than fifty percent of the time and teachers who use a mathematics textbook less than fifty per cent of the time*. Master dissertation, San Jose State University. (UMI:AAT 97334181).

**Raman, M.** (1998). *Epistemological messages conveyed by high school and college mathematics textbooks*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association. San Diego. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 420523).

**Ransgart, M.** (2003). *Begriplighet och engagemang i lärobokstext- en undersökning av läsförståelse hos mellanstadieelever*. MINS.-rapport nr 53. Institutionen för nordiska språk vid Stockholms universitet.

Ransgart har undersökt om 67 mellanstadieelevers förståelse av en lärobokstext ökade om texten försågs med de språkliga variablerna röst och kausalitet. 34 av eleverna fick läsa en originaltext och 33 en bearbetad text försedd med variablerna röst och kausalitet. För att se om eleverna förstätt vad de läst användes frågor i anslutning till texten. De elever som läst den bearbetade texten lyckades besvara frågorna bäst.

**Raugstad, R.** (2000). *Elevers förståelse av fotosyntesen. 14-og 15-åringers förståelse av fotosyntesen og en studie av hvordan fotosyntesen är presentert i lærebøker*. Universitetet i Oslo. Det matematisk-naturvitenskaplige fakultet og Institutt for laererutdanning og skoleutvikling.

I studien presenteras elevers uppfattning av fotosyntesen samt hur begreppet fotosyntes behandlats i läroböcker från grundskola till universitet. De läroböcker som analyserats är från åren 1997/98 och omfattar klasserna 6, 8 och 9. Även läroböcker från 1990-talet som brukas på universitetsnivå ingår i analysen. Raugstad fann mycket olika angreppssätt i de undersökta böckerna.

**Reichenberg, M.** (2000). *Röst och kausalitet i lärobokstexter. En studie av elevers förståelse av olika textversioner*. Göteborg: Göteborgs universitet.

Reichenberg har bearbetat två originaltexter, direkt tagna ur läroböcker, en i historia och en i samhällskunskap i tre olika textversioner. En fick en ökad grad av kausalitet, dvs. drag som underlättade för läsaren att se orsaks- och verkanssamband, en annan bearbetades med röst. I en text med röst talar författaren direkt till läsaren och vill därigenom närma texten till läsaren. Avsikten är att få läsarna att bli mer engagerade/aktiva. En tredje text bearbetades med såväl röst som kausalitet. Texterna var

avsedda för år 7. Det visade sig att den textversion som bearbetats med såväl kausalitet som röst hade en gynnsam effekt på andraspråksläsares textförståelse. Se Beck et al 1991, 1995 ovan.

**Reichenberg, M.** (2003). Är lättlästa texter verkligen lättlästa? I *Språk och lärande. Rapport från ASLA:s höstsymposium Karlstad, 7-8 november 2002*. S. 74-92.

I studien ingick 48 elever som fick läsa dels två texter tagna direkt från *Levande historia* dels samma texter tagna från *SO-lätt* i historia – som är en lättläst version av *Levande historia* –. Av de 48 eleverna, kunde 24 avkoda bra, men läste passivt, dvs på ytan. De övriga 24 hade problem med avkodningen, men de hade inte fått diagnosen dyslexi.

Elevernas förståelse ökade inte när de läste de lättlästa texterna. En förklaring kan vara att författarna i sin iver att förenkla texterna har skrivit för kortfattat och så gott som genomgående använt korta huvudsatser. Det har medfört att språket komprimerats i form av exempelvis fler substantiv. Det har också lett till att mycket av innehållet blivit implicit. De förenklade varianterna har som en följd därav inte förenklats. Själva förenklingsproceduren har istället medfört att inte bara förståelsen viktiga tankeled försvunnit utan också rytmen i språket. Det är dessutom svårt att få fram engagemang i en så avskalad text.

Reichenberg drar två slutsatser från sin undersökning. Den ena är att om vi vill få bättre läsare, måste undervisning kring lässtrategier lyftas fram i skolundervisningen. Den andra är att texterna måste vara skrivna så att det är lätt att följa de logiska resonemangen i dem.

**Reichenberg, M.** (2003). *Vad står det egentligen i texten? En pilotstudie av elevers förståelse av två bibeltexter*. Göteborg: Göteborgs universitet.

I denna studie undersöks huruvida strukturerade textsamtal kan öka elevers läsförståelse. I studien samtalar en lärare med elever i smågrupper kring "Den barmhärtige samariern".

**Reichenberg, M.** (2005). *Gymnasieelever samtalar kring facktexter. En studie av textsamtal med goda och svaga läsare*. Acta Universitatis Gothoburgensis. Gothenburg Studies in Educational Science, 232.

Reichenberg har undersökt elevers förståelse av lärobokstexter i samhällskunskap/omvårdnad. Materialet utgörs av 23 videoinspelade textsamtal i smågrupper med gymnasieelever i år 1. Majoriteten av eleverna utgjordes av svaga läsare, dvs. de kan avkoda orden de läser förhållandevis väl, men de har svårt att skapa mening i vad de läser. Resultaten tyder på att lärarledda strukturerade textsamtal kring lärobokstexter kan vara ett verktyg för eleverna att läsa texter med förståelse. Samtalen visade att flera elever inledningsvis hade betydande svårigheter i att skapa mening i texterna, men att de tillsammans lyckades göra det. Genom samtalet tvingades de gå i närkamp med texten, lyssna till kamraters uppfattning om texternas innebörd. De fick se sina inlägg tolkade av kamraterna och det ledde ofta till att de såg de förra i ett nytt ljus. Läraren som samtalsledare spelade här en viktig roll för att få eleverna att kritiskt analysera sina egna och andras utgångspunkter, få dem att överbygga samt kunna ifrågasätta och bearbeta sin egen etnocentrism.

**Reichenberg, M.** (2005). "Det är därför vi aldrig läser i den boken." Gymnasieelevers tankar om läsning och tryckta texter. IPD-rapporter. Nr 2005:06. Göteborgs universitet. Institutionen för pedagogik och didaktik.

Reichenberg har undersökt 94 gymnasieelevers läsning i samhällskunskap/omvårdnad. Även deras fritidsläsning har varit föremål för intresse. Studien har genomförts med hjälp av enkäter och uppföljande intervjuer. Majoriteten av eleverna var svaga läsare och gick på yrkesinriktade program. Resultaten ger en antydning om att eleverna rent teoretiskt hade en uppfattning om vad det innebär att förstå en text i samhällskunskap/omvårdnad. Majoriteten av dem, såväl goda som svaga läsare, menade

att de förstod en text när de förstod orden och sammanhanget. Vad det innebär att förstå sammanhanget hade de flesta svaga läsarna uppenbara svårigheter med att förklara. Resultaten tyder vidare på att de flesta svaga läsarna övervärderade sin läsförståelse i samhällskunskap/omvårdnad. Såväl goda som svaga läsare var mycket kritiska till språket i läroböckerna, inte bara i samhällskunskap/omvårdnad utan också i andra ämnen. De hade dock konstruktiva förslag på hur man skulle kunna öka läsbarheten i läroböckerna. Det hade de också när det gällde att tala om hur man kan bli en bra läsare. Såväl goda som svaga läsare efterlyste lärare som har regelbundna textgenomgångar, som undervisar eleverna hur de skall gå till väga när de läser och som gör läsandet lustfyllt så att eleverna känner sig motiverade att läsa. När det gäller fritidsläsning dominerade tidningsläsning. Vidare läste eleverna ofta på webben.

**Reichenberg, M.** (2006). Att läsa mellan och bortom raderna. I:L. Bjar (red.), *Det hänger på språket*. Lund: Studentlitteratur. S.213-235.

**Reichenberg, M.** (2006). Analys av läroböcker i modersmålet. I S. Selander & V. Hertzberg (Red.). *Skolans blick och textens röst- om svenskspråkiga läromedel för den finlandssvenska grundskolan i Finland*. S. 179-232.

Reichenberg har undersökt finlandssvenska läromedel i modersmålet för grundskola och gymnasium. Hon fann bland annat att läroboksförfattarna inte bara i instruktionerna utan också fortlöpande talar till läsarna och instruerar dem att aktivt ta itu med läsningen/uppgifterna. Läsarna får också exempel på hur de kan gå till väga vid den aktiva läsningen. Vidare uppmanar författarna läsarna att formulera frågor till texterna de läser, dvs att föra en aktiv dialog med textens författare och ifrågasätta denne. De frågor som förekommer manar till eftertanke och reflektion och textsamtalets fördelar uppmärksammas. Det finns också en vilja att utreda orsaks-och verkansamband. Vidare finns det en strävan att synliggöra den finlandssvenska identiteten. Om man jämför med rikssvenska läroböcker så är grammatikavsnitten mer omfattande i de finlandssvenska. Fokus ligger mycket på språkvård och en normativ ton kan skönjas.

**Reichenberg, M.** (2007). La det bli et eventyr å lese lærebøker! I I. Bråten. (red.): *Leseforståelse*. Oslo: Cappelens forlag.

**Reichenberg, M.** (2008). "Jag tappa tråden med en gång här. I: Susanne V.Knudsen & Bente Aamotsbakken (red.), *Tekst som flytter grenser. Om Staffan Selanders 'pedagogiske tekster'*. Oslo: Novus forlag. S. 86-97.

**Reichenberg, M.** (2008). Making students talk about expository texts. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 52, 17-39.

**Reichenberg, M.** (2008). "But before you said you believed that..." A longitudinal study of text talks in small groups. *The Reading Matrix*. Vol 8, No1. pp 158-185. <http://www.readingmatrix.com/articles/reichenberg/article.pdf>

**Reichenberg, M.** (2008). *Vägar till läsförståelse. Texten, läsaren och samtalet*. Stockholm: Natur och Kultur.

**Reichenberg, M.** (2009). Vocational students talk about expository texts. *L1 – Educational Studies in Language and Literature*, 9(1), 63-89.

**Reichenberg, M.** (2009). Att bygga upp sin läsförståelse medan man läser. I S.V. Knudsen, D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (red.) *Lys på lesing. Lesing av fagtekster i skolen*. Oslo: Novus forlag. S. 165-190.

I denna artikel redovisas det första året i en longitudinell studie kring elevers förståelse av lärobokstexter och huruvida denna förståelse kan öka om eleverna får delta i strukturerade textsamtal. Eleverna som ingick i studien gick vid starten i årskurs 4. I studien fanns också kontrollgrupper.

**Reichenberg, M.** (2009). "Is there anything in the text that the author has omitted?" Students and their teachers discuss expository texts. Ninth International Conference on Learning and Educational Media. <http://www.iartem.no/documents/9thIARTEMConferenceVolume.pdf> s 132-141.

**Reichenberg, M.** (2009). Det är skillnad på lätta mysterieberättelser och faktatexter. *Læsepedagogen*. S. 10-15.

**Reichenberg, M.** (2009). "Det är lättare att komma ihåg om man tar det del för del." Texter och textsamtal i grundskolan och gymnasiesärskolan. *Svensklärares årsskrift*. S. 39-54.

**Reichenberg, M.** (2010). Deaf adults and comprehension of expository texts. *L1 – Educational Studies in Language and Literature*, 10 (2), 19-39. L1 ESLL MS\_381 Reichenberg.pdf

**Reichenberg, M.** (2010). Elever i gymnasiesärskolan läser och samtalar kring lättlästa texter. I: D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (red.), *Faglig lesing i skole og barnehage*. Oslo: Novus forlag. S. 97-121.

**Reichenberg Carlström, M.** (1995). *Att på svenskarnas språk förstå Sverige. Invandrarelever och språket i gymnasiets SO-böcker*. (Meddelanden från Institutionen för svenska språket nr 10). Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för svenska språket.

Ur ett andraspråksperspektiv har Reichenberg undersökt läsbarheten i tre läroböcker i samhällskunskap, två i historia och en i religionskunskap. Läroböckerna användes på gymnasiet. Reichenberg fann att läroböckerna hade en låg läsbarhet – bland annat ett högt lixvärde. Läroböckerna i samhällskunskap hade en lägre läsbarhet än de i historia och religion. Samtliga läroböcker innehöll språkliga konstruktioner som man enligt språkvårdare helst borde undvika att använda när man skriver. Sett ur ett andraspråksperspektiv innehöll läroböckerna också många grammatiska konstruktioner som med stor sannolikhet är speciellt svåra för elever med svenska som andraspråk.

**Reichenberg, M. & Axelsson, S. G.** (2006). Reading to learn from expository texts. In: Bruillard, E., Aamotsbakken, B., Knudsen, V.S & Horsley, M (red.) *Caught in the web or lost in the textbook?* Eighth International Conference on Learning and Educational Media. Caen: IUFM/IARTEM/Stef, p. 279-288.

**Reichenberg, M. & Wadbring, I.** (2008). "Have they pinched it from another newspaper?" *Designs for learning*, 2/08.

**Reichenberg, M. & Lundberg, I.** (2009). Varför bör det finnas lättlästa texter? I *Specialpedagogisk tidskrift- att undervisa*. Nr 5, s. 6-7.

**Reichenberg, M. & Skjelbred, D.** (2010). "Critical thinking" and causality in history teaching material. An analysis of how the French Revolution is presented in a Norwegian and a Swedish History textbook for the junior high school. I Þorsteinn Helgason & Simone Lässig (GEI). *Opening the Mind or Drawing Boundaries? History Texts in Nordic Schools*. Vandenhoeck & Ruprecht UniPress, Göttingen, i samarbete med Georg-Eckert-Institute for International Textbook Research.

**Remillard, J. T.** (1996). *Changing texts, teachers, and teaching: The role of curriculum materials in mathematics education reform*. Doctoral dissertation, Michigan State University. (UMI:AAT 9734181).

- Reuterstrand, S.** (2007). Varför händer det inte mer? I Höglund, Reuterstrand & Wigerfelt (red.): *KRUT*, 4-5.(123-124).
- Riley, J. E.** (1999). *Elementary school mathematics. Factors affecting strategies and materials for instruction*. Doctoral dissertation, Hofstra University. (UMI:AAT 9933934).
- Robertson, I. & Kaheney, H.** (1996). The use of examples in expository texts: Outline of an interpretation for text analysis. I *Instructional science* 24. Amsterdam: Kluwer Academic Publishers.
- Rodriguez, Rodrigues, J.** (2006). *A elaboración e a adaptación dos materiais polos propios profesores* (Elaboration and adaptation of materials by teachers themselves). Santiago de Compostela: Nova Escola Galega/Concello de Santiago.
- Rodriguez, Rodrigues, J. & Castro Rodriguez, M. M.** (2007). Materiales didácticos para una intervención interdisciplinar desde los ámbitos formal y no formal. *Pixel Bit*, 29.
- Roe, A. & Hvistendahl, R.** (2009). Bruk av IKT blant elever fra språklige minoriteter. /*Norsk Pedagogisk Tidsskrift* 5/2009, s 368-385./
- Roe, A.** (2007). "Strategier for lesing" i Eyvind Elstad og Are Turmo (red.): *Læringsstrategier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Roe, A.** (2008). *Lesedidaktikk – etter den første leseopplæringen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Roe, A.** (2010). Norske elevers lesing av fagtekster i PISA i et nordisk perspektiv. I B. Aamotsbakken & D. Skjelbred, (red.), *Faglig lesing i skole og barnehage*. Oslo: Novus.
- Rose, D.** (2005). Democratizing the classroom: a literacy pedagogy for the new generation. I: *Journal of Education*, No. 37. S. 131-167.
- Roseman, J. E., Kesidou, S., Stern, L. & Caldwell A.** (2001). Heavy books light on learning. AAAS Project 2061 Evaluates Middle Grades Science Textbooks. Hämtat 18 januari 2005.
- Roseman et al. har undersökt läroböcker i matematik och naturvetenskap. De fann att läroböcker i naturvetenskap tog upp en mängd olika teman utan att utveckla dem.
- Rumyantsev, S.** (2008). "Ethnic Territories" Presentation Practices in Historical Textbooks in Post-Soviet Azerbaijan and Georgia *Internationale Schulbuchforschung International Textbook Research*, 30, 811-824.
- Runblom, H.** (2006). En granskning av hur etnisk tillhörighet framställs i ett urval av läroböcker. Underlagsrapport till Skolverkets rapport *I enlighet med skolans värdegrund*. (Rapport nr 285). Stockholm: Skolverket.
- Rying, A., Sysimetsä, T., & Björk, M.** (2003). *Homosexualitet är inte olagligt om man är över 15 år. Inkludering och exkludering av homosexuella, bisexuella och transpersoner i biologiböcker*. (HURIS-projektet: Homosexuella, bisexuella och transungdomars rätt i samhället. Stockholm: RFSL.Ungdom.
- Ryeng, S.** (2000). *Tysklandsbildet og kulturell bevissthet. En analyse av tekster i et læreverv for Videregående skole*. Institutt for pedagogikk, Universitetet i Tromsø.



**Sadoski, M., Goetz, E. T. & Rodriguetz, M.** (2000). Engaging Texts: Effects of Concreteness on Comprehensibility, Interest, and Recall in four Text Types. *Journal of Educational Psychology*. Vol. 92. No 1.

Författarna har undersökt hur dimensionen konkret - abstrakt påverkade elevers inläring. Resultatet visar att konkreta texter har fördelar med tanke på elevers förståelse, intresse och minnesbehållning. Eleverna kom i medeltal ihåg konkreta texter 1,7 gånger bättre än abstrakta. Författarna varnar dock för att applicera resultaten mekaniskt och påminner om att det givetvis behövs abstrakta texter.

**Sandora, C. A.** (1994). *A comparison of two discussion techniques: Great Books (post-reading) and Questioning the Author (on-line) on students comprehension and interpretation of narrative texts.* Unpublished doctoral dissertation, University of Pittsburgh.

Sandora har gjort en longitudinell studie där lärare under tre år tillämpat Questioning the Author (QtA). Under tre år studerade Sandora tillsammans med Beck och McKeown fem lärare och 120 elever. Eleverna gick i år 4 och 5 i två olika skolor, en privat där majoriteten av eleverna var svarta med afroamerikansk bakgrund och en kommunal, där det huvudsakligen gick vita elever. Många av de senare hade arbetslösa föräldrar. Lärarna hade alltifrån 0 till 20 års erfarenhet av undervisning. Innan lärarna började tillämpa QtA fokuserade deras frågor huvudsakligen på enskilda fakta och eleverna gav korta svar. Läraren dominerade också mycket. Allteftersom ändrade dock deras frågor karaktär liksom elevernas svar. Lärarnas talaktivitet avtog också till förmån för elevernas. Se också Sandora, C.A; Beck, I & McKeown, M (1999). A comparison of two discussion strategies on students' reading comprehension and interpretation of complex literature. In: *Journal of Reading Psychology* 20, 177-212.

**Sandqvist, C.** (1995). Från 50-tal till 80-tal. I: S. Strömquist (red.): *Läroboksspråk*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.

Sandqvist har jämfört läroböcker från 1950 med läroböcker från 1980. I undersökningen ingår läroböcker från gymnasiet och högstadiet. Hon har studerat såväl form som innehåll. Hennes resultat visar att texterna i 1980-talets läroböcker för såväl gymnasiet som högstadiet har blivit kortare, medan bilder och bildtexter fått större plats. 80-talets läroböcker är så informationstäta, att de kan jämföras med Svensk uppslagsbok.

**Schiffauer, W. & Sunier, T.** (2004). *Representing the Nation in History Textbooks*. I Schiffauer W. m.fl. (eds.) *Civil enculturation. Nation-state, school and ethnic difference in the Netherlands, Britain, Germany and France*, s. 33-59. Oxford: Berghahn Books.

**Schissler, H. & Nuhoglu Soysal, Y.** (eds.), (2005). *The Nation, Europe and the World. Textbooks and curricula in transition*. Oxford: Berghahn Books.

**Schleppegrell, M. J.** (2001). Linguistic Features of the language of schooling In: *Linguistics and Education* 12(4) 431-459

**Schleppegrell, M. J.** (2004). *The Language of Schooling, A Functional Linguistics Perspective*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.

**Schleppegrell M. J. & de Oliveira, L. C.** (2006). An integrated language and content approach for history teachers *Journal of English for Academic Purposes* Volume 5, Issue 4, Oct, Pages 254-268.

**Schleppegrell, M. J., Achugar, M., & Oteiza, T.** (2004). The grammar of History: Enhancing Content-

Based Instruction Through a Functional Focus on Language. *TESOL Quarterly*, 38 (1).

**Schmidl, H.** (2008). *Från vildmark till grön ängel*. Uppsala universitet.

I sin doktorsavhandling beskriver Schmidl litteraturundervisningen i årskurs 8 i fyra klasser i olika kommuner. Schmidl valde i samråd med respektive lärare ut en roman som hela klassen läste. Studien ger inte bara en beskrivning av ungdomarnas tolkning av skönlitterära texter utan man får också en övergripande bild av det samlade arbetet med skönlitteratur under ett läsår.

Schmidls slutsats är att litteraturen måste anpassas efter eleverna och inte tvärtom. Skolan måste också ge eleverna redskap för att utveckla och utvidga sitt läsande till andra typer av litteratur.

**Schram, P., Feiman-Nemser, S., & Ball, D.** (1990). *Thinking about teaching subtraction with regrouping: A comparison of beginning and experienced teachers' responses to textbooks*. (Research Report 89-5). East Lansing, MI.

**Schoenfeld, A. H.** (2002). Making mathematics work for all children: Issues of standards, testing, and equality. *Educational Researcher*, 31(1), 13-25.

**Schnack, K.** (1995). Educational Texts in the Light of General Didactics. I P. Skyum-Nielsen, P. (red.): *Text and Quality*. Copenhagen: Scandinavian University Press.

**Schulbuchgestaltung in der DDR.** (1984). Berlin: Volk and Wissen Volkseigener Verlag.

18 författare sammanfattar här DDR's åsikter om lärobokens roll i skolan och samhället i övrigt. Man får således en inblick inom vilka ramar läroboksförfattare hade att hålla sig om de ville få publicerat vad de skrivit.

“Schulbuchzulassung - Literatur im Bestand der Bibliothek des Georg-Eckert-Instituts.”  
<http://www.gei.de/fileadmin/bilder/pdf/Bibliothek/Literaturlisten/schulbuchzulassung.pdf>.  
Braunschweig: Georg-Eckert-Institut für Internationale Schulbuchforschung, 2007.

**Seddon, T.** (1987). 'Politics and Curriculum: a case study of the Japanese history textbook dispute, 1982', *British Journal of Sociology of Education*, 8: 2, 213-226.

**Seip Tønnesen, E.** (2008). — “Tekstkulturer i endring”, i A. Mangen (red): *Lesing på skjerm*. Lesesenteret, Universitetet i Stavanger 2008.

**Seip Tønnesen, E.** (2009). — “Multimodalitet, medium och lärande”. I: S. Selander & E. Svärde-Åberg (red.), *Didaktisk design i digital miljö – nye muligheter for lærande*, Stockholm: Liber). S. 37-53.

**Seip Tønnesen, E.** (2010). Sakprosa for begynnere. I B. Aamotsbakken & D. Skjelbred, (red.), *Faglig lesing i skole og barnehage*. Oslo: Novus.

**Selander, S.** (1988). *Lärobokskunskap*. Lund: Studentlitteratur.

Selander har granskat berättarstil och innehåll från pedagogisk synvinkel i läroböcker i historia från 1841 till 1985. Han menar att moderna läroböcker visserligen är ”pedagogiskt upplagda men ack så tråkiga”. I de moderna läroböckerna är det inte längre något äventyr att läsa historia, snarare en ständigt upprepande akt av faktapluggande. Eleverna skall tillägna sig det nutida, samlade vetandet, inte historia som undersökning, vilket är historiebegreppets ursprungliga innebörd. Hans slutsats är

att den moderna historieläroboken inte har utnyttjat den berättande stilen på något mer medvetet sätt för att framställa historia. Hos Grimberg och Odhner däremot är texten fyllig och berättande. Selander förespråkar läromedel som hjälper lärare och elever till en mer undersökande pedagogik.

**Selander, S.** (1988). Skolbokskunskap och pedagogisk textanalys. I *Skolböcker 3. Den (o)möjliga läroboken*. (s 95–109); (Rapport från Läromedelsöversynen. Ds 1988:24). Stockholm: Allmänna förlaget.

**Selander, S. m.fl.**, (1990). *Rasism och främlingsfientlighet i svenska läroböcker?*, SPOV, Studier av den pedagogiska väven, nr 9 (Sundsvall/Härnösand, 1990).

**Selander, S.** (1991). Pedagogic Text Analysis. I M-L. Julkunen, S. Selander. & M. Åhlberg (red.): *Research on Texts at School*. Joensuu: Joensuun yliopisto.

**Selander, S.** (1993). Pedagogiska texter som forskningsfält. I S. Selander. (red.): *Forskning om utbildning. Tidskrift för analys och debatt* .3/4.1994. Uppsala: Pedagogiska institutionen.

Selander diskuterar och problematiserar bland annat dagens ungdomars behov av omväxling och hur lärobokens innehåll idag allt mer anpassas till detta behov . Bland annat har bilden fått en allt större betydelse och konkurrerar därför med texten om utrymmet i böckerna.

**Selander, S.** (1994). Pedagogiska texter och retorik. I S. Selander. & B. Englund. (red.), *Konsten att informera och övertyga. En antologi om pedagogik, text och retorik*. Stockholm: HLS förlag.

**Selander, S.** (1994). Pedagogiska texter och retorik. I S.Selander & B.Englund (red.) *Konsten att informera och övertyga. En antologi om pedagogik, text och retorik* (s 41-54). Stockholm: HLS Förlag.

**Selander, S.** (1995). Research on Pedagogic Texts: An Approach to the Institutionally and Individually constructed Landscapes of Meaning. I P. Skyum-Nielsen. (red.), *Text and Quality*. Copenhagen: Scandinavian University Press.

**Selander, S.** (1996). "Läromedel –en konstruktion för pojkar?" *Skolbarn*, 9, 14-16.

**Selander, S.** (1997). *Textbooks and Educational Media*. Collected Papers 1991-1995. Stockholm: IARTEM/Staffan Selander.

Boken innehåller ett urval av de föreläsningar som hållits på IARTEMS seminarier under föreningens fyra första år. Materialet är organiserat i fem olika grupper. Textbooks and Educational Media; Textbooks in the Light of History; The Good and the Public; Offered Meaning; Close Readings of Texts; Pictorial Illustrations and Music Videos.

**Selander, S.** (2003). Pedagogiska texter och andra artefakter för kunskap och kommunikation. En översikt över läromedel-perspektiv och forskning. I *Läromedel-specifikt*. SOU 2003:15.

**Selander, S.** (2003). Pedagogiska texter och andra artefakter för kunskap och kommunikation. En översikt över läromedel-perspektiv och forskning. Bilaga till *Läromedel-specifikt*. SOU 2003:15.

**Selander, S.** (2004). Lärandet i en motstridig värld. *Pedagogiska Magasinet*, nr 2, s. 28-34.

**Selander, S.** (2005). Les textes pédagogique, support pour l'apprentissage et artefacts culturels. I E. Bruillard (red.): *Mauels scolaires, regards croisés*. ScérÉn, CRDP, Basse-Normandie.

**Selander, S.** (2006). Den nye fagdidaktikken, spørsmål, tradisjoner og utfordringer. *Bedre Skole*, Nr. 4, s. 45-49.

**Selander, S.** (2006). Dags att lämna 1800-talet. *KRUT*, nr 123-124, Temanummer om läromedel, s. 28-40.

**Selander, S.** (2006). Skolans blick och textens röst- om svenskspråkiga läromedel för den finlandssvenska grundskolan i Finland. I S. Selander & V. Hertzberg (red.), *Skolans blick och textens röst- om svenskspråkiga läromedel för den finlandssvenska grundskolan i Finland*. S. 9-176.

Selander har granskat finlandssvenska läromedel. Han framhåller bland annat att de finlandssvenska förlagen verkar för små för att orka med en rejäl satsning på utvecklingsarbete. Det stöd som de får verkar inte räcka till. Selander menar att en idé kunde vara att de två förlagen Schildts och Söderströms slogs ihop. Då skulle förmågan att utveckla läromedel (tryckta såväl som digitala texter) öka. Dessutom skulle läroböcker kunna översättas och anpassas till en modern/postmodern finlandssvensk situation.

**Selander, S.** (2007). Bild som text och som resurs för lärande. *RPI-nätet*, nr 14, s. 8-10.

**Selander, S.** (2007). Didaktisk design: den dubbla utmaningen. *Digital Kompetanse*, 3-2007, Vol. 2, s. 162-171.

**Selander, S.** (2007). Designs for Learning and the Use of Printed and Digital Texts. *KERIS - Korea Education & Research Information Service*, Vol. 4, No 3 Autumn.

**Selander, S.** (2008). Designs for learning and the formation and transformation of knowledge in an era of globalization. In K. Roth, & S. Selander (eds.), *Identity, communication and learning in an age of globalization*, Studies in Philosophy and Education. Vol. 27, No. 4, July; 267-283. Springer.

**Selander, S.** (2008). Pedagogiska texter- ett sätt att designa lärprocesser. (81-95) I A-L. Rostvall & S. Selander (red.), *Design för lärande*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

**Selander, S.** (2008). Socio-cultural theories as ideology? The need for a design-theoretic, multimodal approach to learning. *Medien Journal*, 32, No. 1; 40-48.

**Selander, S.** (2009). "The survival of a minority – identities in Finnish-Swedish textbooks." In S. Selander, & B. Aamotsbakken (eds.), *Nordic identities in transition – as reflected in pedagogic textwand cultural contexts*. Oslo: Novus forlag.

**Selander, S.** (2010). Läsa för att lära. I B. Aamotsbakken & D. Skjelbred, (red.), *Faglig lesing i skole og barnehage*. Oslo: Novus.

**Selander, S., Forsberg, Romare, E. & Åström,** (1992). *Bilden av arbetsliv och näringsliv i skolans läroböcker*. Stockholm.

Boken är stundtals mycket kritisk till läroböckernas framställningar. Selander et al. menar att läroboksförfattarna är för snabba med att ta ställning. De borde istället lämna utrymme och ge eleverna underlag för ställningstagande i olika frågor.

**Selander, S., Romare E., Trotzig, E. & Ullman, A.** (1990). *Rasism och främlingsfientlighet i svenska läroböcker? Spov 9. Studier av den pedagogiska väven. Rapport 120:9*. Härnösand: Institutet för pedagogisk

textforskning. Högskolan i Sundsvall/Härnösand.

Författarna har undersökt text- och bildinnehåll i läroböcker. De fann att det inte fanns en renodlad rasism eller främlingsfientlighet i de undersökta läroböckerna. Däremot var det inte ovanligt att man framställde främmande länder och kulturer utifrån svenska mått mätt. Det var Sverige och det svenska som var måttstock som allt mättes i förhållande till. Det var "oss" i förhållande till "de andra". Detta gällde särskilt för de illustrationer som fanns i läroböckerna. Inte sällan förekom det också en polarisering, där ljusa människor illustrerade begrepp som "välfärd", "lycka" och "utveckling", medan mörkhyade människor förekom i samband med begrepp som "ofärd", "olycka" och "underutveckling".

**Selander, S. & van Leeuwen, T.** (1995). Picturing "our" heritage in the pedagogic text: layout and illustrations in an Australian and a Swedish history textbook. *Journal of Curriculum studies*, VOL. 27, NO. 5.

**Selander, S., Tholey, M. & Lorentzen, S.** (2002). *New educational media and textbooks. the 2nd IARTEM Volume*. Stockholm Library of Curriculum Studies, Vol 9.

Här finns de föredrag kring läroböcker och läromedel som presenterades på IARTEM-konferensen (The International Association for Research on Textbooks and Educational Media) i Utrecht, Holland. En slutsats från denna konferens var att läromedel fortfarande måste anses som viktiga i undervisningen, men att det ändå är viktigt att använda sig av läromedel i ett vidare begrepp, s k "educational texts".

**Selander, S. & Skjelbred, D.** (2004). *Pedagogiske tekster for kommunikasjon og læring*. Oslo: Universitetsforlaget.

Studien ger en översikt över hur läromedel väljs, hur de används och hur de har utvecklats kvalitativt sett i Norge och även i andra länder.

**Selander, S. & Ödman, P-J.** (2004). Inledning. I: S. Selander & P.J. Ödman (red.), *Text och existens. Hermeneutik möter samhällskunskap*. (s.7-22). Göteborg: Daidalos.

**Selander, S. & Aamotsbakken, B.** (2009). "Identities, social relations and cultural experience. A theoretic background." In S. Selander, B. & Aamotsbakken, (eds.), *Nordic identities in transition – as reflected in pedagogic text and cultural contexts*. Oslo: Novus forlag.

**Selander, S. & Aamotsbakken, B.** (2009). "To be Norwegian or Swedish. Examples from social science textbooks." In S. Selander, & B. Aamotsbakken, (Ed.) *Nordic identities in transition – as reflected in pedagogic text and cultural contexts*. Oslo: Novus forlag.

**Selander, S., Åkerfeldt, A. & Engström, S.** (2007). Design för lärande. In S. Knudsen m.fl. (red): *Tekst i vekst*. Oslo: Novus Forlag.

**Selj, E.** (2008). "Minoritetselevene, språket og skolen" i Elisabeth Selj og Else Ryen (red.): *Med språklige minoriteter i klassen. Språklige og faglige utfordringer*. Oslo: Cappelen akademisk.

**Sepulveda S. M. A. & Farrell, J. P.** (1983). The use of textbooks by teachers and students in learning and teaching. In E. Schiefelbein, J.P.Farrell, & M.A. Sepulveda (red): *The influence of school resources in Chile: Their effect on educational achievement and occupational attainment* (pp 72-109). Washington, DC: International Bank Reconstruction and Development Staff Working Paper. Nr 530.

**Shepardson, D. & Pizzini, E.** (1991). Questioning Levels of Junior High School Science Textbooks and Their Implications for Learning Textual Information. In *Science Education* 75/6.

Här presenteras ett schema som författarna har använt för att mäta den kognitiva nivån på frågor och uppgifter som förekommer i ett antal läroböcker. Författarna fann att varken frågorna eller uppgifterna gav eleverna några större kognitiva utmaningar. Deras slutsats är att dylika uppgifter och frågor därför kan verka hämmande på eleverna.

**Sigurgeirson, I.** (1992). *The Role, Use and Impact of Curricula Materials in Intermediate Level Icelandic Classrooms*. University of Sussex.

I sin avhandling har Sigurdgeirsson undersökt hur läromedel används i den isländska skolan. Här ges också en läromedelsöversikt.

**Sikorova, Z.** (2006). "The Textbook Selection in Primary and Secondary Schools." I *Caught in the Web or Lost in the Textbook?* In E. Bruillard, B. Aamotsbakken, S. V. Knudsen & M. Horsley (eds.), Paris: STEF, IARTEM, IUFM de Basse-Normandie, 2006.

**Simonsen, D.** (1999). *Godt språk i lærebøke. Rettleiing i lærebokarbeid*. Norsk språkråd. Oslo 1999.

Här får man veta vilka regler språkrådet följer när de granskar läromedel som förlagen vill få publicerade. Norge har således till skillnad från Sverige en statlig läromedelsgranskning.

**Shield, M.** (1998). Mathematics Textbooks: Messages to Students and Teachers. I C. Kanen, M. Goos & E. Warren. (eds.), *Teaching Mathematics in New Times*. 21 Annual Conference of the Mathematics Education Research Group of Australasia, 5-8 July, 1998 (516-523).

**Skaane, K. D.** (2002). *The Foundation Course in English: A Comparative analysis of syllabuses and textbooks*. Hovedfagsthesi. Department of British and American Studies. Department of Teacher Education and School Development, University of Oslo. (82 s.)

**Skaftun, A.** (2009). *Å kunne lese. Grunnleggende ferdigheter og nasjonale prøver* Bergen: Fagbokforlaget.

**Skaftun, A.** (2010). Lesing som dialogisk aktivitet – i alle fag. ". . I B. Aamotsbakken & D. Skjelbred, (red.), *Faglig lesing i skole og barnehage*. Oslo: Novus.

**Skarbo, M.** (2001). "Lek" og "lær" i "lek og lær" I: Staffan Selander & Dagrún Skjelbred (red) *Fokus på pedagogiske tekster 2. Artikler om læremidler i førsteklasse*. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold, 2001, s 107-124.

**Skjelbred, D.** (1975). *Om språk, språkbruk, handling og hending. En analyse av noen trekk ved språket i ei lærebok i historie for gymnaset. Kristian Moen: Verdenshistorien 1815- 1970*. Hovedoppgave i nordisk språk, Oslo Universitet.

**Skjelbred, D.** (1999). "... de umisteligste Bøger". En studie av den tidlige norske abc-tradisjonen. Avhandling for den filosofiske doktorgraden, Det historisk-filosofiske fakultet, Universitetet i Oslo.

**Skjelbred, D.** (2000). *Norske abc-bøker 1777 - 1997. En bibliografi*. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold nr. 2.

**Skjelbred, D.** (2000). De nye lærebøkene i norsk for ungdomsskolen. Noen tendenser. *Norsk Pedagogisk*

Tidskrift, 6, 409-418.

**Skjelbred, D.** (2001). I S. Selander & D. Skjelbred (red): *Fokus på pedagogiske tekster 1. Artikler fra prosjektet Valg, vurdering og kvalitetsutvikling av lærebøker og andre læremidler*. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold.

En artikelsamling som är den första i en serie där resultat från högskolan i Vestfolds praktiska och teoretiska arbete kring pedagogiska texter presenteras. I denna samling finns bland annat ett bidrag av Berit Bratholm i vilket hon tar upp turerna kring upphävandet av den statliga läromedelsgranskningen. Se ovan Bratholm.

**Skjelbred, D.** (2001). I S. Selander & D. Skjelbred (red.), *Fokus på pedagogiske tekster 2. Artikler om læremidler i første klasse*. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold.

I artikelsamlingen ingår bland annat ett bidrag av Liv Torunn Eik där hon tar upp elevens första möte med läroboken, Trine Solstad utvärderar bilder och texturval i böcker för elever i år 1. Janne Fauskanger har granskat arbetsböcker i matematik för år 1.

**Skjelbred, D.** (2001). S. Selander, S. & D. Skjelbred, D. (red.): *Fokus på pedagogiske tekster 4. To artikler om vurdering av lærebøker*. Skiftserien ved Høgskolen i Vestfold.

**Skjelbred, D.** (2002). I S. Selander & D. Skjelbred. (red): *Fokus på pedagogiske tekster 5. Tre artikler fra norsk lærebokhistorie*. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold.

I artikelsamlingen finns bland annat en översikt av Ragnhild Lund över engelskämnet utveckling i den norska skolan. Hon har också analyserat tre läroböcker i engelska som var i bruk under tiden 1887-1997.

**Skjelbred, D.** (2003). I D. Skjelbred & B. Aamotsbakken. (red.), *Fokus på pedagogiske tekster 6. Fem artikler om flerkulturelle perspektiv i læremidler*. Skriftsering ved Høgskolen i Vestfold.

Artikelsamlingen innehåller fyra artiklar om digitala läromedel. I en av dem analyserar och utvärderar Roar Engh programvaror som är avsedda för elever med läs-och skrivsvårigheter.

**Skjelbred, D.** (2003). I D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (red.): *Det flerkulturelle perspektivet i lærebøker og andre læremidler*. Sluttrapport Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold. Rapport nr. 16.

**Skjelbred, D.** (2003). *Valg, vurdering og kvalitetsutvikling av lærebøker og andre læremidler*. Sluttrapport. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold. Rapport nr. 12.

Studien är en slutrapport i projektet "Valg, vurdering og kvalitetsutvikling av lærebøker og andre læremidler" som Skjelbred har lett. Projektet har varit ett samarbete mellan UFD/Læringscenteret og Norsk Faglitterær forfatter og oversetterforening och har stöttats av Den norske Forleggerforening. Projektet startade 1999 i samband med att den statliga läroboksgranskningen höll på att upphävas. Själva forskningsprogrammet har organiserats av Högskolan i Vestfold.

**Skjelbred, D.** (2004). Lesing og leseopplæring 1829. I Seliaas (red): 1829. *Jubileumsskrift i anledning Cappelens 175års-jubileum*. Oslo: Cappelen.

**Skjelbred, D.** (2004). Fibel fra Fredrikstad. Hamre/Langlo/Monsen/Ostad (red.) Fag og fagnad *Festskrift til Kjell-Arild Madssen i høve 60-årsdagen* Høgskulen i Volda: Skrifter fra Avdeling for humanistiske fag.

**Skjelbred, D.** (2004). "Den dannelsen alle må være fortrolige med" Om morsmålsfagets kanon

i læreplaner og lærebøker i den norske grunnskolen. *Dansklærerforeningens årbok for barne- og ungdomslitteratur*. København Dansklærerforeningen.

**Skjelbred, D.** (2005). Nye læreplaner – gammel lærebokpraksis? *Bedre Skole* nr. 4.

**Skjelbred, D.** (2005). Læremidler – et tema for kompetanseheving. I *Utdanning* nr. 9.

**Skjelbred, D.** (2006). Sjangerer og lese måter i fagtekster. I E. Maagerø & E. Seip Tønnessen (red.), *Å lese i alle fag*. Universitetsforlaget.

**Skjelbred, D.** (2005). Nye læreplaner – gammel lærebokpraksis? *Bedre Skole* nr. 4.

**Skjelbred, D.** (2005). Læremidler – et tema for kompetanseheving. I *Utdanning* nr. 9.

**Skjelbred, D.** (2006). Norsk for de minste. Anmeldelse av fire abc-bøker. *Utdanning* nr 13.

**Skjelbred, D.** (2007). Lærerveiledningen og dens forløpere - et teksthistorisk perspektiv. I: S.V. Knudsen., D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (red.), : *Tekst i vekst. Teoretiske, historiske og analytiske perspektiver på pedagogiske tekster*. Novus.

**Skjelbred, D.** (2007). Teachers Guides in Textbook Research. *IARTEM e-journal*, 1.no 1, pp. 1-10. <http://alex.edfac.usyd.edu.au/treat/iartem/index.htm>.

**Skjelbred, D.** (2008). Skrivning i læremidler på småskoletrinnet. I R.T. Lorenzen & J. Smidt (red.), *Å skrive i alle fag*. s. 169 – 181. Oslo: Univeristetsforlaget.

**Skjelbred, D.** (2008). *Forsøg til en hensigtsmæssig Barnets første Bog*. Maurits C. Hansens abc-bok i norsk abc-tradisjon. I D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (red.), *Norsk lærebokhistorie - en kultur og danningshistorie*. 11 artikler s. 30-48.

**Skjelbred, D.** (2008). Flerkulturelle perspektiv i læremidlene. I *Norsklæreren* nr. 2 s. 8 -15.

**Skjelbred, D.** (2008). Norsk lærebokhistorie – en kultur- og danningshistorie. I: *Årbok for norsk utdanningshistorie*. Jubileumsbok 2008 Bergen: Stiftelsen SKOLEN – Årbok for norsk utdanningshistorie s 268 -275.

**Skjelbred, D.** (2008). Tidlig lesing i Norden. Hva forteller de pedagogiske tekstene? I Knudsen, S. og Aamotsbakken B.: *Tekst som flytter grenser. Om Staffan Selanders pedagogiske tekster*.s. 98 – 112. Oslo: Novus.

**Skjelbred, D.** (2008). The Norwegian Language Textbooks and Teaching in Elementary and Secondary Schools in Norway I *A Study of First Language Textbooks*. Jiangsu, Kina: Jiangsu Education Publishing House s 152-164 (Medforfattere: Torill Steinfeld og Frøydis Hertzberg).

**Skjelbred, D.** (2009). Leseopplæringsmetodikk i tre veiledende tekstr fra 1800-tallet. I Skjelebred, D. og Aamotsbakken, B. (red.): *Norsk lærebokhistorie – en kultur- og danningshistorie II*. 11 artikler. Novus forlag, s.183-198.

**Skjelbred, D.** (2009). Lesing og oppgaver i lærebøker. I: Knudsen, K., Skjelbred, D. & Aamotsbakken, B. (red.): *Lys på lesing. Lesing av fagtekster i skolen*, s. 271 -289. Oslo: Novus.



**Skjelbred, D.** (2010). Sakprosa i lærebøkene – et historisk perspektiv I: Kalleberg, Kirsten og Kleiveland, Astrid Elisabeth (red.). *Sakprosa i skolen* Bergen: Fagbokforlaget/LNU.

**Skjelbred, D., Solstad, T. & Aamotsbakken, B.** (2005). *Kartlegging av læremidler og læremiddelpraksis*. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold, Rapport nr. 1.

**Skjelbred, D.** (2007). Lærerveiledningen og dens forløpere - et teksthistorisk perspektiv. I Knudsen, S., D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (red.): *Tekst i vekst. Teoretiske, historiske og analytiske perspektiver på pedagogiske tekster*. Novus.

**Skjelbred, D. & Aamotsbakken, B.** (2008). Lesing av fagtekster som grunnleggende ferdighet i fagene. *Bedre skole* nr. 4, s. 58-61.

**Skjelbred, D. & Aamotsbakken, B.** (2010). Paratekster betydning for lesing.

**Skjelbred, D. & Aamotsbakken, B. (red.)** (2010). Faglig lesing i skole og barnehage, Oslo: Novus.

**Skjelbred, D. & Aamotsbakken, B. (red.)** (2010). Lesing av fagekser som grunnleggende ferdighet, Oslo: Novus.

**Skolböcker.** (1988). 1. Tillgång och kvalitet. Rapport från Läromedelsöversynen. Ds 1988:22. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

**Skolinspektionen** (2010). *Fysik utan dragningskraft*. Rapport 2010:8.

Två forskare har gjort en studie av tre läromedel i fysik. Denna forskningsstudie är en del av Skolinspektionens granskning "Undervisningen i fysik i grundskolan". De läromedel som ingår i studien är: Sjöberg, S. & Ekstig, B. (2007). *Fysik: för grundskolans senare del*. 3:e upplagan. Natur och kultur: Stockholm. Den ingår i serien "Puls". Paulsson, B. (2007). *Fysik Lpo: för grundskolans senare del*. Bok 1-3. Tefy: Båstad och Undvall, L. & Karlsson, A. (2006). *Fysik*. 3:e upplagan. Liber: Stockholm. Ingår i Liber utbildningsserie "Spektrum". De två forskarna fann att det bara är en av de tre delarna i kursplanen i fysik som är tydligt synliggjord i de granskade läromedlen, nämligen "natur och människa". "Den naturvetenskapliga verksamheten" framträder i några avseenden medan de mål som beskrivs inom "kunskapens användning" saknas i all väsentlighet. Läromedlen ger, enligt de två forskarna, intryck av att fysikämnet främst handlar om att lära sig historiskt kända fakta, som kan demonstreras i en uppsättning experiment. Kopplingar till samhällsutveckling, kunskapens användning med etiska dilemman, arbetssätt, hållbarhetsperspektiv, miljöfrågor, etnicitetsfrågor, karriärmöjligheter och framtidsfrågor är svagt representerade och ibland helt obefintliga. Bildanalysen visar att kvinnor, som medverkande aktörer i vetenskapligt arbete, är underrepresenterade i läromedlen. I Paulsons läromedel är det män på drygt 75 procent av bilderna medan övriga två läromedel har en något jämnare könsfördelning. Läromedlens bilder handlar mest om kroppsarbete, sport och tekniska arbetsuppgifter kopplade till traditionellt manliga ideal. Enligt forskarna indikerar resultaten istarkt att fysikämnets karaktär i dessa vanliga svenska fysikläromedel inte är i linje med aktuella styrdokument. Elevers möjlighet att skapa mening och relatera till vad innehållet i fysikläromedlen betyder för samhällsbyggande, för personliga erfarenheter eller för deltagande i en gemensam kultur är beskurna på grund av detta.

**Skolverket.** (2006). *I enlighet med skolans värdegrund? En granskning av hur etnisk tillhörighet, funktionshinder, kön, religion och sexuell läggning framställs i ett urval av läroböcker*. Skolverket, Stockholm, 2006. [www.skolverket.se](http://www.skolverket.se)

**Skolverket.** (2006). *Rapport 284. Läromedlens roll i undervisningen.* Stockholm: Skolverket.

I studien har undersökts lärares val, användning och bedömning av läromedel i engelska, samhällskunskap och bild i årskurs 5 och 9. Syftet har varit att ge en aktuell bild av läromedlens roll och funktion i skolan. Studien baseras dels på en nationell enkätstudie, dels på intervjuer.

Undersökningen visar att en majoritet av engelsklärarna och närmare hälften av lärarna i samhällskunskap upplever att den traditionella läroboken är en garanti för att eleverna lär sig "rätt" saker i förhållande till målen. Samtidigt visar studien att de lärare som ofta deltar i diskussioner om innehållet i läro- och kursplaner använder fler olika läromedel än andra lärare. Författaren understryker att det ur ett likvärdighetsperspektiv är viktigt att läraren kan anpassa läromedlen till elevernas olika behov och förutsättningar.

Undersökningen visar också att det är stora skillnader mellan de undersökta ämnena i hur och vilka läromedel som används. Undervisningen i engelska är mest bunden till en lärobok, medan variationen är större i samhällskunskap. Allra "friast" på läromedelsfronten är bildämnet.

Utöver läroboken är Internet, tidningar, aktuella händelser och skönlitteratur exempel på läromedel som används. Särskilt i samhällskunskap får eleverna ofta själva söka efter information på Internet inom ramen för exempelvis grupparbete. Informationen på Internet är inte granskad i förväg vilket kan leda till att eleverna kan hitta väldigt osaklig information. Författaren betonar att det därför är viktigt att lärare och elever förhåller sig kritiska till de informationskällor de använder.

**Skolverket.** (2006). *Rapport 285. I enlighet med skolans värdegrund? En granskning av hur etnisk tillhörighet, funktionshinder, kön, religion och sexuell läggning framställs i ett urval av läroböcker.* Skolverket, Stockholm, 2006.

**Skyum-Nielsen, P.** (1995). Text and quality. In P. Skyum-Nielsen. (red.): *Text and Quality. Studies of Educational Texts.* Copenhagen: Scandinavian University Press.

Ett antal författare har här undersökt läroböcker från olika ämnen. Fokus ligger på att utveckla urvalskriterier.

**Skyum-Nielsen, P.** (2001). Lærebogsanalyse. I *Gymnasiepedagogik Nr 17, 2001.* Laerebog 2000. Konference arrangeret af Dansk Institut for gymnasiepedagogik. Syddansk universitet. S. 47-64.

Författaren ger en kort översikt vad som gjorts inom framför allt dansk och nordisk läroboksforskning. Han uttrycker också en önskan om en skola för danska läroboksförfattare. Vidare efterlyser han ett samarbete mellan forskare, förläggare, läroboksförfattare och lärobokskritiker. Han menar också att läroböcker inte bör analyseras isolerat utan i samspel med andra läromedel.

**Slater, J.** (1995). *Teaching History in the New Europe* London and New York, Council of Europe.

**Sleeter, C. & Grant, C.** (1991). 'Race, Class, Gender and Disability in Current Textbooks' in Apple, M. and Christian-Smith, L. (eds.), *The Politics of the Textbook.* New York and London Routledge.

**Sleeter, C. & Grant, C.** (2007). *Making Choices for Multicultural Education: five approaches to race, class, and gender.* Hoboken, NJ: Wiley.

**Sosniak, L. A. & Stodolsky, S. S.** (1993). Teachers and textbooks: Materials use in four forth-grade classrooms. *The Elementary School Journal*, 93(3), 249-275.

**Smith, D. J.** (1992). Common ground: the connection between reader response and textbook reading. *Journal of Reading* 35:8. International Reading Association.

**SOU 2003:15.** *Läromedel – specifikt*. Betänkande om läromedel för funktionshindrade. Stockholm.

**Sparrman, A.** (2002). *Visuell kultur i barns vardagsliv: bilder, medier och praktiker*. Linköping studies in art and science 250. Tema Barn. Linköping: Linköpings universitet.

Författaren beskriver i sin avhandling hur barn befinner sig i en ständig förhandling med omvärlden om betydelsen av det visuella. De skapar och omformar betydelseerna av vad de ser i ett försök att förstå sig själva och världen omkring dem. I sin analys av hur barn använder visuell kultur har Sparrman bland annat studerat användning av bilder i bilderböcker vilka stundtals används frikopplat från texten. Hon fann att barnen utifrån bilderna i en bilderbok gemensamt kunde skapa egna berättelser. Barnets betraktande bars enligt Sparrman upp av en hög komplexitet.

**Squire, J. R. & Morgan, R. T.** (1990). "The Elementary and High School Textbook Market Today." In D. L. Elliott & A. Woodward (eds.), *Textbooks and Schooling in the United States - Eighty-ninth Yearbook of the National Society for the Study of Education*, Chicago: University of Chicago Press, 1990.

**St. Peter, P. & Lanegran, D.** (1990). The Secondary Geography Textbook: A Means, Not an End. *International Journal of Social Education*. 4 . pp. 68-73.

**Stabel Jørgensen, C.** (2010). Skriftlige spor etter elevers lesing i religions- og livssynsfaget – en undersøkelse av elevers KRL-notater. I B. Aamotsbakken & D. Skjelbred, (red.), *Faglig lesing i skole og barnehage*. Oslo: Novus.

**Statens institut för läromedel** (1990). *Samerna i svenska läromedel*. Rapport, 1990:2. Stockholm.

**Stoa, B.** (2001). Formidling av kunst- og kulturhistorie i den videregående skole – Er det laereboken eller laerern som bestemmer hvordan? I *Fokus på pedagogiske tekster 4. To artikler om vurdering av laerebøker*. Red av Staffan Selander & Dagrun Skjelbred. Tønsberg: Høgskolen i Vestfold, Notat 13/2001.

**Strömqvist, S.** (1995). (red): *Läroboksspråk*. Ord och stil. Språkvårdssamfundets skrifter 26). Stockholm: Hallgren & Fallgren.

Hur ser språket i läroböcker ut? Hur fungerar språket i de böcker som främst skall vara en källa till kunskap men samtidigt förse sina läsare med skriftmönster och språkliga förebilder. Fyra språkforskare – Ulla Ekvall, Lars Melin, Björn Melander och Carin Sandqvist diskuterar och analyserar språk och layout i några läromedel. De fokuserar textbindning, tydlighet och språklig variation när de värderar läroböckers läsbarhet och begriplighet. Se vidare under respektive författare.

**Stradling, R.** (2003). *Multiperspectivity in History Teaching: A Guide for Teachers*: Strasbourg: Council of Europe.

**Strandberg, T.** (2007). *Varde ljud!: Om skapande i skolans musikundervisning efter 1945*. Doktorsavhandling. Lulea Tekniska universitet.

**Strømsø, H & Bråten, I.** (2007). Forståelse av digitale tekster- nye utfordringer. I: I. Bråten. (red.): *Leseforståelse*. Oslo: Cappelen forlag. S. 196-220.

**Sturino, G.** (2003). *Mathematics textbook use by secondary school teachers: A case study*. Doctoral

dissertation, University of IOWA. (UMI:AAT 9996102).

**Stylianidou, F., Ormerod, F. & Ogborn, J.** (2002). Analysis of science textbook pictures about energy and pupils' reading of them. *International Journal of Science Education*, 24(3). S. 257-283.

**Sundblad, B., & Allard, B.**, (1988). Läroböcker, inläring och intellektuell utveckling. I *Skolböcker 3. Den (o)möjliga läroboken*. Rapport från Läromedelsöversynen. U 1987:B. Ds 1988:24. Stockholm. S. 39-93.

**Sutorius, U.** (2006). Från idé till färdigt läromedel. I *Läromedlens roll i undervisningen. Grundskollärarens val, användning och bedömning av läromedel i bild, engelska och samhällskunskap*. Skolverket. Rapport 284.

**Svennbeck, M.** (2003). *Omsorg om naturen: om NO-utbildningens selektiva traditioner med fokus på miljöfostran och genus*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Uppsala studies in education, 104.

**Svennbeck, M.** (2006). Hållbar utveckling inte viktigt i NO-läromedel. I Höglund, Reuterstrand & Wigerfelt (red.) *KRUT*, 4-5. (123-124)

**Svingby, G.** (1986). Begrepp och begreppsbildning inom skolans orienteringsundervisning. I *Kunskap och begrepp. Centrala motiv i våra läroplaner*. Stockholm: Skolöverstyrelsen.

**Söderberg, B.** (2007). Det blåser snålblåst. *Manus*, 2. S. 3.

**Tamir, P.** (1995). Factors associated with ways high school students study from textbooks. *Research in Science and Technological Education* 13(1), 13-24.

Tamir undersökte, i en enkätstudie, hur 174 israeliska elever i åldrarna 14 till 17 använde läroboken i biologi. Tamir fann att eleverna tillämpade en eller flera strategier, 52 procent av eleverna läste texten en eller flera gånger, 47 procent läste texten och skrev sammanfattningar, 40 procent försökte identifiera det viktiga innehållet och studerade sedan detta och 35 procent läste lärobokens sammanfattningar. Ungefär hälften av eleverna läste på olika sätt relaterat till om kommande test skulle bestå av flervalsfrågor eller uppsatsskrivning (essay). Syftet med läsandet var, enligt eleverna, i huvudsak att identifiera huvuddragen i texten och förstå dem. Frågor i texten försökte man till viss del besvara.

**Thomas, K. R.** (2001). *Standard-based mathematics curriculum versus traditional mathematics curriculum: A comparison of middle school student achievement for students using textbooks evaluated by Project 2061*. Doctoral dissertation, University of Kansas. (UMI:AAT 3018540).

**Thorson, S.** (1988). Tendenser i efterkrigstidens läroböcker i svenska. I *Skolböcker 3. Den (o)möjliga läroboken*. Rapport från läromedelsöversynen. U 1987:B. Ds 1988:24. Stockholm. S. 111-179.

Thorson har granskat efterkrigstidens läroböcker i svenska. Hans slutsats är att de uppgifter som föreläggas i dessa knappast leder "till textförståelse eller lust till skönlitteratur".

**Times Educational Supplement** 22.1.1982, "Textbook writers accused of Soviet bias".

**Tingsten, H.** (1969). *Gud och fosterlandet: studier i hundra års skolpropaganda*. Stockholm: Norstedt.

Författaren gör en ingående analys av innehållet i *Odhners historia för folkskolan, Sveriges historia för folkskolan, Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige, Svenskarna och deras hövdingar, Från pol till pol* och Sörgårdenserien.

Tingsten menar att nationella och religiösa värderingar uttrycktes ganska ohämmat fram till Första världskriget. Först därefter blev beskrivningarna något mer nyanserade. Dock fortsatte de makthavandes idéer att direkt eller indirekt komma fram även i senare läroböcker.

**Torbacke, J.** (1993). *Carl Grimberg. Ett underbart öde?* Stockholm: Norstedts.

**Torgersen, L.** (2004). *Ungdoms digitale hverdag: Bruk av PC, Internett, TV-spill og mobiltelefon blant elever på ungdomsskolen og videregående skole.* Oslo: Nova.  
Tilgjengelig fra: [http://www.reassess.no/asset/93/2/93\\_2.pdf](http://www.reassess.no/asset/93/2/93_2.pdf)

**Tornberg, U.** (2000). *Om språkundervisning i mellanrummet- och talet om "kommunikation2 och "kultur" i kursplaner och läromedel från 1962 till 2000.* Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Uppsala studies in education, 92.

**Torsti, P.** (2003). *Divergent stories, convergent attitudes: a study on the presence of history, history textbooks and the thinking of youth in post-war Bosnia and Herzegovina.* Helsinki: Taifuuni.

**Torvatn, A-C.** (1995). *Jeg har ikke problemer med nynorsken, men jeg vil helst slippe: om en skoleklasses oppfattelse av innholdet i en fellesspråklig lærebok.* Hovedoppgave i nordisk. Trondheims universitet.

**Torvatn, A-C.** (2002). *Tekststrukturens innvirkning på leseforståelsen: en studie av fire lærebokstekster for ungdomstrinnet og sju elevers lesing av dem.* Avhandling for graden doktor artium. Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet, Trondheim.

**Turmo, A.** (1999). "Du er et dyr!" Om ideologier i lærebøker. I B.J. Johnsen (red.), *Lærebokkunnskap. Innføring i sjanger og bruk.* Oslo: Tano Aschehoug.

**Tvete, A. Eilertsen.** (1992). *Two Textbooks for the Teaching of English: A Comparative Analysis.* Department of English, University of Trondheim. (199 s.)

**Tveterås, H. L.** (1979). *I pakt med tiden. Cappelen gjennom 150 år.* Oslo: Cappelens forlag.

I denna jubileumsbok finns ett kapitel "150 år på skolebenken" som kan karaktäriseras som en översikt över norsk lärobokshistoria. Dock skall påpekas att perspektivet är bokförläggarens.

**Tyson, H.** (1997). *Overcoming Structural Barriers in Good Textbooks.* Washington, DC: National Education Goals Panel.

**Tyson-Bernstein, H.** (1988). *America's textbook fiasco. A conspiracy of good intentions.* Washington: Council for Basic Education.

**Tønnesson, J.** Kritikkløse lærebøker? Supplerende kommentar til Stugus samleanmeldelse av fire lærever. *Historisk tidsskrift* nr, 2-3, s 395-408.

**Tønnesson, J.** (2004). *Tekst som partitur eller Historievitenskap som kommunikasjon: Nærlesning av fire historikertekster skrevet for ulike lesergrupper.* Avhandling for graden doktor artium, Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap. Det historisk-filosofiske fakultet, Oslo universitet. Oslo: Unipub AS.

**Tønnesson, E. S.** (2004). *Aesthetic perspectives on multimodal texts.* Paper presented at the 2nd International Conference on Multimodality, Kristiansand, Norge, 14-16 of May, 2004.

**Tønnesson, J.** (2006). Alle tekster er sammensatte. *Norsklæreren* vol. 30, nr 4, s. 9-15.

**Tønnessen, J.** (2007). Må leggje vekt på det faglege. *Forskerforum* 1/07. Avis 09012007.

**Tønnesson, J.** (2007). Etterord. Hva søker sakprosaens sporhunder? Og hvorfor Hågvar ikke er noen sporhund, men en oppdager. I Y. Benested Hågvar (red.): *Å forstå avisa. Innføring i praktisk presseanalyse* s. 229-232. Bergen: Fagbokforlaget 2007. ISBN 82-450-0467-7. 238 s.

**Tønnesson, J.** (2007). Internettets fristelser og kildens usynlighet - om god og mindre god skikk ved bruk av andres tekster i egen tekstproduksjon. *Norsklæreren. Tidsskrift for språk og litteratur* 2007(1): 22-29.

**Ullström, S-O.** (2002). *Likt och olikt. Strindbergsbildens förvandlingar i gymnasiet*. Symposium 2000.

Ullström har i sin avhandling undersøkt hur Strindberg skildras i bland annat läroböcker i litteraturhistoria från 1900-talet fram till 1960-talet.

Under början av seklet var läroböckernas bild av Strindberg tämligen negativ och han sågs som en misstänksam egocentriker. Denna föreställning kan delvis förklaras av, menar Ullström, att Strindbergs motståndare Fredrik Böök skrev delar av undervisningsmaterialet. Efter 1950- och 60-talen växte det fram en mer positiv bild av en nationalskald i läromedlen, och hans tidigare ej rumsrena dramatik uppmärksammades.

**Ullström, S-O.** (2007). "Läroboken som lärare: Uppgiftskulturer i läromedel för gymnasieskolan." Umeå: Umeå universitet, 2007, s 125-145.

**Ullström, S-O.** (2009). Frågor om litteratur- om uppgiftskulturen i gymnasieskolan. I Lena Kåreland (red.). *Läsa bör man...? - den skönlitterära texten i skola och lärarutbildning* (118-143). Stockholm: Liber.

I artikeln redogör Ullström för en studie av nio läromedelspaket i svenska för gymnasieskolan. Syftet var att undersöka hur böckerna behandlar storheter som "skönlitteratur", "litteraturkunskap" och "litteraturhistoria".

**UNESCO** (1953). *History textbooks and international understanding: towards world understanding*. Paris: UNESCO, 1953.

**UNESCO** (1973). *Women in US history high school textbooks*. Hamburg, Germany: UNESCO Institute for Education, 1973.

**UNESCO** (1983). *Multilateral evaluation of history and social studies teaching materials*. Finland: Finnish National Commission for UNESCO, 1983.

**UNESCO** (1983). *Study on the portrayal of men and women in school textbooks and children's literature in the Norway*. Paris: UNESCO, 1983.

**UNESCO** (1996). *Textbook provision and feasibility of co-operation among SADC Countries* (Botswana, Malawi, Namibia, Zambia, Zimbabwe). Paris: UNESCO, 1996.

**UNESCO** (1998). Learning to live together through the teaching of history and geography. In *Prospects*, UNESCO XXVIII, 2, 1998.

UNESCO *guidebook on textbook research and textbook revision*. (1999). Paris: UNESCO. 1999.

Boken sammanställdes i syfte att vara ett av verktygen för att uppmuntra och stödja medlemsstaterna avseende såväl läroboks- och kursplaneutveckling som bilaterala och multilaterala läroboksrecensioner baserade på de kriterier som UNESCO utarbetat.

UNESCO (2000). *Teaching history differently: a lesson from the Balkans*. Paris: UNESCO, 2000.

UNESCO (2001). *Source documents for textbook evaluation and approval*. Paris: UNESCO, 2001.  
” A set of guidelines developed as part of the Basic Learning Materials initiative in nine African countries in partnership with DANIDA.”

UNESCO (2003). *Improvement of Balkan history textbooks, project reports*. Istanbul, Turkey: Economic and Social History Foundation of Turkey (with financial support of UNESCO), 2003.

UNESCO (2004). *The basic learning materials initiative, final report*, Paris: UNESCO. 2004.  
Här redogörs för det arbete som BLMI (Basic Learning Materials Initiative) gjort i nio länder mellan 1996-2002.

UNESCO (2005). *Textbook quality improvement programme, final report*. Paris: UNESCO, 2005.

**University of Cape Coast Centre for Research on Improving Quality of Primary Education in Ghana** (1993). *Research reports on availability & utilization of materials in the central region of Ghana: Phase I study*. Arlington, VA: Institute for International Research.

**Unsworth, L.** (2000). Investigating subject-specific literacies in school learning. I: L. Unsworth (Ed.), *Researching language in schools and communities: Functional linguistics perspectives* (pp. 245-274). London: Cassell.

**Valvedere, G. A., Bianchi, L. J., Wolfe, R. G., Schmidt, W. H., & Hoang, R. T.** (2002). *According to the book: Using TIMSS to investigate the translation of policy into practice through the world of textbooks*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

**Vauras, M.** (1991). Text learning strategies in school-aged children. *Annales Academiae Scientiarum Fennicae* 59. Helsinki.

**van Leeuwen, T. – Selander, S.** (1995). ”Picturing ’our’ heritage in the pedagogic text. Layout and illustrations in an Australian and a Swedish history textbook.” *Journal of Curriculum Studies*, No. 5, p. 501 – .

**Veel, R. & Coffin, C.** (1996). Learning to think like an historian: the language of secondary school History. I: Ruqaiya Hasan and Geoff Williams (eds.), *Literacy in Society*. (pp191-231) London & New York: Longman.

**Venezky, R. L.** (1992). Textbooks in School and Society. In P.W. Jackson (red.): *Handbook of Curriculum Research*. New York: MacMillan.

**Vidal-Abarca, E., Martínez, G., & Gilabert, R.** (2000). Two procedures to improve instructional text: Effects on memory and learning. *Journal of Educational Psychology*, Vol. 92, No. 1. Washington: American Psychological Association.

Artikeln tar upp hur författarna bearbetade texter i historia dels utifrån den modell som använts av B. K. Britton and S. Gülgöz (1991) som går ut på att förse texter med en ökad grad av koherens, dels utifrån en narrativ modell de skapat själva men som inspirerats av (P. van den Broek, 1990; A. C. Graesser, M. Singer, & T. Trabasso, 1994). 64 elever i åttonde klass fick läsa antingen originalversionen eller en av de bearbetade. Eleverna testades avseende dels retentionen dels via inferensfrågor. Den narrativa modellen visade sig gynnsam för elevernas förmåga att inferera. Vad retentionen beträffar hade de två modellerna endast en begränsad effekt. Se ovan om Britton och Gülgöz (1991).

**Vidal-Abarca, E. & Sanjose, V. (1998).** Levels of comprehension of scientific prose: The role of text variables. In *Learning and Instruction* Vol. 8, No.3. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.

**Vidal-Abarca, E., Gilabert, R. & Abad, N. (2004).** Ett redskap för att analysera texter.I: *Hett stoff* 2/04. Vasa: Svenskfinlands läromedelscenter.

Författarna beskriver här ett verktyg, som kallas *Verktyg för Analys av Beskrivande Texter, VABT* (Expository Text Analysis Tool – ETAT). VABT är ett datorprogram som hjälper till att analysera beskrivande texter på ett objektivt, tillförlitligt sätt utan att vara för tidskrävande. I en VABT-analys ingår tre steg: 1) att dela in texter i noder eller analysenheter; 2) att klassificera noderna i kategorier; och 3) sätta noderna i samband genom att följa ett antal regler. Efter att ha gjort denna analys skapar VABT automatiskt: a) diagram över sambanden mellan noder; b) flera olika slag av statistik, exempelvis för medelvärden och standardavvikelse över sambanden mellan noder och över det procentuella antalet explicita samband jämfört med det totala antalet samband; c) information om grupper av noder.

**Vinterek, M. (2000).** "Fakta och fiktion i historieundervisningen." *Tidskrift för lärarutbildning och forskning*, 7(4), 11-26.

I artikeln jämför Monika Vinterek traditionella läroböcker i historia och skönlitterära skildringar med samma innehåll. Hon för ett teoretiskt resonemang om vilken kunskap som är möjlig att nå med hjälp av dessa olika slags texter. Hennes slutsats är att allt som presenteras i de granskade läroböckerna också återfinns i de skönlitterära, men att de skönlitterära innehåller andra aspekter som möjliggör en kunskapsutveckling inom fler områden än de som kan nås via mer traditionella läroböcker. Vinterek hävdar till och med att läroböckerna kan lägga hinder i vägen för att elever skall utveckla vissa kunskaper.

**Vinterek, M. (2009).** "Different kinds of teaching resources – Different kinds of learning? Teachers' ends and means." In *Opening the Mind or Drawing Boundaries? History Texts in Nordic Schools*. (DieSchriftenreihe, hg. vor Georg-Eckert-Institut für Schulbuchforschung, Band 122.), edited by Þorsteinn Helgason & Simone Lässig. Braunschweig: Georg-Eckert-Institut für Schulbuchforschung.

**Wang, W. (1990).** *Didactic transposition of mathematics knowledge in textbooks*. Unpublished doctoral dissertation, University of Georgia.

**Wang, W. & Kilpatrick, J. (1992).** Didactic transposition in mathematics textbooks. *For Learning of Mathematics*, 12(1). 2-7.

**Weinbrenner, P. (1992).** 'Methodologies of Textbook Analysis used to date', In Bourdillon, H. (red.), *History and Social Studies – Methodologies of Textbook Analysis*, Amsterdam, Swets and Zeitlinger.

**Wennberg, G. (1990).** *Geografi och skolgeografi. Ett ämnes förändringar: en studie med exempel*. Uppsala.



I sin avhandling har Wennberg undersökt läroböcker i geografi och han visar vilka som varit med och förändrat ämnet. Han nämner ämneslärare, lärarutbildarna, de akademiska lärarna och forskarna, kursplaneförfattarna, ämneskonsulenterna inom SÖ men också läromedelsförfattarna. "Ofta har samma person flera av dessa roller, och därvid är det så att de ibland drabbas av lojalitetskonflikter eller intressekollisioner." (s 194).

**Wennström, K.** (1995). Lättlästboken och en vision om kultur åt alla. I L. Johannesson & B. Qvarsell (red.): *Den olydiga boken. Om lättlästbokens kommunikativa rum*. SIC, Studies in Communication 37 Linköping. S 65-81.

I artikeln ges en historik över LL-böckernas tillkomst. Vidare diskuteras bland annat vem som är LL-läsare, vad LL-verksamheten skall syssla med, hur man når ut till läsarna etc. Författarens slutsats är att det är en utmaning att vara enkel och klar i språk och bild samtidigt som skapandets villkor skall tillvaratas och författarens respektive illustratörens integritet skall säkras.

**Westbury, I.** (1990). "Textbooks, Textbook Publishers and the Quality of Schooling." In *Textbooks and Schooling in the United States - Eighty-ninth Yearbook of the National Society for the Study of Education*, red David L Elliott och Arthur Woodward. Chicago: University of Chicago Press, 1990.

**Westbury, I.** (1993). Läroböcker, läroboksutgivare och utbildningskvalitet. I S. Selander (red.): *Forskning om utbildning. Tidskrift för analys och debatt 3 - 4*. Uppsala: Uppsala universitet.

**Westerståhl, J.** "Synpunkter på objektivitetskravets tillämpning i läroböcker." I *SOU 1971:91*.

**Westlin, A.** (2000). *Teknik och politiskt handlande: rationalitet och kritik i den samhällsorienterande undervisningen*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Uppsala studies in education, 95.

**Westman, M.** (1974). *Bruksprosa. En funktionell stilanalys med kvantitativ metod*. Lund: Liber läromedel.

Här undersöks ett tjugotal gymnasieläroböcker i biologi, samhällskunskap, historia, religionskunskap, psykologi och socialkunskap avseende bland annat ordklassfördelningar, ordförråd och syntax. Sammanbindningen av stycken och meningar med hjälp av olika ord och konstruktioner uppmärksammas också. Även bruket av "extratextuellt" material i form av bildtexter, fotnoter, etc. och grafiska förhållanden som rubriker och styckeindelning är också föremål för intresse. Westman fann bland annat höga andelar verbalsubstantiv och sammansatta verb vilket medförde att språket i läroböckerna blev koncentrerat.

**Wickman, P-O, Liberg, C. & Östman, L.** (in press). Transcending Science: Scientific Literacy and Bildung for the 21st Century. In: D. Jorde & J. Dillon (Eds.) *Science Education Research in Europe*. Volume 4 of *The World of Science Education* (Series Eds. Tobin, K. & Roth, W.-M.) Rotterdam: Sense Publishers.

**Wickström, J.** (2005). *Forskandandinaviskt stoff i den svenska folkskolans pedagogiska texter: en bred empirisk inventering av etniska, mytiska, kultiska, politiska, sociala och genusmässiga framställningar*. eologiska institutionen, Uppsala universitet.

Licentiatuppsatsen innehåller en empirinära inventering och bred sortering av samtliga textställen om forntida nordiskt samhälle och dess etniska, politiska, sociala, religiösa och genusmässiga förhållanden i folkskolans pedagogiska texter från tiden strax före folkskolestadgan till grundskolans inrättande år 1962. Tre olika läroplanskoder konstrueras och används för att på förhand periodisera inom

undersökningsperioden: den teologiska, den nationella och den protodemokratiska koden. Studien visar att etniska framställningar förändras kraftigt under undersökningsperioden, medan övriga framställningar uppvisar förhållandevis stor kontinuitet.

**Wickström, J.** (2008). *Våra förfäder var hedningar. Nordisk forntid som myt i den svenska folkskolans pedagogiska texter fram till år 1919*, Religionshistoriska forskningsrapporter från Uppsala 19, diss. (Uppsala, 2008).

Studien använder ett analytiskt mytbegrepp för att studera kontinuitet och förändring av ideologiska användningar av nordisk forntid och forntida nordisk religion i folkskolans tidiga texter. Texternas berättelser om forntiden tolkas och studeras som skolboksmyter, vilka klassificerar och hierarkiserar i etniskt, socialt och religiöst hänseende samt hämtar och nyorganiserar narrativt stoff från fornisländsk litteratur. Den teoretiska ramen är inspirerad av religionshistorikern Bruce Lincolns mytteorier samt socialisten Antonio Gramscis teorier, d.v.s. studien tolkar skolboksmyternas ideologiska innehåll och dess förändring utifrån en konfliktteori som tar hänsyn till både socioekonomiska och idémässiga förhållanden i 1800- och 1900-talens samhällen. Studien visar att skolboksmyternas etniska framställningar förändras drastiskt under undersökningsperioden, medan det finns större kontinuitet i sociala framställningar och framställningar av forntida religion. Studien visar även att skolboksmyterna, d.v.s. framställningarna av forntiden, på flera olika sätt är avhängiga samtidens socioekonomiska förhållanden.

**Wigerfelt, C.** (2006). Se upp för sponsrade läromedel. I Höglund, Reuterstrand & C. Wigerfelt (red.): *KRUT*, 4-5. (123-124).

**Wigerfelt, C.** (2006). Läromedel bromsar skolans utveckling? I: (Höglund, Reuterstrand & C. Wigerfelt (red.): *KRUT*, 4-5. (123-124).

Wigerfelt menar att läromedel bromsar skolans utveckling och att den svenska skolan backar in i framtiden.

**Viklund, U.** (2006). *Vad står det om skogen, skogsbruket i ungdomsskolans läromedel?* Stiftelsen skogssällskapet i Göteborg. Saknar ISBN nummer.

**Wikman, T.** (1999). *"Det finns guldkorn ..." – lärares åsikter om de finlandssvenska läromedlen*. Opublicerad kartläggning. Vasa: Svenskfinlands läromedelscenter.

**Wikman, T.** (2000). *Läroböcker och "den moderna inlärningssynen"*. I: *Hett Stoff 4/00*. Vasa: Svenskfinlands läromedelscenter.

**Wikman, T.** (2004). *På spaning efter den goda läroboken. Om pedagogiska texters lärande potential*. Åbo 2004. Åbo Akademis förlag.

I sin avhandling söker Wikman svar på frågan vilket slag av läroböcker som främjar en läsares lärande. Undersökningen belyser frågan bland annat ur ett historiskt perspektiv och ett optimeringsperspektiv. I analysen framkommer bland annat att elevers förkunskaper, som utgör den naturliga startpunkten för en presentation i läroböcker, ibland strider mot en allmänt accepterad vetenskaplig tolkning och att detta motiverar en användning av speciella begreppsförändrande texter. I analysen framgår också att koherenta texter i allmänhet påverkar lärandet gynnsamt. Det gör också användningen av metatext som lotsar läsaren genom texten.

I avhandlingen presenteras vidare ett antal principer för vad som behöver beaktas då läroböcker skrivs. Avhandlingen kan således fungera dels som ett underlag för lärare när de väljer läroböcker, dels för läromedelsförfattare när de skriver.

**Wikman, T.** (2004). "Garantera kvaliteten i läroböckerna!" *Hett Stoff* 1, 2004.

**Wikman, T. & Österman, J-P.** (1998). *Aktiverar arbetsuppgifterna? En granskning av arbetsuppgifter i miljö- och naturkunskap i finlandssvenska läroböcker för åk 1-3*. Opublicerad avhandling pro gradu. Vasa: Pedagogiska fakulteten.

**Wikström, I.** (1991). *Att läsa för skolan och för livet*. Stockholm: Skriptor.

Wikström uppmärksammar andraspråksläsares studiesvårigheter i samhällsorienterande ämnen på högstadiet ur pedagogisk-didaktisk synvinkel. Wikströms erfarenheter baserar sig inte på empirisk forskning utan bygger på hennes mångåriga erfarenhet som andraspråkslärare i svenska och SO i en invandrartät skola.

**Wikström, I.** (1996). Samhällsorienterande ämnen är språk och kultur. I: Hultinger, E-S., & Wallentin, C. (Red.), *Den mångkulturella skolan* (s 128-156). Lund: Studentlitteratur.

**Wilhelmsson, T.** (2007). *Texters läsbarhet ur ett andraspråksperspektiv. En jämförande studie mellan två versioner av ett informationsmaterial som riktas till invandrare*. C-uppsats. Göteborgs universitet. Institutionen för svenska språket. Svenska som andraspråk.

Wilhelmsson har undersökt läsbarheten i två texter i informations-materialet *Sverige – en pocketguide*, vilket riktas till invandrare. Materialet finns i såväl en originalversion som i en bearbetad, "lättläst" version. I uppsatsen jämförs dessa två versioner i syfte att få svar på om den lättlästa versionen är mest läsbar, och om de textbearbetningar som gjorts överensstämmer med den forskning som gjorts inom området.

Resultatet från textanalysen visar att man vid bearbetningen av texten tycks ha beaktat vissa råd, t.ex. minskat antal passivformer och substantiveringar, medan andra förbisetts. Texten saknar exempelvis de för andraspråksläsare viktiga faktorerna *röst*, dvs. liv och dynamik, och *kausaltitet*, d.v.s. tydliga orsakssamband. Resultatet från den empiriska undersökningen tyder inte på att den lättlästa versionen skulle vara mer läsbar än originalversionen.

**Williams, R.** (1982). A Publisher's Attempts to Make its Content-Field Textbooks More Readable: A Case Study in Social Studies. In: *Paper presented at the Annual Meeting of the United Kingdom Reading Association* (19:th Newcastle-upon-Tyne, England, July, 19-23, 1982).

Williams har undersökt elevers förståelse av texter i samhällskunskap. Han fann att texterna var svåra för 91 procent av de testade eleverna. Williams fann också att det rädde en hög korrelation mellan lärarnas bedömning av texternas svårighetsgrad och elevernas resultat. Williams resultat hade den effekten att man på bokförlaget skrev om hela serien av läroböcker i samhällsorienterande ämnen.

**Winje, G.** (2003). *Valg og vurdering av kunstbilder i KRL*. Skriftserien ved Høgskolen i Vestfold. Rapport nr 2.

Winje har studerat vilka bilder av främst religiösa konstverk som finns i läroböcker och hur de används i klassrummet. De fyra stora norska läroboksförlagens böcker i religionskunskap för grundskolan har varit föremål för Winjes intresse.

**Winje, G. & Aamotsbakken, B.** (2010). "Å lese om islam og andre emner i RLE på 5. årstrinn", I: D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (red.): *Faglig lesing i skole og barnehage*, Oslo: Novus forlag, s. 123-139.

**Von Wright, M.** (1999). *Genus och text. När kan man tala om jämställdhet i fysikläromedel?* Stockholm: Liber/Skolverket.

**Woodward, A.** (1994). Textbooks. In T. Husén & T.N. Postlewaite (red.): *The international encyclopedia of education* (2nd ed., pp.6366-6371). Oxford, England: Elsevier Science Ltd.

**Woodward, A. & Elliott, D. L.** (1990). Textbook use and teacher professionalism. In D.L. Elliott & A. Woodward (red.): *Textbooks and schools in the United states: Eighty-ninth yearbook of the National Society for the Study of Education* (Part 1, pp. 174-193). Chicago, IL: National society for the Study of Education.

**Wolf, L.** (2002). *Läsaren som textskapare*. Lund: Studentlitteratur.

Författaren har undersökt läromedel i svenska och då med fokus på inslag av lyrik. Avsikten var att få reda på vilket litteraturpedagogiskt tänkande som styrkt läromedelsförfattare när de valt texter och formulerat uppgifter.

**Wolf, L.** (2003)...*och en fräck förgätmigej*. Lund: Studentlitteratur.

Författaren har undersökt sex läromedel med tillhörande lärarhandledningar i svenska för årskurs 7 för att se hur eleverna får möta poesin i sina svenskböcker när de börjar på ett nytt stadium. Författarens slutsats är att det blir knappt godkänt för de sex läromedlen. Endast ett hävdar poesins ställning medan ett annat i stort sett bortser från denna genre.

**Vollan, M.** (2010). Med *geit* for *g* – kritiske blick på læremidler for de minste. I B. Aamotsbakken & D. Skjelbred, (red.), *Faglig lesing i skole og barnehage*. Oslo: Novus.

**Volodina, T.** (2005). "Teaching History in Russia after the Collapse of the USSR". *The History Teacher*, 38, nr 2, 1-22.

**Voss, J. F. & Ney Silfies, L.** (1996). Learning from history texts: The interaction of knowledge and comprehension skill with text structure. In *Cognition and Instruction 1996*, 14, 1 - 43. Lawrence Erlbaum Ass. Inc.

**Wright, I.** (1996). *Critically thinking about the textbooks*. Paper presented at the International Conference on Critical Thinking, Sonoma, C.A. (ERIC document Reproduction Service No. ED 39880).

**Waern, Y. & Rabenius, L.** (1987). Metacognitive aspects of learning difficult texts. I *Learning & Instruction. European research in an international context: Volume 1*. Oxford: Leuven University Press and Pergamon Press.

**Yang H. G.** (1996). *Curriculum alignment in elementary mathematics in Texas*. Doctoral dissertation, University of Texas. (UMI:AAT 9633333).

**Yore, L. D.** (1991). Secondary science teachers' attitudes toward and beliefs about science reading and science textbooks. *Journal of Research in Science Teaching*, 28(1). S. 55-72.

**Zahorik, J. A.** (1991). Teaching style and textbooks. *Teaching and Teacher Education*, 6(1), 69-80.

**Zevin, J.** (2000). *Social Studies for the Twenty-First Century. Methods and Materials for Teaching in Middle and Secondary Schools*. Mahwah, NJ. Lawrence Erlbaum Associates.

**Zhu, Y. & Fan, L.** (2002). Textbook use by mathematics teachers at lower secondary school level in Singapore. In D. Edge & B.H. Yeap (red): *Proceedings of EARCOME-2 & SEACME-9 Conference (Vol, 2., pp.194-201)*. Singapore.

**Zielke, A.** (1987). Verstehensprobleme ausländischer Jugendlicher mit Fachtexten. I: *Zielsprache Deutsch*. Vol 18. Nr 3. S. 50-58.

Zielke har undersökt hur andraspråksinlärare förstår den grammatiska strukturen i läroböcker i teknik. Hennes resultat visade att andraspråksinlärare hade svårigheter med dessa böcker på grund av det ämnesspecifika ordförrådet och en komplicerad syntax. Zielke föreslår att man borde förenkla lärobokstexter i teknik rent lingvistiskt.

**Zolyan, M. & Zakaryan, T.** (2008). Representations of “Us” and “Them” in History Textbooks of Post-Soviet Armenia . *Internationale Schulbuchforschung International Textbook Research*, 30, 785-795.

**Aamotsbakken, B.** (2002). *Tekstens vei til læreboeken*. Fokus på pedagogiske tekster 5: Tre artikler fra norsk lærebokhistorie. – S. Selander & D. Skjelbred (red. ), Skrifteserien ved Høgskolen i Vestfold, Rapport nr.2.

**Aamotsbakken, B.** (2006). What does it mean to be Part of a Family in Today’s Textbooks’. Alterations in Family Patterns in Norwegian Textbooks. In *Die Familie im Schulbuch*. Verlag Julius Klinkhart. 12 pp.

**Aamotsbakken, B.** (2006). Sammenheng i tekster- hvor ble den røde tråden av? I: *Å lese i alle fag*. Oslo: Universitetsforlaget. 18 sider.

**Aamotsbakken, B.** (2007). Pedagogiske intertekster, intertekstualitet som teoretisk og praktisk begrep. I S. Knudsen, D. Skjelbred & B. Aamotsbakken (red.), *Tekst i vekst: teoretiske, historiske og analytiske perspektiver på pedagogiske tekster* (29-47). Oslo: Novus forlag.

**Aamotsbakken, B.** (2008). ”Leserposisjoner og læreboktekster”, i *FoU i praksis 2/2008*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, s. 61-77.

**Aamotsbakken, B.** (2010). ”Pictures of Greenlanders and Samis in Norwegian and Danish textbooks”, i: Torsteinn Helgason & Simone Lässig (eds.): *Opening the Mind or drawing Boundaries? History texts in Nordic schools*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht / V&R Unipress, Eckert, die Schriftenreihe, Band 122, s. 61-80.

**Aamotsbakken, B.** (2010). “The depiction of the Germans in Norwegian history textbooks. Former enemy – present partner”, i: Arsen Djurovic & Eva Matthes (eds.): *Freund- und Feindbilder in Schulbüchern: Concepts of Friends and Enemies in Schoolbooks*, Bad Heilbrunn: Klinkhardt Verlag.

**Aamotsbakken, B., Askeland N., Maagerø, E., Skjelbred, D. & Torvatn, A-C** (2005). *Vurdering av læremidler med fokus på flerkulturellt perspektiv*. Skrifteserien ved Høgskolen i Vestfold, Rapport nr. 2.

Författarna har kartlagt vilka läromedel som används och hur dessa brukas i klassrummet i lärandesituationer där det finns minoritets elever. Dessutom har man studerat läromedlens

tillgänglighet för dessa elever. Författarna har också intervjuat sex lärare i syfte att få veta deras användning av läroböcker samt deras uppfattning om läroböckernas kvalitet.

**Aamotsbakken, B. & Skjelbred, D.** (2008). *Norsk lærebokhistorie - en kultur- og danningshistorie. 11 artikler* (2009). Oslo: Novus forlag.

**Aamotsbakken, B. & Winje, G.** (2010). "Nærhet og distanse: elevers lesing av RLE-tekster på 8. årstrinn", i: *FoU i praksis 1*. Trondheim: Tapir Akademisk forlag, s. 65-82.

**Aamotsbakken, B. & Knudsen, S. V** (under tryckning). *Å tenke teori. Om lesing og leseteorier*, Oslo: Gyldendal Akademisk forlag.

**Åkesson, L.** (2009). Från idé till läromedel. *Specialpedagogisk tidskrift-att undervisa*, Nr 5. S. 8.

**Äikås, M.** (2002). *Skriv klart*. Helsingfors: Schildts förlag.

Äikås är verksam vid Svenska språkbyrån som arbetar med att språkgranska läromedel för finlandssvenska skolor. *Skriv klart* innehåller råd för läromedelsförfattare och översättare. Avsikten är att hjälpa läromedelsförfattare att skriva texter som är lätta att förstå och som kan tjäna som språkligt föredöme.

**Österholm, M.** (2004). *Läsa matematiska texter: förståelse och lärande i läsprocessen*. Linköpings universitet. Linköping studies in science and technology. Thesis 1134.

I sin licentiatuppsats undersöker Österholm 106 elevers läsning av två matematiktexter och en historietext om ryska revolutionen. Varje deltagare fick läsa en utav matematiktexterna samt historietexten och fick efter varje text besvara frågor om textens innehåll. Fokus i uppsatsen ligger på läsprocessen, det vill säga själva läsandet av texten och vad man förstår efter att ha läst igenom texten. Huvudsyftet är att studera specifika aspekter i läsandet av just matematiska texter för att testa och utveckla en befintlig, allmän teori kring läsprocessen.

**Österholm, M.** (2006). *Kognitiva och metakognitiva perspektiv på läsförståelse inom matematik*. Avhandling. Linköpings universitet.

I sin avhandling undersöker Österholm om det krävs speciella kunskaper eller förmågor för att läsa matematiska texter. Fokus ligger på studerandes läsning av olika typer av texter som behandlar matematik utifrån grundläggande universitetsnivå. Detta studeras utifrån två olika perspektiv, dels ett kognitivt, där läsförmågor och ämneskunskaper studeras i relation till läsförståelse, och dels ett metakognitivt, vilket innefattar uppfattningar och hur man som läsare avgör om man förstått en text.

Resultaten visar bland annat att de studerande verkar använda en speciell sorts läsförmåga för matematiska texter, att fokusera på symboler i en text. För matematiska texter utan symboler utnyttjas en mer generell läsförmåga, dvs. en läsförmåga som används också för texter med annat ämnesinnehåll. Men när symboler finns i texten läses alltså texten på ett särskilt sätt, vilket påverkar läsförståelsen för olika typer av texter –avseende om de rör begrepp eller procedur. Jämfört med den mer generella läsförmågan utnyttjas, skapas sämre läsförståelse när den speciella läsförmågan används.

**Österlund, L. E.** (2010). *Redox models in chemistry: A depiction of the conceptions held by secondary school students of redox reactions*. Studies in Science and Technology Education, ISSN 1652-5051. Umeå universitet.

En redoxreaktion är en samtidig oxidation och reduktion. Då sker en överföring av elektroner från ett ämne till ett annat. Tidigare forskning har visat att elever har svårigheter att förstå denna typ av reaktioner. De studier som Lise-Lotte Österlund genomfört visar att eleverna kan förklara enklare oorganiska redoxreaktioner, till exempel oxidbildning på en kopparstaty. Däremot är de organiska och biokemiska redoxreaktionerna svåra att uppfatta som redoxreaktioner för eleverna. I dessa redoxreaktioner transporterar väteatomer elektroner mellan olika ämnen, något som till exempel sker när vi utviner energi från födan vi äter.

– Eleverna i hennes undersökning kunde inte identifiera vilket ämne som oxiderades och vilket som reducerades eftersom de inte kunde koppla ihop redoxreaktionen till överföring av väteatomer. Dessvärre verkar läroboken inte heller vara till någon hjälp, enligt Österlund. I läroböckerna används olika modeller för redoxreaktioner i oorganisk kemi, organisk kemi och biokemi. Ett problem är att läroböckerna, enligt Österlund, inte länkar samman de olika redoxmodellerna som används inom olika ämnesområden.

I avhandlingen ingår tre studier om hur gymnasielever på det naturvetenskapliga programmet uppfattar redoxreaktioner. Dessutom ingår en analys av hur läroböcker förklarar och använder redoxreaktioner i olika sammanhang och hur redoxrelaterade lärandeproblem behandlas i böckerna.

**Östman, L.** (1995). *Socialisation och mening. No-utbildning som politiskt och miljömoraliskt problem*. Acta Universitatis Upsaliensis. Uppsala Studies in Education 61. Uppsala.

I sin avhandling beskriver Östman synen på naturvetenskap i NO-utbildningen. Här ingår också några läroboksanalyser i kemi.

**Õispuu, S.** (1993). *New Tendencies in History Education in Estonia with Retrospect into the Past*. Göteborg: Göteborgs universitet. Rapport 14. Projektet Europa och läroboken.

Författaren skildrar den situation som de estniska lärarna ställdes inför efter 1991. Skolorna fick en ny läroplan men man hade inga nya läroböcker. Här skildras de problem läroboksförfattarna ställdes inför när de skulle skriva nya böcker om såväl Estlands historia som världshistorien. Svårigheter med att få tillgång till akter etc. som tidigare varit hemliga.

**Øzerk, Kamil** (2009). "Læring av lærestoff og utvikling av språk i skolen", *Norsk Pedagogisk Tidsskrift*, 93 (4): 294-309.

Om du saknar något eller hittar fel i denna bibliografi skriv då till följande adress eller e-postadress:

Sveriges Läromedelsförfattares Förbund  
Drottninggatan 61, 1 tr., 111 21 Stockholm

E-post: [adm@slff.se](mailto:adm@slff.se)